

Centralna banka
BOSNE I HERCEGOVINE
Централна банка
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Izvještaj o finansijskoj stabilnosti **2024**

Centralna banka
BOSNE I HERCEGOVINE
Централна банка
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Izvještaj o finansijskoj stabilnosti za 2024. godinu

IZDAVAČ

Centralna banka Bosne i Hercegovine
Maršala Tita 25, 71000 Sarajevo
Tel (387 33) 278 100
Internet: www.cbbh.ba
E-mail: contact@cbbh.ba

Za sve informacije kontaktirati:
Odjeljenje za finansijsku stabilnost

Uredništvo:

dr. Jasmina Selimović
mr. Marko Vidaković
dr. Željko Marić
dr. Emir Kurtić
Vesna Papić
Nada Mijović
dr. Belma Čolaković
mr. Ervin Zolić

Priprema za štampu:
Štamparija Fojnica d.d.

Publikovanje i umnožavanje u obrazovne i nekomercijalne svrhe je
dozvoljeno uz obavezno navođenje izvora.

© Centralna banka Bosne i Hercegovine | sva prava zadržana

Sadržaj

UVOD	7
IZVRŠNI SAŽETAK	8
1. TRENDovi I RIZICI IZ MEĐUNARODNOG OKRUŽENJA	10
1.1 Trendovi u međunarodnom okruženju.....	10
1.2 Pregled glavnih rizika u EU i eurozonl.....	13
1.2.1 Efekti na bankarski sektor	13
1.2.2 Efekti na realni sektor.....	14
2. MAKROEKONOMSKI TRENDovi I RIZICI U BIH	18
3. DOMAĆINSTVA	30
4. PREDUZEĆA	36
5. FINANSIJSKI POSREDNICI.....	43
5.1 Bankarski sektor.....	43
5.1.1. Ključna kretanja u bankarskom sektoru.....	43
5.1.2. Otpornost bankarskog sektora na rizike i testovi na stres	49
5.2 Nebankarski finansijski sektor.....	59
6. FINANSIJSKA INFRASTRUKTURA.....	63
6.1 Platni sistem	63
6.2 Regulatorni okvir.....	64
Statistički dodatak	67

SPISAK GRAFIKONA

Grafikon 1.1: Kretanje referentnih kamatnih stopa vodećih centralnih banaka	12
Grafikon 1.2: Cijene hrane i nafte	12
Grafikon 1.3: Cijena zlata i kurs EUR/USD	13
Grafikon 1.4: Kretanje cijena dionica banaka majki domaćih banaka	14
Grafikon 1.5: Prinos desetogodišnjih državnih obveznica	15
Grafikon 1.6: Kretanje glavnih tržišnih indeksa	16
Grafikon 1.7: Izvoz BiH u zemlje glavne trgovinske partnerne	16
Grafikon 2.1: BDP BiH (godišnja promjena i doprinos rastu po kategorijama)	18
Grafikon 2.2: BDP, izvoz roba i industrijska proizvodnja (% godišnje promjene)	19
Grafikon 2.3: Inflacija u BiH i doprinosi glavnih komponenti	19
Grafikon 2.4: Zaposlenost po sektorima	21
Grafikon 2.5: Struktura tekućeg računa BiH	24
Grafikon 2.6: Finansiranje deficitra tekućeg računa	25
Grafikon 2.7: Javni dug i saldo opšte vlade	25
Grafikon 3.1: Zaduženost stanovništva prema finansijskim institucijama	30
Grafikon 3.2: Zaduženost stanovništva prema institucijama i tipu zaduženja, 2024	30
Grafikon 3.3: Krediti stanovništvu po namjeni i kreditni rast	31
Grafikon 3.4: Novoodobreni krediti stanovništvu	31
Grafikon 3.5: Valutna struktura kredita stanovništvu	32
Grafikon 3.6: Nekvalitetni krediti u sektoru stanovništva po kategorijama	33
Grafikon 3.7: Nekvalitetni u ukupnim kreditima stanovništvu, po bankama	33
Grafikon 3.8: Novoodobreni krediti i prosječne ponderisane kamatne stope	33
Grafikon 3.9: Novoodobreni krediti prema periodu fiksacije kamatne stope	33
Grafikon 3.10: Depoziti stanovništva po ročnosti	34
Grafikon 3.11: Oročeni depoziti stanovništva i kamatne stope na depozite	34
Grafikon 4.1: Potraživanja od preduzeća prema tipu zaduženja na kraju 2024.	36
Grafikon 4.2: Godišnje promjene potraživanja od preduzeća prema odabranim djelatnostima	37
Grafikon 4.3: Vanjska zaduženost nefinansijskih preduzeća	38
Grafikon 4.4: Prosječna zaduženost preduzeća po odabranim djelatnostima u 2023. i 2024. godini	38
Grafikon 4.5: Učešće nekvalitetnih u ukupnim kreditima, po djelatnostima	39
Grafikon 4.6: Učešće kapitala u pasivi preduzeća u odabranim djelatnostima	40
Grafikon 4.7: Kamatne stope na kredite preduzećima, po bankama	41
Grafikon 4.8: Novoodobreni krediti prema periodu fiksacije kamatne stope	41
Grafikon 5.1: Aktiva i krediti u procentima BDP-a	44
Grafikon 5.2: Promjene najvažnijih stavki bilansa bankarskog sektora	44
Grafikon 5.3: Aktiva bankarskog sektora	44
Grafikon 5.4: Prosječne kamatne stope na novoodobrene kredite	45
Grafikon 5.5: Kretanje EURIBORA-a i kamatnih stopa BiH	46
Grafikon 5.6: Procjena finansijskog ciklusa za BiH	46
Grafikon 5.7: Sektorska struktura depozita rezidenata	48
Grafikon 5.8: Struktura ukupnih depozita po preostaloj ročnosti	48
Grafikon 5.9: Dijagram indikatora finansijskog zdravlja bankarskog sektora	49
Grafikon 5.10a: Realni rast BDP-a	50
Grafikon 5.10b: Stopa inflacije	50
Grafikon 5.11: Stopa adekvatnosti kapitala u osnovnom i dva ekstremna scenarija i minimalni regulatorni zahtjevi	52
Grafikon 5.12: Uticaj pojedinačnih pozicija na CAR u oba ekstremna scenarija	52
Grafikon 5.13: Kvalitet kreditnog portfolija	54
Grafikon 5.14: Stopa defaulta u sektoru preduzeća, po bankama u 2024. godini	55
Grafikon 5.15: Krediti u nivou kreditnog rizika 2 i učešće S2 i S3 u ukupnim kreditima	55
Grafikon 5.16: Stopa defaulta u sektoru stanovništva, po bankama u 2024. godini	55
Grafikon 5.17: Dobit bankarskog sektora	56
Grafikon 5.18: Indikatori profitabilnosti	56
Grafikon 5.19: Indikatori likvidnosti	57
Grafikon 5.20: Osnovi LCR komponente, Q4 2024.	58
Grafikon 5.21: Likividna aktiva za bankarski sektor	58
Grafikon 5.22: Koeficijent pokrića likvidnosti (LCR) za bankarski sektor	59
Grafikon 5.23: Ukupne potrebe banaka za dodatnim likvidnim sredstvima u Scenaru 3	59

TEKSTNI OKVIR

Tekstni okvir 1: Ocjena glavnih makrofinansijskih rizika po finansijsku stabilnost.....	19
Tekstni okvir 2: Tržište nekretnina	22
Tekstni okvir 3: Potencijalni efekti povećanja minimalne plate na poslovanje preduzeća u BiH.....	26
Tekstni okvir 4: Nadogradnja okvira za testiranje na stres – tržišni rizik	52
Tekstni okvir 5: Pojam, značenje i metodologija za utvrđivanje sistemski značajnih banaka.....	65

SPISAK TABELA

Tabela 1.1: Realni BDP, godišnja stopa rasta.....	10
Tabela 2.1: Potraživanja komercijalnih banaka od sektora vlade	27
Tabela 2.2: Indikatori rizika fiskalne održivosti	28
Tabela 3.1: Potraživanja od stanovništva, kartice	31
Tabela 3.2: Krediti stanovništvu, ročna i valutna struktura	32
Tabela 4.1: Krediti preduzećima, ročna i valutna struktura ostatka duga	38
Tabela 4.2: Poslovni prihodi preduzeća, po djelatnostima	40
Tabela 5.1: Vrijednost imovine finansijskih posrednika	43
Tabela 5.2: Glavne pretpostavke u osnovnom i ekstremnim scenarijima	50
Tabela 5.3: Kalibracija scenarija u stres-testu likvidnosti.....	57
Tabela 5.4: Pojednostavljeni bilans stanja mikrokreditnih organizacija	59
Tabela 6.1: Transakcije u međubankarskom platnom prometu.....	63
Tabela 6.2: Koncentracija transakcija u međubankarskom platnom prometu (HHI)	63

STATISTIČKI DODATAK

Tabela A1: Indeks cijena nekretnina	68
Tabela A2: Indikatori finansijskog zdravlja	70
Tabela A3: Pregled ukupne imovine, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u BiH, 31.12.2024. godine.....	71
Tabela A4: Statusne promjene u bankama u periodu od 2001. do 2024. godine	72

ZEMLJE

BE	Belgija
BG	Bugarska
CY	Kipar
DE	Njemačka
ES	Španija
FR	Francuska
GR	Grčka
HR	Hrvatska
IE	Irska
IT	Italija
PT	Portugal
SI	Slovenija
SK	Slovačka
TR	Turska

SKRAĆENICE

ABRS	Agencija za bankarstvo Republike Srpske
AOD	Agencija za osiguranje depozita
BDP	Bruto domaći proizvod
BHAS	Agencija za statistiku BiH
BiH	Bosna i Hercegovina
BEO	Centralna banka Engleske
BOJ	Centralna banka Japana
BLSE	Banjalučka berza
CAC 40	Indeks francuske berze (Cotation Assistée en Continu)
CAR	Stopa adekvatnosti kapitala (Capital Adequacy Ratio)
CBBiH	Centralna banka Bosne i Hercegovine
CET 1	Osnovni kapital prvog reda (Common Equity Tier 1)
CHF	Švicarski franak
CPI	Indeks potrošačkih cijena
CRK	Centralni registar kredita
DAX	Indeks na berzi vrijednosnih papira u Frankfurtu (Deutscher Aktien Index)
d.s.	Desna skala
EBA	Evropska bankarska agencija (European Banking Authority)
ECB	Evropska centralna banka
EU	Evropska unija
EUR	Euro
FBA	Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
FED	Sistem federalnih rezervi
FTSE	Indeks londonske berze (Financial Times Stock Exchange)
GBP	Britanska funta
HHI	Herfindahl–Hirschman Indeks
JRTR	Jedinstveni registar transakcijskih računa
KM	Konvertibilna marka
I.s.	Ljeva skala
MFT BiH	Ministarstvo finansija i rezera BiH
MKO	Mikrokreditne organizacije
MMF	Međunarodni monetarni fond
NPL	Nekvalitetni krediti (Nonperforming loans)
OPEC	Organizacija zemalja izvoznica nafte
ROAA	Povrat na prosječnu aktivu (Return on Average Assets)
ROAE	Povrat na prosječni kapital (Return on Average Equity)
RS	Republika Srpska
RTGS	Bruto poravnanje u realnom vremenu (Real Time Gross Settlement)
RSTF	Referentna stopa prosječnog ponderisanog troška finansiranja banaka
S&P	Standard & Poor's
SAD	Sjedinjene Američke Države
SASE	Sarajevska berza
STO	Svjetska trgovinska organizacija
USD	Američki dolar
WEO	Svjetski ekonomski pregled (World Economic Outlook)
WTI	Cijena brent nafte na američkom tržištu (West Texas Intermediate)

UVOD

Pod finansijskom stabilnošću CBBiH podrazumijeva stanje u kojem finansijski sistem može apsorbovati šokove bez značajnih poremećaja u svom trenutnom i budućem funkcionisanju i čije funkcioniranje nema negativne uticaje na ekonomiju.

Mandat CBBiH za praćenje stabilnosti finansijskog sistema indirektno proizlazi iz Zakona o CBBiH. CBBiH ima aktivnu ulogu u razvoju i implementaciji politike stabilnosti i održivog ekonomskog rasta BiH, kroz osiguranje stabilnosti domaće valute i ukupne finansijske i ekonomske stabilnosti u zemlji. Jedan od osnovnih zadataka CBBiH je uspostava i održavanje odgovarajućih platnih i obračunskih sistema kao dijela finansijske infrastrukture. CBBiH doprinosi očuvanju finansijske stabilnosti kroz zakonom utvrđenu nadležnost koordinacije djelatnosti entitetskih agencija za bankarstvo. CBBiH, u skladu s odlukom Upravnog vijeća, učestvuje u radu međunarodnih organizacija koje rade na učvršćivanju finansijske i ekonomske stabilnosti kroz međunarodnu monetarnu saradnju. Aktivnosti CBBiH na polju praćenja stabilnosti finansijskog sistema obuhvataju i specijalizovanu komunikaciju s relevantnim međunarodnim i domaćim institucijama kojom se osigurava kontinuitet procesa praćenja sistemskih rizika. Doprinos očuvanju finansijske stabilnosti CBBiH daje u okviru članstva u Stalom komitetu za finansijsku stabilnost BiH.

Publikovanjem Izvještaja o finansijskoj stabilnosti CBBiH nastoji doprinijeti finansijskoj stabilnosti u BiH kroz:

- unapređenje razumijevanja i podsticanje dijaloga o rizicima za finansijske posrednike u makroekonomskom okruženju;
- upozoravanje finansijskih institucija i drugih učesnika na tržištu na mogući kolektivni uticaj njihovih pojedinačnih akcija;
- stvaranje konsenzusa o finansijskoj stabilnosti i poboljšanje finansijske infrastrukture.

Iako je fokus ovog izvještaja na događajima iz 2024. godine, njegov obuhvat je proširen i na najvažnija dešavanja iz prve polovine 2025. godine, u skladu s dostupnim podacima u vrijeme izrade. Izvještaj o finansijskoj stabilnosti za 2024. godinu je organizovan po poglavljima kako slijedi. U izvršnom sažetku su naglašeni najvažniji rizici po stabilnost finansijskog sistema. U prvom poglavljju su predstavljeni glavni trendovi i rizici iz međunarodnog okruženja. U sklopu ovog poglavља posebno su izdvojeni glavni rizici iz EU i eurozone, te su opisani njihovi efekti na bankarski sektor i realnu ekonomiju ovog geografskog područja, s fokusom na rizike koji mogu imati uticaj na bankarski sektor i realnu ekonomiju BiH.

Druge poglavlje daje pregled trendova i potencijalnih rizika iz domaćeg okruženja koji se odražavaju na funkcionisanje finansijskog sistema u BiH, uključujući i pregled glavnih trendova i rizika koji dolaze iz fiskalnog sektora. Treće poglavje ilustruje efekte rizika identifikovane u prethodnim poglavljima na potraživanja od stanovništva. Fokus četvrtog poglavља su efekti identifikovanih rizika na sektor pravnih lica. U petom poglavljju se ocjenjuju efekti rizika na stabilnost finansijskog sektora, s fokusom na bankarski sektor. Šesto poglavje ilustrira osnovne trendove u finansijskoj infrastrukturi: platnim sistemima i regulatornom okviru. Izvještaj o finansijskoj stabilnosti za 2024. godinu sadrži pet tekstnih okvira: Ocjena glavnih makrofinansijskih rizika po finansijsku stabilnost, Tržište nekretnina, Potencijalni efekti povećanja minimalne plate na poslovanje preduzeća u BiH, Procjena otpornosti bankarskog sektora na tržišni rizik, te Pojam, značenje i metodologija za utvrđivanje sistemski značajnih banaka.

Na kraju, potrebno je naglasiti da se ovaj Izvještaj bavi isključivo pitanjima od značaja za sistemski rizik, jer je nadzor poslovanja finansijskih posrednika, u skladu s važećim zakonima u BiH, zadatak nadležnih supervizora za finansijski sektor. Njegov osnovni cilj je da ukaže na rizike koji dolaze iz finansijskog sistema, kao i makroekonomskog okruženja, te procijeni sposobnost sistema da apsorbuje te šokove.

IZVRŠNI SAŽETAK

Nakon umjerenog rasta u 2024. godini, globalni izgledi su se pogoršali u 2025. godini zbog zaoštravanja trgovinskih politika, posebno od strane SAD-a, te pojačane fiskalne neizvjesnosti. Rizici po globalnu finansijsku stabilnost su povećani tokom 2025. godine uslijed rasta geopolitičkih napetosti, protekcionističkih trgovinskih mjera i povećane ekonomske fragmentacije. Finansijska tržišta obilježava izražena volatilnost, posebno na tržištima energenata i valuta, dok rast cijene zlata ukazuje na povećanu potražnju za sigurnom imovinom. U eurozoni je nastavljen slab ekonomski oporavak, uz trajne slabosti u privatnoj potrošnji i investicijama, te sporu dezinflaciju, posebno u sektoru usluga. U takvom okruženju, ključni rizici za globalnu i evropsku finansijsku stabilnost ostaju geopolitička neizvjesnost, ograničen fiskalni prostor i strukturne slabosti.

Na domaćem planu, rizici iz makroekonomskog okruženja su se smanjili, ponajviše zahvaljujući usporavanju inflacije, koja se tokom 2024. godine približila historijskom prosjeku. Rast realnih neto plata i smanjenje nezaposlenosti doprinijeli su jačanju lične potrošnje i ubrzajujuću ekonomske aktivnosti. Tržište nekretnina obilježava snažan rast cijena u posljednje tri godine, dok je izloženost banaka ovom segmentu blago povećana, ali još uvijek ne predstavlja sistemski rizik. S druge strane, uočeno je pogoršanje vanjskotrgovinskog salda i povećana platnobilansna ranjivost BiH. Fiskalna pozicija blago je oslabljena zbog rasta fiskalnog deficitu i učešća javnog duga, ali fiskalni rizici ostaju pod kontrolom.

Zbog slabljenja inflacije i rasta realnih dohodaka, domaćinstva su povećala potrošnju i zaduženost, uz zadržavanje dominantne orientacije prema komercijalnim bankama. Rast kreditne aktivnosti u segmentima opšte potrošnje i stambenih kredita bio je praćen daljnjim smanjenjem učešća nekvalitetnih kredita. Ipak, segment stanovništva s nižom sposobnošću otplate bilježi rast kredita u drugom nivou kreditnog rizika. Trend smanjenja izloženosti stanovništva prema varijabilnim kamatnim stopama se nastavlja, a ukupni depoziti stanovništva, naročito dugoročni oročeni depoziti, dodatno su porasli.

U sektoru nefinansijskih preduzeća zabilježen je rast ukupne zaduženosti, kako prema domaćim, tako i prema inostranim finansijskim izvorima, pri čemu vanjska zaduženost preuzima sve veće učešće u ukupnim obavezama preduzeća. Uslovi finansiranja su i dalje povoljni zahvaljujući stabilnim kamatnim stopama i dostupnosti kreditne podrške banaka. Preduzeća su se, radi smanjenja izloženosti kamatnom riziku, sve više orijentisala na zaduženje uz fiksne kamatne stope. Zahvaljujući rastu poslovnih prihoda i zadovoljavajućoj kapitaliziranosti, sektor preduzeća je uspješno apsorbirao šokove u 2024. godini. Ipak, izazovi u 2025. godini uključuju slabljenje vanjske potražnje, mogući porast inflacije, rast troškova zbog energetske tranzicije te uvođenje karbonskih taksi na izvoz u EU.

Bankarski sektor BiH ostao je stabilan i likvidan u 2024. godini, zadržavajući pozitivne trendove u kapitaliziranosti, kvalitetu aktive i profitabilnosti. Snažan rast kreditiranja privatnog sektora doveo je do smanjenja negativnog jaza između kredita i BDP-a i podržao oporavak finansijskog ciklusa. Referentne kamatne stope banaka ostale su na niskim nivoima, dok u strukturi izvora sredstava i dalje dominiraju depoziti po viđenju. Lako je kreditni rizik sektora stanovništva uglavnom amortiziran rastom realnih plata, rast nemajenskih kredita nosi potencijalne rizike. S druge strane, sektoru preduzeća prijeti veći pritisak na uredno servisiranje obaveza. Potencijalno pogoršanje kvaliteta aktive i rast kamatnog rizika mogu negativno uticati na profitabilnost. Ipak, rezultati stres-testova pokazuju visoku otpornost sektora, koja će biti dodatno ojačana uvođenjem zaštitnog kapitalnog sloja za sistemski značajne banke tokom 2025. godine.

Uprkos rastu bilansne sume sektora nebankarskih finansijskih institucija, njihova ukupna uloga i značaj ostaju ograničeni. Dominacija bankarskog sektora ostaje izražena, bez većeg napretka u razvoju tržišta kapitala i nebankarskih posrednika. Mikrokreditni sektor bilježi rast aktive, ali uz skroman napredak u profitabilnosti. Lizing sektor je zabilježio rast dobiti, dok sektor osiguranja, kao najznačajniji dio nebankarskog sistema, bilježi stabilan rast premija. Promet na domaćim berzama je blago porastao, uz dominaciju emisija entitetskih dužničkih vrijednosnih papira.

Centralna banka BiH je u 2024. godini izvršavala svoju zakonsku obavezu održavanja odgovarajućih platnih sistema. Platni promet se odvijao nesmetano kroz sisteme žirokliringa i bruto poravnanja u realnom vremenu (RTGS). Održavani su Centralni registar kredita (CRK) i Jedinstveni registar računa poslovnih subjekata (JRRPS), a realizacija transakcija putem međunarodnog kliringa plaćanja s inostranstvom se odvijala nesmetano.

Centralna banka
BOSNE I HERCEGOVINE
Централна банка
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

TRENDÖVI I RIZICI IZ MEĐUNARODNOG OKRUŽENJA

1. TRENDovi I RIZICI IZ MEĐUNARODNOG OKRUŽENJA

Uslovi za globalnu finansijsku stabilnost pogoršani su tokom 2025. godine, uslijed rasta geopolitičkih tenzija, protekcionističkih mjera i pojačane ekonomske fragmentacije. Nakon umjerenog rasta tokom 2024. godine, globalni izgledi su pogoršani zbog zaoštravanja trgovinskih politika, posebno od strane SAD-a, te rastuće neizvjesnosti u pogledu fiskalne održivosti. Cijene energenata i devizna tržišta su ostali volatilni, a rast cijene zlata ukazuje na pojačanu potražnju za sigurnom imovinom. U eurozoni je zabilježen slab oporavak, uz trajne slabosti u privatnoj potrošnji i investicijama. Inflacija je bilježila silazni trend, ali je inflacija u uslužnom sektoru ostala povišena. Geopolitička neizvjesnost, uz strukturne slabosti i ograničen fiskalni prostor, predstavljaju ključne izvore rizika za finansijsku stabilnost. Bankarski sektor eurozone ostvario je snažnu profitabilnost u prethodnom periodu, ali su zabilježeni signali pogoršanja kvaliteta aktive, posebno u segmentima komercijalnih nekretnina i malih i srednjih preduzeća. Kamatne marže su se stabilizirale, dok je potražnja za kreditima oslabljena uslijed strožijih kreditnih standarda i smanjenih očekivanja rasta. Centralne banke vodećih ekonomija započele su ciklus ublažavanja monetarne politike kao odgovor na smirivanje inflacije. Finansijska tržišta ostaju osjetljiva na iznenadne šokove, dok aprecijacija eura i korekcije cijena rizične imovine reflektuju povećanu averziju prema riziku.

1.1. Trendovi u međunarodnom okruženju

Globalna ekonomija zabilježila je rast od 3,3% u 2024. godini, pri čemu su razvijene zemlje bilježile rast od 1,8%, dok je u grupi zemalja u razvoju zabilježen nešto jači rast koji je iznosio 4,3% (Tabela 1.1). Inflacija je bilježila postepeni, ali neravnomjeran pad prema ciljanim nivoima centralnih banaka. Tržišta rada su se normalizirala, a stope nezaposlenosti i slobodnih radnih mjesta vratile su se na pretpandemijske nivo. Ekonomski rast je u posljednjih nekoliko godina iznosio oko 3%, a globalna proizvodnja se približila potencijalu. Međutim, tokom 2025. godine, ekonomski indikatori su pokazali značajan pad globalnih ekonomske izgleda. Rastuća neizvjesnost u vezi s ekonomskim politikama SAD-a i trgovinskim ograničenjima izazvala je znatno pogoršanje indikatora poslovнog i potrošačkog povjerenja. Najnovije prognoze MMF-a (Tabela 1.1) ukazuju na široko rasprostranjeno usporavanje ekonomske aktivnosti u većini zemalja. Izgledi za SAD i Kinu su negativno pogođeni eskalacijom carina, dok su projekcije rasta revidirane naniže i za eurozonu.

Prognoza blagog rasta BDP-a za eurozonu zasnovana je na doprinosu usluga i privatne potrošnje, te očekivane fiskalne ekspanzije u Njemačkoj. Prema projekcijama MMF-a iz aprila 2025. godine, u tekućoj godini se očekuje usporavanje rasta globalne ekonomije po stopi od 2,8%.

Tabela 1.1: Realni BDP, godišnja stopa rasta

	Realni BDP, godišnja stopa rasta						Promjena u odnosu na projekciju iz oktobra 2024.
	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2025.	
Svijet	3,6	3,5	3,3	2,8	3,0	-0,2	
Razvijene ekonomije	2,9	1,7	1,8	1,4	1,5	-0,3	
SAD	2,5	2,9	2,8	1,8	1,7	-0,5	
Eurozona	3,5	0,4	0,9	0,8	1,2	0,0	
Velika Britanija	4,8	0,4	1,1	1,1	1,4	-0,1	
Japan	0,9	1,5	0,1	0,6	0,6	-0,5	
Zemlje u razvoju i tržišta u nastajanju	4,1	4,7	4,3	3,7	3,9	-0,3	
Rusija	-1,4	4,1	4,1	1,5	0,9	-0,4	
Kina	3,1	5,4	5,0	4,0	4,0	-0,5	
Evropske zemlje u razvoju i tržišta u nastajanju	0,5	3,6	3,4	2,1	2,1	-0,1	
Glavni vanjskotrgovinski partneri							
Njemačka	1,4	-0,3	-0,2	0,0	0,9	0,1	
Hrvatska	7,3	3,3	3,8	3,1	2,7	-0,2	
Srbija	2,6	3,8	3,9	3,5	4,2	0,1	
Italija	4,8	0,7	0,7	0,4	0,8	0,0	
Slovenija	2,7	2,1	1,6	1,8	2,4	-0,2	
Austrija	5,3	-1,0	-1,2	-0,3	0,8	-0,3	
Crna Gora	6,4	6,3	3,0	3,2	3,2	-0,5	

Izvor: World Economic Outlook, IMF, April 2025, CBBiH

Američka ekonomija je u 2024. godini zabilježila iznenađujuće snažan ekonomski rast koji je na godišnjem nivou iznosio 2,8%, prvenstveno zahvaljujući jakoj privatnoj potrošnji u kontekstu postepene normalizacije tržišta rada. Potrošnja je podstaknuta porastom realnog dohotka, a dominirala su domaćinstva s visokim prihodima, koja su ostvarila porast bogatstva uz više kamate, dividende i prihode od imovine. Sektori osjetljivi na promjene kamatnih stopa i dalje su se suočavali s izazovima, ali su se počeli stabilizirati kako su kamatne stope dosezale vrhunac. Uprkos visokim troškovima zaduživanja, poslovne investicije su podstaknute snažnim korporativnim bilansima.

Tehnološke kompanije su posebno ubrzale investicije uslijed utrke u umjetnoj inteligenciji. Nakon pada tokom drugog i trećeg kvartala 2024. godine, inflacija izražena indeksom potrošačkih cijena (CPI) ponovno je počela rasti krajem godine. Također, mjera inflacije deflator izdataka za ličnu potrošnju je u decembru iznosila 2,5% na godišnjem nivou, što je udaljavanje od FED-ovog ciljanog nivoa inflacije od 2%.

U 2025. godini, američka administracija je donijela niz odluka o ekonomski uticajnim politikama, od kojih najsnažnije reperkusije imaju promjene u vanjskotrgovinskoj politici. SAD su više puta najavile povećanje carina za glavne trgovinske partnere i kritične sektore. Početkom februara 2025. godine SAD su uvele posebne carine za proizvode od aluminija i čelika, te najavile posebne carine na automobile i autodijelove (25%). Istovremeno, uvedene su i posebne carine na uvoz iz Kine, Kanade i Meksika. Trgovinski rat je dodatno eskalirao 2. aprila uvođenjem strategije tzv. recipročnih carina s osnovnom stopom na uvoz od 10% i višim stopama za određene zemlje. Tako su carine na uvoz proizvoda iz Kine sredinom aprila dosegle nivo od 145%. Potom je tokom maja najavljeni privremeno devedesetodnevno smanjenje carina na kinesku robu, čime su carinske stope snižene s nivoa od 145% na 30%, dok je Kina uzvratila smanjenjem carina na američki izvoz sa 125% na 10%. Istovremeno, uveden je široki okvir za trgovinski sporazum između SAD-a i Velike Britanije, što signalizira napore za diverzifikaciju trgovinskih partnerstava zbog nestabilnog geopolitičkog okruženja. Kombinacija ovih mjera i protumjera podigla je američke i globalne carinske stope na stogodišnji maksimum. Neizvjesnost u pogledu politike, posebno u SAD-u, ostaje visoka iako su se finansijska tržišta brzo oporavila od značajnih šokova izazvanih protekcionističkom politikom. Izgledе za američku ekonomiju je dodatno pogoršalo snižavanje kreditnog rejtinga SAD-a¹, do kojeg je došlo zbog porasta javnog duga SAD-a uslijed kontinuiranih fiskalnih deficit-a. Prema posljednjim projekcijama MMF-a iz aprila 2025. godine stopa rasta BDP-a SAD-a za 2025. godinu je značajno revidirana naniže.

Nakon stagnacije, ekonomija EU je zabilježila skroman rast tokom 2024. godine, u uslovima daljnje smanjivanja inflatornih pritisaka, te zahvaljujući oporavku vanjske potražnje i izvoza. Uprkos rastu realnih prihoda, privatna potrošnja se sporo povećavala, dok su preduzeća bila manje spremna da investiraju uslijed smanjenja profitnih marži i negativnog poslovnog raspoloženja. Ekonomija EU je u 2024. godini zabilježila skroman rast od 0,8% na godišnjem nivou. BDP je rastao stopama od 0,1% do 0,4% iz kvartala u kvartal tokom 2024. godine. Došlo je do smanjenja projekcija rasta eurozone za 2025. godinu, što ukazuje da bi tempo oporavka mogao biti sporiji nego što se očekivalo.

Pojačana geopolitička i makrofinansijska neizvjesnost dovela je i do epizoda nestabilnosti finansijskih tržišta u aprilu i maju 2025. godine, a nastavak geopolitičkih tenzija mogao bi dovesti do šokova na strani ponude, inflacije i dalnjih geoekonomskih fragmentacija. S druge strane, planirano povećanje potrošnje na odbranu u EU moglo bi pozitivno uticati na ekonomski rast ukoliko potrošnja bude usmjerena na produktivne investicije u evropske kapacitete odbrambene industrije i istraživanje i razvoj. Najavljeni "Plan za ponovno naoružanje Evrope/Spremnost 2030" Evropske komisije ima za cilj jačanje nacionalne sigurnosti širom Evrope i uključuje povećano javno finansiranje odbrane na nacionalnom nivou, omogućavajući državama članicama da brzo djeluju.

Najveća ekonomija eurozone, Njemačka je drugu godinu zaredom zabilježila pad ekonomске aktivnosti (-0,2%), uslijed slabe domaće i strane potražnje za industrijskim proizvodima, u kombinaciji s visokom neizvjesnošću koja opterećuje potrošnju i investicije. Osim toga, građevinski sektor je bio suočen s nedostatkom radne snage i slabom domaćom potražnjom. Stopa štednje je porasla, dok je kreditna aktivnost bila prigušena (zabilježila neznatan rast), stoga privatna potrošnja nije podržala ekonomski rast, uprkos povećanju realnog raspoloživog dohotka. Njemačka je u martu 2025. godine usvojila amandman na ustav, koji će omogućiti da potrošnja za odbranu premaši 1% BDP-a, bez gornje granice, kao i stvaranje posebnog fonda od 500 milijardi eura za investiranje u infrastrukturu u narednih dvanaest godina, od čega je 100 milijardi eura namijenjeno za fond za klimatsku tranziciju. Ovim zakonom je također povećan limit zaduživanja za pokrajinske vlade s 0% na 0,35% BDP-a. Očekuje se da će fiskalna ekspanzija imati pozitivan uticaj na rast njemačke ekonomije u narednom periodu.

Vodeće centralne banke su tokom 2024. godine počele snižavati referentne kamatne stope, kao odgovor na postepeno smanjenje inflacije (Grafikon 1.1). Banka Engleske je, nakon niza uzastopnih povećanja referentne kamatne stope u 2023. godini, prvu polovinu 2024. godine zadržala referentnu kamatnu stopu nepromijenjenom na nivou od 5,25%, nakon čega je uslijedilo smanjenje referentne kamatne stope dva puta do kraja godine. U prvoj polovini 2025. godine, kamatna stopa je snižena još dva puta, na nivo od 4,25%.

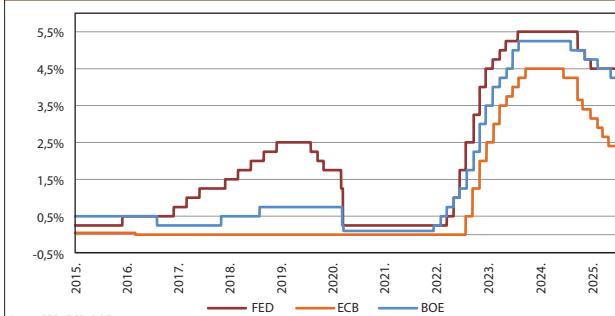
Nakon perioda povećanja referentnih kamatnih stopa od marta 2022. do jula 2023. godine s ciljem obuzdavanja inflacije, FED je do septembra 2024. godine zadržao referentne stope nepromijenjenima, na nivou od 5,25-5,5%, nakon čega je uslijedilo uzastopno smanjenje referentnih kamatnih stopa do kraja godine do nivoa od 4,25-4,50%, koji je zadržan i u prvoj polovini 2025. godine. Zvaničnici FED-a su procijenili da su najavljenja povećanja carina bila znatno veća i opsežnija nego što se očekivalo, te su istakli povećanu neizvjesnost u vezi sa smjerom trgovinske politike i obimom i trajanjem ekonomskih efekata te politike, što dodatno usložnjava uslove u kojima se provodi monetarna politika.

¹ Rejting agencija Moody's je u maju 2025. godine snizila dugoročni suvereni kreditni rejting Sjedinjenih Američkih Država sa Aaa na Aa1 i promjenila izgled s negativnih na stabilne.

Uprkos povećanim rizicima od rasta nezaposlenosti, slabljenja ekonomskog rasta i dodatnog rasta inflacije, zvaničnici FED-a su zauzeli stav da sačekaju s odlukom u pogledu promjene referentnih kamatnih stopa.

U uslovima postepenog smanjenja inflacije, Upravno vijeće ECB je tri puta smanjilo ključne kamatne stope u drugoj polovini 2024. godine. Ove odluke su zasnovane na ažuriranoj procjeni inflacijskih izgleda, inflacijske dinamike i snage transmisije monetarne politike. Također, program kupovine imovine (Asset Purchasing Programme) se smanjuje predvidljivim tempom, te je i pandemijski program hitne kupovine smanjivan za 7,5 milijardi eura mjesečno u drugoj polovini 2024. godine, dok je reinvestiranje u okviru PEPP-a potpuno obustavljenod 18. decembra 2024. Dakle, ECB je u junu 2024. godine započela sa smanjivanjem referentnih kamatnih stopa, smanjivši stopu na depozite za ukupno 200 baznih poena do nivoa od 2% (zaključno sa sjednicom iz juna 2025. godine).

Grafikon 1.1: Kretanje referentnih kamatnih stopa vodećih centralnih banaka

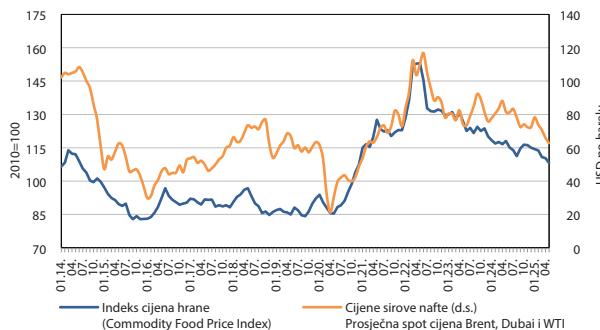
Izvor: FED, ECB, BOE
Napomena: Na grafikonu je prikazana gornja granica intervala referentne kamatne stope FED-a; Na grafikonu je prikazana stopa na glavne operacije refinansiranja ECB-a;
Svjetska zdravstvena organizacija proglašila je pandemiju korona virusa u martu 2020. godine;
Banka Engleske je u decembru 2021. godine prva od ključnih centralnih banaka podigla referentnu kamatnu stopu.

Cijena nafte je zabilježila pad od oko 3% tokom 2024. godine, te je bila pod uticajem dva glavna suprotstavljenih faktora: geopolitičkih tenzija vezanih za sukobe na Bliskom istoku i u Ukrajini i zabrinutosti zbog usporavanja potražnje u Kini, drugoj po veličini svjetskoj ekonomiji. Smanjenje proizvodnje nafte OPEC+ zemalja pomoglo je u podizanju cijene sirove nafte tipa Brent u prva četiri mjeseca 2024. godine. Spot cijena Brenta dostigla je vrhunac od 93 dolara po barelu u aprilu 2024. godine, uslijed zabrinutosti da bi tenzije između Irana i Izraela mogle eskalirati u širi sukob i poremetiti globalne isporuke nafte. OPEC+ je najavio višestruko odgađanje povećanja proizvodnje u 2024. godini. Međutim, nastavljen je rast proizvodnje u zemljama koje nisu članice OPEC+, nadoknađujući njihovo smanjenje proizvodnje. Slabljenje globalnog ekonomskog rasta i smanjena potražnja za gorivom u Kini doprinijeli su silaznom pritisku na cijenu nafte. Zamjena tečnim prirodnim plinom za transport robe i povećana upotreba električnih vozila u Kini su ograničili rast potrošnje goriva za transport.

Kao rezultat nadoknade proizvodnje i slabljenja potražnje, cijena nafte je nastavila padati i u drugoj polovini 2024. godine, te je u prosjeku iznosila 73 dolara po barelu tokom četvrtog kvartala.

Nakon perioda relativne stabilnosti, cijene nafte su od početka aprila 2025. godine bile pod uticajem najavljenih carina. Cijene referentne sirove nafte pale su na najniže nivoe u četiri godine zbog naglog porasta trgovinskih tenzija i izgleda za veće isporuke iz nekih zemalja OPEC+. Dok je uvoz nafte, plina i rafiniranih proizvoda izuzet od carina koje su najavile Sjedinjene Američke Države, zabrinutost da bi te mogle podstići inflaciju, usporiti ekonomski rast i intenzivirati trgovinske sporove opteretila je cijene nafte. Silazni trend kretanja cijena nafte je nastavljen sve do postizanja trgovinskog sporazuma SAD-a s Ujedinjenim Kraljevstvom 8. maja i devedesetodnevног sporazuma s Kinom 12. maja. Ipak, očekuje se da će povećana trgovinska neizvjesnost opteretiti svjetsku ekonomiju i, posljedično, potražnju za naftom.

Grafikon 1.2: Cijene hrane i nafte

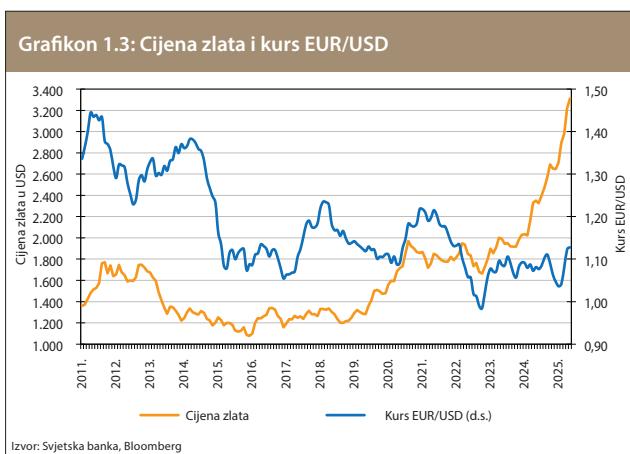

Izvor: Svjetska banka

Kretanja na svjetskim deviznim tržištima u 2024. godini su bila obilježena uticajem promjene monetarne politike vodećih centralnih banaka, ekonomskim indikatorima i geopolitičkim događajima. Euro je aprecirao u odnosu na dolar do kraja septembra uslijed očekivanja o prilagodljivoj američkoj monetarnoj politici. Do preokreta dolazi u oktobru, pod uticajem ekonomske slabosti eurozone i očekivanja o manjem ublažavanju monetarne politike SAD-a zbog povoljnijih makroekonomskih indikatora. Američki dolar je do kraja godine zabilježio aprecijaciju od oko 7% u odnosu na euro, uprkos FED-ovom smanjenju referentne kamatne stope. Do rasta vrijednosti dolara je došlo zahvaljujući jačem rastu američke ekonomije od očekivanog i većim kamatnim stopama u poređenju s ostalim razvijenim ekonomijama. Tokom prve polovine 2025. godine, euro je bilježio postepenu aprecijaciju u odnosu na dolar, što je odražavalo rastuće zabrinutosti u vezi s fiskalnom održivošću SAD-a i obnovljene trgovinske tenzije.

Ekspanzivne fiskalne mjere i rastući budžetski deficit u SAD-u narušili su povjerenje investitora u američki dolar, dok su nove carine i geopolitička neizvjesnost dodatno umanjile njegovu privlačnost. Imovina denominirana u američkim dolarima nije bila sigurno utočište, što je bio slučaj u prethodnim epizodama finansijskih turbulencija. Zbog ključne uloge američkog dolara u međunarodnoj trgovini i finansijskim transakcijama, ovakva kretanja značajno doprinose povećanju neizvjesnosti u globalnom makrofinansijskom okruženju.

Promjena u percepciji rizika odrazila se na cijenu zlata na svjetskom tržištu. Cijena zlata je u 2024. godini zabilježila izrazit porast, uslijed različitih faktora, kao što je kupovina od strane centralnih banaka, smanjenje kamatnih stopa američkog FED-a, geopolitička nestabilnost u Ukrajini i na Bliskom istoku i neizvjesnost na globalnim finansijskim tržištima. Cijena LBMA zlata dostigla je 40 novih rekordnih nivoa tokom 2024. godine, a prosječna godišnja cijena je iznosila 2.388 dolara po unci, što je porast od 23% u odnosu na prosječnu cijenu iz 2023. godine. Centralne banke su nastavile kupovati zlato, dok je potražnja od strane ostalih investitora također porasla, jer su geopolitičke tenzije i ekonomске slabosti podstakle investiranje u zlato kao sigurno utočište. Obnovljeni trgovinski sporovi između SAD-a, Kine i EU, te špekulacije na tržištu fjučersa, doveli su do rekordnih cijena zlata u aprilu 2025. godine. Tokom maja dolazi do korekcije cijene zlata naniže uslijed blagog smanjenja geopolitičkih tenzija, ali se ona i dalje nalazi na izrazito visokom nivou (Grafikon 1.3).

1.2. Pregled glavnih rizika u EU i eurozoni

Ključni izvori rizika i ranjivosti za finansijsku stabilnost eurozone su povećana geopolitička neizvjesnost, slabe fiskalne osnove i usporen ekonomski rast koji izazivaju zabrinutost u vezi sa održivošću javnog duga u nekim zemljama eurozone, te kreditni rizik u pojedinim segmentima korporativnog sektora koji može ugroziti kvalitet aktive banaka.

Geopolitička neizvjesnost bi se mogla materijalizirati u obliku vrlo negativnih učinaka na ekonomsku aktivnost i stabilnost finansijskih tržišta, te averziju prema riziku. Posebno su relevantne neizvjesnosti u vezi s politikama SAD-a (u trgovinskoj i fiskalnoj politici, finansijskoj regulaciji i okolišu), te moguća eskalacija vojnih sukoba.

1.2.1 Efekti na bankarski sektor

Banke eurozone su u 2024. godini ostvarile visoku profitabilnost i značajan dio dobiti su zadržale u kapitalu, što je doprinijelo održavanju stabilnih indikatora kapitaliziranosti. Prihodi evropskih banaka nadmašili su očekivanja, što je dovelo i do povećanja vrijednosti dionica banaka. Rast je podstaknut snažnim prihodima od naknada, neto prihodima od kamata, te povećanjem efikasnosti poslovanja investiranjem u vještačku inteligenciju i digitalnu transformaciju. Ipak, u narednom periodu se očekuje blagi pad profitabilnosti većine banaka, s obzirom na to da su slijedom pada referentnih kamatnih stopa promjenljive kamatne stope na kredite već počele da opadaju. Banke očekuju daljnji oporavak potražnje za kreditima u svim segmentima kredita, a posebno segmentu stambenih kredita. Također očekuju da će standardi kreditiranja biti ublaženi za stambene kredite, ali će biti blago pooštreni za preduzeća. Međutim, ukupan pad neto prihoda od kamata će vjerovatno ostati ograničen, jer tržišta očekuju da će kamatne stope ostati znatno iznad nivoa prije ciklusa povećanja referentnih kamatnih stopa, što bi podržalo kreditne marže. Osim toga, banke planiraju nastaviti s naporima da kontrolišu troškove, što je već dovelo do smanjenja omjera troškova i prihoda u posljednjih nekoliko godina.

Kvalitet aktive banaka u eurozoni je ostao na zadovoljavajućem nivou, s obzirom na to da je NPL omjer blizu historijski najnižeg nivoa, uprkos blagom povećanju u 2024. godini, dok je omjer kredita s povećanim nivojem kreditnog rizika (Stage 2 kredita) uglavnom nepromijenjen u odnosu na prethodnu godinu. Međutim, u segmentu kredita za komercijalne nekretnine i dalje dolazi do pogoršanja kvaliteta imovine, iako sporijim tempom nego prethodne godine. Kvalitet kredita za mala i srednja preduzeća se neznatno pogoršao, dok je kvalitet potrošačkih kredita također pokazao blago slabljenje, jer su se kašnjenja u otplati povećala u četvrtom kvartalu 2024. godine, iako je omjer NPL-ova ostao uglavnom nepromijenjen. Banke se suočavaju s mogućnošću daljnje pada kvaliteta aktive u segmentima kredita malim i srednjim preduzećima i potrošačkim kredita uslijed slabljenja ekonomskega izgleda. Rastuće globalne trgovinske tenzije također bi mogle povećati kreditni rizik u nefinansijskom sektoru. Profitabilnost firmi može biti negativno pogodjena primjenom carina u nekim proizvodnim segmentima koji su u velikoj mjeri izloženi trgovini izvan EU, kao što su proizvodnja automobila i mašina.

Dugotrajniji makroekonomski efekti neizvjesnosti trgovinske politike bi mogli dovesti do pogoršanja kvaliteta bankarske imovine, iako s većim uticajem na banke sa značajnjom izloženošću sektorima koji su orijentisani na trgovinu izvan EU.

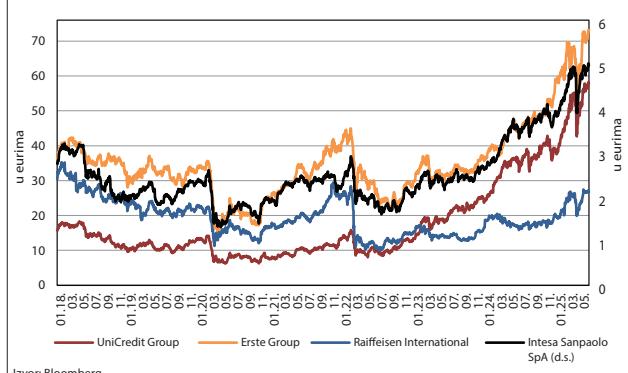
Kreditni rejtingi bankarskih grupacija koje posluju u BiH su u toku 2024. godine potvrđeni, dok su izgledi nepromijenjeni ili revidirani naviše. Rejting agencija S&P je u martu 2025. godine potvrdila dugoročni kreditni rejting Raiffeisen banke A- i promijenila izglede s negativnih na stabilne, kao odraz stava da je rizik od dalnjih finansijskih gubitaka značajno manji nakon napretka menadžmenta u smanjenju obima poslovanja ruske podružnice i prodaje podružnice u Bjelorusiji, te ocjene da će Raiffeisen banka prodati ili otpisati svoje učešće u ruskoj podružnici AO Raiffeisen bank u narednih 12-24 mjeseca. Rejting agencija S&P predviđa da će Raiffeisen banka grupacija ostvariti neto profit od oko 3,8 milijardi eura u 2024. godini, manji od 4,5 milijarde eura ostvarenih u 2023. godini. Očekivani pad profita od oko 16% prvenstveno se može pripisati jednokratnim uticajima prodaje bjeloruske Priorbanke d.d. i zakonskih rezervisanja vezanih za sudsku odluku u Rusiji. Pogoršanje kvaliteta aktive koje se ogleda u omjeru nekvalitetne aktive (NPA) od 3,1% u 2023. godini i procijenjenih 3,6% u 2024. godini, uglavnom je rezultat izazova u Austriji, posebno defaulta u sektoru komercijalnih nekretnina. Rejting agencija S&P je u novembru 2024. godine revidirala izglede Erste Group Bank AG sa stabilnih na pozitivne i potvrdila dugoročne i kratkoročne rejtinge A+/A-1, zahvaljujući jačanju kapitalnih pozicija, dobrom kvalitetu aktive, te stabilnim indikatorima likvidnosti i finansiranja.

Rejting agencija S&P je u aprilu 2025. godine povećala suvereni kreditni rejting Italije na BBB+ sa BBB zahvaljujući jačanju vanjske pozicije i smanjenju fiskalnih neravnoteža, što olakšava pritisak ekonomskih neravnoteža s kojima se italijanske finansijske institucije suočavaju. Također je zabilježeno strukturno poboljšanje profitabilnosti italijanskih banaka, s prosječnim povratom na kapital koji je ostao iznad cijene kapitala za većinu banaka. Italijanske banke su zabilježile i veću operativnu efikasnost, otpornije poslovne modele i poboljšan kvalitet aktive. U skladu s navedenom promjenom suverenog kreditnog rejtinga, agencija S&P je povećala dugoročni kreditni rejting UniCredit SpA i Intesa Sanpaolo SpA na BBB+ sa BBB uz pozitivne i stabilne izglede.

Cijene dionica banaka eurozone značajno su se oporavile tokom ciklusa monetarnog pooštravanja, uz povećanje profitabilnosti, te su nadmašile tržišni rast i apsorbirale tržišna previranja iz marta 2023. godine. U 2024. godini je nastavljen trend snažnog rasta cijena dionica banaka eurozone na najviše nivo u posljednjih nekoliko godina uslijed dobrih poslovnih rezultata ostvarenih u ovoj godini. Indeks Stoxx Europe 600 banaka je zabilježio rast od 26%.

Evropskom bankarskom sektoru pomogli su visoki omjeri kapitala i veća profitabilnost, ostvarena zahvaljujući smanjenim troškovima i ostvarenim koristima od diverzifikacije i visokih kamatnih stopa. Cijene dionica banaka eurozone su početkom aprila 2025. godine bilježile pad (Grafikon 1.4), jer su sveobuhvatne carine američke administracije izazvale strah od trgovinskog rata i globalne ekonomske recesije. Krajem aprila 2025. godine cijene dionica banaka su ponovno bilježile rast, uslijed veoma dobrih podataka o dobiti ostvarenoj u prvom kvartalu 2025. godine. Tržišta su se stabilizirala u maju zbog optimizma u pogledu dogovora između SAD-a i trgovinskih partnera, posebno Kine.

Grafikon 1.4: Kretanje cijena dionica banaka majki domaćih banaka

1.2.2 Efekti na realni sektor

Budžetski deficit zemalja eurozone je u 2024. godini nastavio trend pada, dok je omjer budžetskog deficitisa i BDP-a smanjen prvenstveno zbog smanjenja državne potrošnje i blagog povećanja nominalnog BDP-a. Učešće javnog duga u BDP-u zemalja članica eurozone je ostalo na gotovo istom nivou iz prethodne godine. Budžetski deficit zemalja eurozone je zabilježio pad s nivoa od 3,5% BDP-a iz 2023. godine, na nivo od 3,1% BDP-a na kraju 2024. godine, dok je učešće javnog duga u BDP-u blago povećano s 87,3% BDP-a koliko je iznosio u 2023. godini, na 87,4% na kraju 2024. godine. Porast inflacije i strožija monetarna politika, koja je bila potrebna ranijih godina za postizanje stabilnosti cijena, rezultirali su povećanjem tereta finansiranja duga u većini zemalja članica EU. Uz dospijeće javnog duga koji se refinansira po višim kamatnim stopama, troškovi servisiranja javnog duga rastu, uglavnom u zemljama u kojima su potrebe za kratkoročnim refinansiranjem veće. Visok nivo javnog duga i rastući kamatni rashodi smanjuju prostor za kontracicličnu ekonomsку politiku. Zemlje s visokim javnim dugom nisu u mogućnosti da pokrenu dovoljno snažne investicione i podsticajne programe zbog sve većeg dužničkog tereta i mogu čak biti prinuđene da smanje primarnu potrošnju, što također može imati negativan uticaj na ekonomski rast zbog nerealizovanih investicija javnog sektora.

Tokom 2024. godine, prinosi na desetogodišnje državne obveznice eurozone su zabilježili porast.

Desetogodišnji prinos na njemačke državne obveznice (Bunds) porastao je s oko 2% početkom godine na oko 2,4% krajem decembra, krećući se između 2% i 2,7%. Nagib krive prinosa se izravnao u 2024. godini, jer je smanjenje referentnih kamatnih stopa dovelo do smanjenja prinosa na kratkoročne obveznice u odnosu na prinose dugoročnih obveznica. Razlika između prinosa na desetogodišnje i dvogodišnje obveznice je u 2024. godini ponovo postala pozitivna, kako u SAD-u tako i u eurozoni, nakon prethodne dvije godine koje su bile obilježene inverznom krivom prinosa².

U prvoj polovini 2025. godine, prinosi državnih obveznica eurozone su bilježili oscilacije pod uticajem očekivanja dalnjeg smanjenja kamatnih stopa od strane ECB-a i globalnih tenzija. U martu 2025. godine nova njemačka vlada je objavila da će ublažiti prethodno strogo ograničenje fiskalnih pravila i primjenu zakonske „dužničke kočnice“ (eng. „debt brake“) kako bi mogla povećati investiranja u odbranu i infrastrukturu. Tržišni učesnici su anticipirali znatno veće zaduživanje države na tržištu kapitala kako bi se navedene investicije finansirale, što je dovelo do naglog skoka prinosa. Međutim, najave o uvođenju novih američkih carina na robu iz EU početkom aprila su značajno uticale na kretanje prinosa njemačkih državnih obveznica. Ove carine su izazvale pad prinosa zbog povećane potražnje za sigurnim investicijama, što je dovelo do porasta cijena ove imovine.

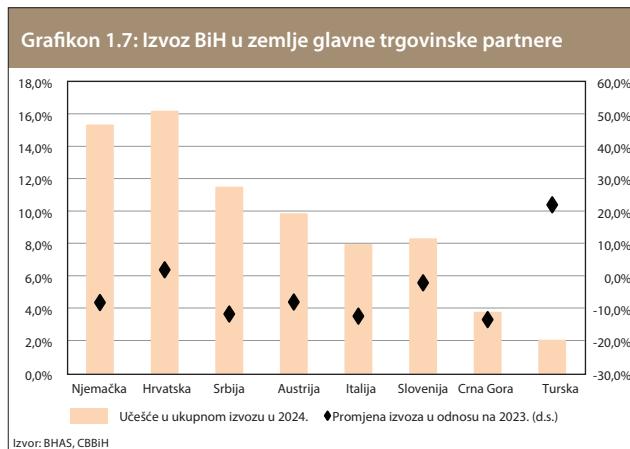
U toku 2024. godine rejting agencije su povećale suverene kreditne rejtinge nekoliko zemalja, te potvrdile kreditne rejtinge većine ostalih zemalja eurozone i revidirale izglede kreditnog rejtinga naviše. Rejting agencije su povećale kreditne rejtinge Italije, Grčke, Kipra, Hrvatske i Portugala. S druge strane, rejting agencije Moody's i S&P su snizile suvereni kreditni rejting Francuske sa Aa2 na Aa3, odnosno sa AA na AA- sa stabilnim izgledima, koji su kasnije revidirani

na negativne izglede. Ova promjena odražava rastuću zabrinutost zbog stanja javnih finansija u Francuskoj, koje karakterišu stalno visoki budžetski deficiti, rastući javni dug i ograničen politički konsenzus za provođenje značajnih fiskalnih reformi. Agencija S&P prognozira rast francuske ekonomije od samo 0,8% u 2025. godini, što je pad u odnosu na 1,1% iz 2024. godine, uslijed slabih investicija, visokog javnog i privatnog duga, te pritisaka koji dolaze iz međunarodnog okruženja. Iako je potrošnja domaćinstava i dalje otporna, a tekući račun uglavnom uravnotežen, strukturni izazovi, uključujući visoku potrošnju za socijalna davanja i izostanak primarnog budžetskog suficita od 2001. godine, vjerovatno će uticati na daljnji rast javnog duga, koji bi do 2028. godine mogao dostići oko 119% BDP-a. Rejting agencija S&P je također snizila kreditne rejtinge Litvanije i Latvije i revidirala kreditne izglede Slovačke i Belgije sa stabilnih na negativne.

Glavni berzanski indeksi su u 2024. godini zabilježili značajan porast, uslijed nižih dugoročnih kamatnih stopa i jakih korporativnih profita. Zabilježen je rast vrijednosti dionica u gotovo svim sektorima, iako su ciklične dionice (one koje su najtješnje povezane s potrošačkim okruženjem i, posebno, tehnološkim sektorom, zajedno s onima koje se odnose na umjetnu inteligenciju) pokazale posebno dobre rezultate. Ipak, glavni berzanski indeksi su u drugoj polovini godine zabilježili epizode korekcija i volatilnosti, što ukazuje da su cijene rizične imovine posebno osjetljive na makroekonomski okolnosti. Visoke cijene rizične imovine povećavaju vjerovatnoću naglih korekcija. Nepovoljni makroekonomski događaji ili značajna revizija naniže projiciranih zarada za ključne tehnološke firme mogli bi da izazovu korekcije cijena rizične imovine.

Snažan rast cijena evropskih dionica zabilježen početkom 2025. godine poništen je u aprilu, nakon uvođenja carina koje su premašile očekivanja tržišnih učesnika i dovele do preispitivanja potencijalnih efekata na globalne lance snabdijevanja te revizije ranijih finansijskih projekcija. Globalno su cijene dionica zabilježile oštar pad, jer su investitori tražili sigurno utočište zbog zabrinutosti od moguće recesije. Carinske stope, koje su premašile inicijalna očekivanja, nisu bile u potpunosti uračunate u procjene većine investitora i preduzeća, što može rezultirati usporavanjem rasta, nižim prihodima i smanjenjem profitabilnosti korporativnog sektora. Ipak, vrijednosti globalnih berzanskih indeksa su se naknadno stabilizirale, te su evropski indeksi do sada u 2025. godini zabilježili dobitke, podstaknuti dobrom profitabilnošću bankarskog sektora i izgledima o većoj potrošnji na odbranu.

² Kada su prinosi na dvogodišnje obveznice veći od prinosa na referentne desetogodišnje obveznice, kriva prona je inverzna, jer investitori percipiraju veći rizik investiranja u kratkom roku u odnosu na duži rok.

Stopa nezaposlenosti eurozone je nastavila bilježiti pad i u 2024. godini. Slab rast ekonomskog aktivnosti u eurozoni nije odrazio na indikatore tržišta rada, koje je i dalje snažno. Uslovi na tržištu rada su se stabilizirali, s kvartalnim rastom zaposlenosti od 0,2%. Najnoviji podaci o tržištu rada i dalje ukazuju na solidno i otporno okruženje za zapošljavanje u eurozoni. Uprkos slabijoj ekonomskoj aktivnosti, stopa nezaposlenosti u travnju 2025. godine je bila na najnižem nivou od 6,2%. Ipak, uočavaju se promjene na tržištima rada, u odnosu na postpandemijski period, s obzirom na to da potražnja za radnom snagom u ključnim sektorima, kao što su proizvodnja i građevinarstvo opada.

Porast vrijednosti međunarodne trgovine u 2024. godini ostvaren je uglavnom zahvaljujući rastu trgovine usluga. Došlo je do smanjenja uvoza roba u EU u 2024. godini, te je u skladu s tim došlo i do smanjenja vanjske potražnje za robama iz BiH. Ukupan izvoz iz BiH u zemlje EU smanjen je za 3,6% u odnosu na 2023. godinu i iznosi 11,8 milijarde KM. Izvoz je smanjen u gotovo sve zemlje glavne vanjskotrgovinske partnerne BiH (Grafikon 1.8). Pokrivenost uvoza izvozom smanjena je u odnosu na prethodnu godinu i iznosila je 56,1%, dok je vanjskotrgovinski robni deficit iznosio 12,6 milijardi KM u poređenju sa 11,7 milijardi u 2023. godini. U 2025. godini, uvođenje mnoštva novih carinskih mjera dovelo je do značajnog smanjenja projekcija za globalnu trgovinu robom, nakon što je ranije projiciran nastavak ekspanzije svjetske trgovine u 2025. i 2026. godini, uz rast obima trgovine robom.

Centralna banka
BOSNE I HERCEGOVINE
Централна банка
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

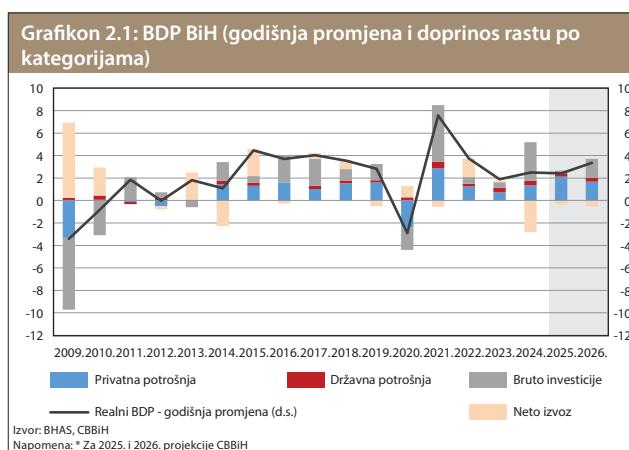
MAKROEKONOMSKI
TRENDJOVI I RIZICI U BIH

2. MAKROEKONOMSKI TRENDovi I RIZICI U BIH

Rizici iz domaćeg makroekonomskog okruženja smanjili su se prvenstveno pod uticajem značajnog usporavanja inflacije, čiji se nivo tokom 2024. godine postepeno smanjuje prema historijskom prosjeku, nakon snažnog rasta u prethodne dvije godine. Uz smanjenje inflatornih pritisaka i blago smanjenje nezaposlenosti, rast realnih neto plata doprinio je jačanju lične potrošnje i rastu ekonomske aktivnosti. Tržište nekretnina karakterizira snažan rast cijena u posljednje tri godine, dok se istovremeno izloženost banaka prema ovom segmentu blago povećala, ali ne čini značajniji dio kreditnog portfolija, te su rizici po finansijsku stabilnost koji dolaze sa ovog tržišta ublaženi. S druge strane, povećane vanjske ranjivosti zemlje zabilježene su uslijed slabljenja vanjske potražnje i nešto nepovoljnije platnobilansne pozicije BiH u poređenju s prethodnom godinom. Indikatori rizika fiskalne održivosti blago su pogoršani slijedom povećanja fiskalnog deficitu sektora generalne vlade, te blagog povećanje učešća ukupnog javnoga duga u BDP-u, ali i dalje ukazuju na nizak nivo izloženosti rizicima povezanim s fiskalnom politikom.

Ekonomska aktivnost je u 2024. godini blago ojačala zahvaljujući rastu domaće potražnje i povećanju investicija, dok je zbog povišenog nivoa rizika u međunarodnom makroekonomskom okruženju i nedovoljnog ekonomskog rasta glavnih vanjskotrgovinskih partnera iz EU nastavljeno slabljenje vanjske potražnje. Posljednje dostupne makroekonomske projekcije upućuju da će intenzitet realne ekonomske aktivnosti u 2025. godini ostati relativno skroman uslijed ponovnog jačanja inflatornih pritisaka i slabe vanjske potražnje koja će dodatno biti opterećena negativnim učincima promjena u trgovinskim politikama i jačanjem globalnog protekcionizma. Bh. ekonomija je u 2024. godini zabilježila godišnji rast realne ekonomske aktivnosti od 2,5%, pri čemu je rast bio viši za 60 bp u odnosu na prethodnu godinu. Do blagog ubrzavanja rasta prvenstveno je došlo zbog povećanja investicione potrošnje najvećim dijelom kroz realizaciju radova na velikim infrastrukturnim projektima, te su bruto investicije dale pozitivan doprinos ekonomskom rastu od 3,4 procenta poena. Istovremeno, lična potrošnja je ojačala zahvaljujući i porastu realnih neto plata, a rast lične potrošnje je dodatno bio podstaknut rastom priliva po osnovu doznaka iz inostranstva i povolnjim uslovima finansiranja koji su se odrazili na snažnu kreditnu aktivnost u sektoru stanovništva. Uz značajan doprinos lične potrošnje (1,4 pp), manji doprinos rastu ekonomske aktivnosti dala je državna potrošnja (40 bp) slijedom povećanja plata u javnom sektoru, te socijalnih i fiskalnih mjera podrške stanovništvu i područjima koja su bila ugrožena poplavama u posljednjem kvartalu 2024. godine.

S druge strane, industrijska proizvodnja i izvoz nastavili su bilježiti trend pada uslijed pojačanih geopolitičkih tenzija i smanjenja inostrane potražnje glavnih vanjskotrgovinskih partnera BiH, te je na godišnjem nivou realni izvoz roba i usluga bio manji za 3,1%. Istovremeno, zbog snažne domaće potražnje, uvoz roba i usluga se povećao za 2,8%, te je negativan doprinos neto izvoza realnom BDP-u u 2024. godini bio prilično visok (Grafikon 2.1).

Prema projekcijama CBBiH³, u 2025. i 2026. godini ukupna ekonomska aktivnost trebala bi ostvariti realni rast od 2,4% i 3,3%, respektivno, a očekuje se da će najznačajniji doprinos ekonomskom rastu u naredne dvije godine dati privatna potrošnja, s obzirom na povećanje plata i očekivanu dinamiku priliva doznaka iz inostranstva koja uznačajno mijeri doprinosi kupovnoj moći i raspoloživom dohotku stanovništva. Iako se u naredne dvije godine očekuje blagi rast realnog izvoza roba i usluga, vanjska potražnja će ostati relativno slaba pod uticajem visokog nivoa geopolitičke neizvjesnosti i promjena u trgovinskim politikama, odnosno fragmentacije svjetske trgovine. Uz snažnu domaću potražnju, neto izvoz će i dalje negativno doprinositi ekonomskom rastu, ali znatno manje nego u 2024. godini.

Posmatrano prema ekonomskim djelatnostima, povoljna privredna kretanja zabilježena su u uslužnim djelatnostima, te u sektoru građevinarstva i IT sektoru, dok je uslijed nastavka pada industrijske proizvodnje i izvoza negativan doprinos proizvodnih djelatnosti bruto dodatnoj vrijednosti bio veći nego u prethodnoj godini. Najveća stopa rasta ostvarena je u djelatnosti Hotelijerstvo i ugostiteljstvo (9,1%), zahvaljujući nastavku jačanja potražnje za turističkim uslugama stranih i domaćih turista, dok je rast domaće potražnje uticao na porast bruto dodatne vrijednosti u djelatnosti Trgovina na veliko i malo (7,5%).

³ Proletni krug srednjoročnih makroekonomskih projekcija iz aprila 2025. godine.

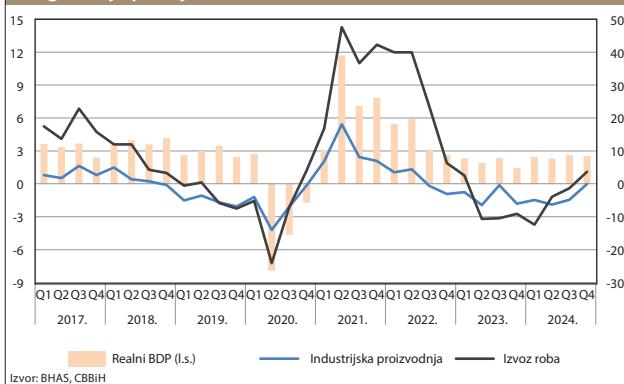
Zahvaljujući realizaciji velikih infrastrukturnih projekata, kao i povećanom obimu radova u oblasti stanogradnje, rast bruto dodatne vrijednosti u djelatnosti Građevinarstvo iznosio je 6,9%, a primjetniji rast bruto dodatne vrijednosti već drugu godinu zaredom ostvaren je u djelatnosti Komunikacije i informacija (6,6%). S druge strane, pad realne ekonomskе aktivnosti u djelatnosti Prerađivačke industrije bio je veći nego u prethodnoj godini (-6,7%) slijedom nastavaka slabljenja vanjske potražnje i posljedičnog smanjenja obima industrijske proizvodnje u ovoj djelatnosti, koji je bio niži za 7,6% na godišnjem nivou. Također, zabilježen je pad bruto dodatne vrijednosti u djelatnosti proizvodnje i snabdijevanja električnom energijom, plinom, parom i klimatizacijom (-2,9%). Usljed izrazito nepovoljne hidrološke situacije u 2024. godini zabilježen je pad bruto proizvodnje električne energije u hidroelektranama od čak 25%, dok je u termoelektranama ostvaren blagi rast proizvodnje (0,8%) u poređenju s prethodnom godinom⁴. Pozitivan trend zabilježen je u proizvodnji električne energije dobivene iz obnovljivih izvora, gdje je zabilježen rast proizvodnje u vjetroelektranama i solarnim elektranama od 36,2%, s tim da je proizvodnja energije iz obnovljivih izvora činila svega 4,52% ukupne proizvodnje električne energije u BiH u 2024. godini. S obzirom na to da se najveće učešće električne energije dobiva iz proizvodnje u termoelektranama,⁵ jedan od glavnih izazova u narednom periodu upravo je vezan za tranziciju elektroenergetskog sektora i dekarbonizaciju bh. privrede. Uvođenje karbonske naknade na izvozne proizvode iz BiH od početka 2026. godinu⁶, uz slabu vanjsku potražnju i visoke troškove energetske tranzicije u narednom periodu predstavlja će dodatno opterećenje za industrijsku proizvodnju i ekonomsku aktivnost u BiH.

Trend pada industrijske proizvodnje nastavio se do kraja 2024. godine, pri čemu je ukupan obim industrijske proizvodnje zabilježio godišnji pad od 4%, dok je izvoz roba ostvario pad od 3,5% (Grafikon 2.2). S obzirom na relativno slabe kratkoročne izglede za snažniji ekonomski oporavak glavnih vanjskotrgovinskih partnera BiH očekuje se da će vanjska potražnja ostati slaba tokom 2025. godine, što neće značajnije doprinijeti ublažavanju negativnih trendova u industrijskoj proizvodnji u BiH. Ipak u određenim segmentima industrijske proizvodnje mogu se očekivati pozitivni trendovi, kao u slučaju proizvodnje naoružanja i vojne opreme, čije je učešće u ukupnom izvozu vrlo malo, ali bilježi značajan rast u ovoj godini koji bi se mogao nastaviti u narednom periodu, imajući u vidu sve veća investiranja u odbranu na nivou Evropske unije.

Uprkos nastavku pada industrijske proizvodnje u prerađivačkoj industriji, u 2024. godini još uvijek nije zabilježeno značajnije pogoršanje kvaliteta kreditnog

portfelja preduzeća koja posluju u ovoj djelatnosti, ali će zbog slabe vanjske potražnje i visokih troškova energetske tranzicije koji podrazumijeva smanjenja emisije CO₂, mogućnost materijalizacije kreditnog rizika u mnogim industrijskim djelatnostima ostati povišena, što će uticati i na ključne indikatore kvaliteta aktive na nivou bankarskog sektora u narednom periodu.

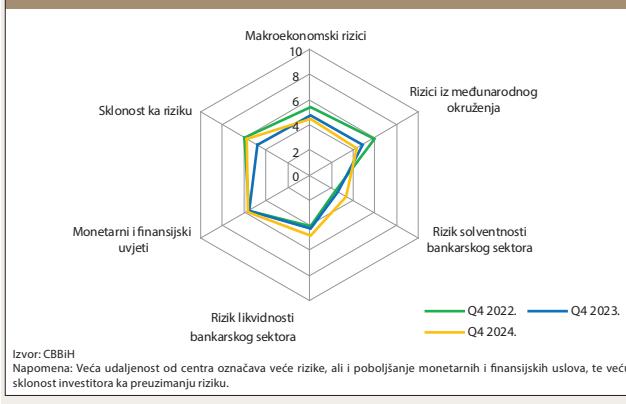
Grafikon 2.2: BDP, izvoz roba i industrijska proizvodnja (% godišnje promjene)

Tekstni okvir 1: Ocjena glavnih makrofinansijskih rizika po finansijsku stabilnost

Ocjena glavnih makrofinansijskih rizika koji mogu nastati u realnom, fiskalnom, vanjskom ili finansijskom sektoru ili kao rezultat njihove međusobne povezanosti, kao i procjena monetarnih i finansijskih uslova i sklonosti investitora ka riziku urađena je na osnovu kvantitativnog alata (eng. Dashboard). Procjena rizika zasnovana je na pojednostavljenoj standardizaciji i rangiranju pozicija sveobuhvatnog seta indikatora koji predstavljaju osnov za kvantifikaciju sintetičke ocjene stepena rizika iz različitih segmenata sistema. Ocjena u rasponu od 1 do 5 predstavlja izrazito nizak do blago umjeren stepen izloženosti rizicima; ocjena u rasponu od 5 do 8 umjeren do blago visok stepen izloženosti rizicima; ocjena u rasponu od 8 do 10 predstavlja visok stepen izloženosti rizicima. Rangiranje ocjena za monetarne i finansijske uslove i sklonosti ka riziku kreće se u suprotnom smjeru, odnosno povećanje udaljenosti od središta grafikona predstavlja poboljšanje monetarnih i finansijskih uslova, tj. povećanje sklonosti investitora ka preuzimanju rizika.

TO 1: Mapa makrofinansijskih rizika

⁴ Izvor: BHAS, mjesечni kratkoročni indikatori energetske statistike za 2023. i 2024. godinu, kalkulacija autora.

⁵ U 2024. godini 63% električne energije dobiveno je iz proizvodnje u termoelektranama.

⁶ Uticaj uvođenja karbonske naknade na poslovanje preduzeća i privreda u BiH detaljnije je opisan u Tekstnom okviru 3 u FSR za 2023. godinu.

Ukupna izloženost finansijskog sistema makrofinansijskim rizicima u 2024. godini ostala je u teritoriji blagog do umjerenog stepena rizika, ali se neznatno povećala u odnosu na prethodnu godinu. U segmentu solventnosti i likvidnosti bankarskog sektora zabilježen je blagi rast rizika kao odraz snažnog rasta zaduženosti privatnog nefinansijskog sektora i blagog smanjenja indikatora likvidnosti, dok su rizici iz međunarodnog i domaćeg okruženja niži u poređenju s prethodnom godinom. Monetarni i finansijski uslovi ostali su povoljni, što je uz blago smanjenje izloženosti rizicima u makroekonomskom okruženju dovelo do povećanja sklonosti investitora ka preuzimanju rizika. Glavni izvori rizika iz međunarodnog okruženja za finansijsku stabilnost koji se odražavaju na domaća makroekonomska kretanja, proizlaze iz postojećih globalnih neizvjesnosti koje su dodatno povećane jačanjem međunarodnih trgovinskih napetosti, te njihovim učincima na ekonomski rast u zemljama koje su ključni trgovinski partneri za BiH. Kao rezultat slabe vanjske potražnje zabilježene su povećane vanjske ranjivosti zemlje i nešto nepovoljnija platnobilansna pozicija BiH u poređenju s prethodnom godinom. Ipak, zahvaljujući jačanju investicione i lične potrošnje, ostvareno je povećanje ekonomske aktivnosti u BiH, što je uz slabljenje inflatornih pritisaka, smanjenje stope nezaposlenosti, te postepeni rast realnih neto plata smanjilo izloženost makroekonomskim rizicima u 2024. godini. Projekcije ekonomskog rasta za naredne dvije godine su tek nešto povoljnije s obzirom na to da se u narednom periodu očekuje nastavak jačanja lične potrošnje, dok će, s druge strane, zbog jačanja domaćih inflatornih pritisaka i slabe vanjske potražnje ekonomski rast ostati relativno skroman.

Trendovi s globalnih tržišta koji se uzimaju u obzir prilikom procjene **rizika iz međunarodnog okruženja na domaću ekonomiju** nisu zabilježili značajnije poremećaje u 2024. godini, te su i ovi rizici niži u poređenju s prethodnom godinom. Već od prvog kvartala 2024. godine šestomjesečni Euribor je bilježio opadajući trend, te je nakon početka ublažavanja restriktivne monetarne politike ECB-a u junu 2024. godine ova kamatna stopa zadržala opadajući trend do kraja godine, što je u konačnici u značajnoj mjeri ublažilo pritiske na rast troškova zaduživanja na domaćem tržištu. Također, stabilizacija cijena nafte na svjetskim tržištima, uz blago opadajući trend tokom 2024. godine, doprinijela je smanjenju inflatornih pritisaka i ublažavanju rizika koji dolaze iz međunarodnog okruženja. Na smanjenje ocjene rizika iz međunarodnog okruženja također je uticalo snažan rast deviznih rezervi koje su na kraju 2024. dosegle historijski maksimum od 17,6 milijardi KM, a koje predstavljaju zaštitni sloj domaćoj ekonomiji za apsorbiranje vanjskih šokova. S druge strane, smanjenje izvoza uz istovremeno povećanje uvoza u strukturi BDP-a povećalo je vanjske ranjivosti zemlje i imalo je negativan uticaj na rast bruto domaćeg proizvoda. S obzirom na snažan rast privatne potrošnje u 2024. godini zabilježeni rast uvoza dodatno je

povećao obim trgovinskih veza BiH s inostranstvom, što je uticalo na povećanje ocjene stepena rizika indikatora uvoza izraženog u % BDP-a, koji se već nalazio u teritoriji umjerenog do blago povišenog stepena rizika. Također, zabilježen je blagi rast rizika koji proizlazi iz finansijskih veza domaćih sektora s inostranstvom. Naime, u 2024. godini nastavljen je rast strane aktive komercijalnih banaka, te se i ovaj indikator nalazi u teritoriji umjerenog do blago povišenog stepena rizika.

Rizik solventnosti bankarskog sektora još uvijek se nalazi u teritoriji niskog stepena rizika, iako je znatno veći u poređenju sa prethodnom godinom. Snažan rast kreditne aktivnosti i povećanje zaduženosti stanovništva i korporativnog sektora rezultirali su povećanjem ocjene rizika u segmentu solventnosti. S duge strane, svi indikatori finansijskog zdravlja nalaze se na zadovoljavajućem nivou, te je bankarski sektor na kraju 2024. godine povećao stabilnost zahvaljujući snažnom rastu profitabilnosti, dobroj kapitaliziranosti, koja je kontinuirano praćena visokim indikatorima likvidnosti.

Rizik likvidnosti je povećan kao odraz neznatnog smanjenja indikatora likvidnosti, dok se zbog snažnije kreditne aktivnosti rizik finansiranja također blago povećao, s obzirom na to da je procentualni kreditni rast premašio rast depozita domaćih rezidentnih sektora u 2024. godini. U segmentu izvora finansiranja rizik ročne transformacije za banke i dalje je visok zbog kontinuiranog pogoršavanja ročne strukture izvora sredstava, uprkos blagom rastu kamatnih stopa na oročene depozite.

Ocjena sveukupnih monetarnih i finansijskih uslova je povećana u odnosu na prethodnu godinu što ukazuje da su uslovi zaduživanja u 2024. godini bili povoljniji u odnosu na prethodnu godinu, uprkos blagom rastu kamatnih stopa na domaćem tržištu koji je nastavljen u 2024. godini. Kreditni standardi za odobravanje kredita u sektoru stanovništva bili su ublaženi, naročito u segmentu stambenih kredita, što je uz povećanu sklonost ka potrošnji rezultiralo jačanjem kreditne aktivnosti u ovom sektoru. S druge strane, kreditni standardi za kredite nefinansijskim preduzećima bili su pooštreni tokom cijele 2024. godine kao odraz povećane percepcije rizika u makroekonomskom okruženju, izuzev u posljednjem kvartalu kada je uslijedilo ublažavanje kreditnih standarda za preduzeća. Uprkos pooštrenim standardima ostvaren je snažan kreditni rast u sektoru privatnih nefinansijskih preduzeća. Slijedom navedenog, zabilježeno je smanjenje negativnog jaza koji mjeri omjer kredita privatnom sektoru i BDP-a, kao i povećanje realne novčane mase, što je uticalo da se ukupna ocjena monetarnih i finansijskih uslova poboljša. Blagi pad kamatnih stopa, uz snažan rast kreditne aktivnosti nastavljen je u prvom kvartalu 2025. godine, što bi uz nastavak snažne potražnje preduzeća i stanovništva za kreditima i nepromijenjene kreditne standarde trebalo imati pozitivan uticaj na ocjenu finansijskih uslova u 2025. godini.

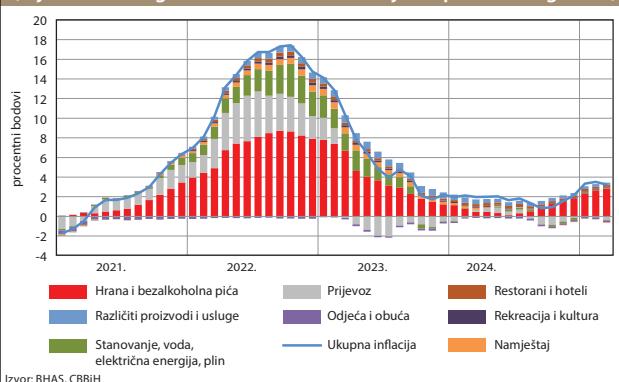
Kao odraz smanjenja nivoa izloženosti rizicima koji dolaze iz međunarodnog i domaćeg okruženja došlo je do povećane **sklonosti investitora ka preuzimanju rizika** u 2024. godini. Povoljni trendovi zabilježeni u oblasti direktnih stranih investicija, portfolio i ostalih investicija u toku 2024. godine značajno su pridonijeli poboljšanju ocjene u ovoj kategoriji. Također, na obje bh. berze je zabilježen rast redovnog prometa kao i berzanskih indeksa u odnosu na prethodnu godinu, što u pogledu investicija na domaćem tržištu kapitala ukazuje na višu sklonost investitora ka preuzimanju rizika. S druge strane, iako je nastavljen rast cijena nekretnina u 2024. godini, percepcija rizika od strane investitora se nije značajnije promjenila s obzirom na to da potražnja još uvijek premašuje ponudu na ovom tržištu.

Ukupna inflacija u BiH nastavila se usporavati u 2024. godini pod uticajem stabilizacije cijena na svjetskim tržištima i isčešavanja temeljnog efekta, što je značajno pridonijelo smanjenju rizika u domaćem makroekonomskom okruženju. Na godišnjem nivou rast potrošačkih cijena iznosio je 1,7%, a usporavanje ukupne inflacije bilo je rezultat usporavanja inflacije svih glavnih komponenata. Najznačajnije usporavanje rasta cijena zabilježeno je u kategoriji hrane i bezalkoholnih pića, gdje je inflacija usporila s nivoa od 10,9% u 2023. godini na nivo od 2,1% u 2024. godini. U kategoriji stanovanja, snabdijevanja električnom energijom i ostalih režijskih troškova također je zabilježeno značajnije usporavanje rasta cijena u odnosu na prethodnu godinu (sa nivoa od 7,8% na 0,1%), ali se zbog povećanja cijena električne energije za domaćinstva u FBiH i RS očekuje jačanje inflacije u narednoj godini⁷. Tekući inflatorni pritisci ostali su najviši u kategoriji usluga, gdje je rast cijena u restoranima i hotelima iznosio 7,2%, dok je rast cijena u kategoriji ostalih proizvoda i usluga iznosio 5,3%. Primjetniji rast cijena zabilježen je i u kategoriji alkoholnih pića i duhana (4,2%). S druge stane, zabilježeno je blago smanjenje cijena u kategoriji prijevoza (-0,8%), što je uz nastavak deflatornih trendova u kategoriji odjeće i obuće u manjoj mjeri doprinijelo smanjenju ukupne inflacije. Najniža godišnja stopa inflacije zabilježena je u septembru 2024. godine (0,8%), nakon čega su inflatorni pritisci ponovo počeli jačati pod uticajem rasta cijena hrane koja najviše doprinosi kretanju ukupne inflacije, a sličan trend je nastavljen i u prvom kvartalu 2025. godine (Grafikon 2.3).

Prema posljednjim srednjoročnim projekcijama CBBiH iz aprila 2025. godine, u 2025. godini očekuje se jačanje inflacije zbog povećanja troškova radne snage kroz rast minimalnih plata, te zbog već spomenutog rasta cijena električne energije, koji će imati uticaj i na rast cijena ostalih proizvoda i usluga, ali se do kraja 2026. godine očekuje postepeno slabljenje domaćih inflatornih pritisaka.

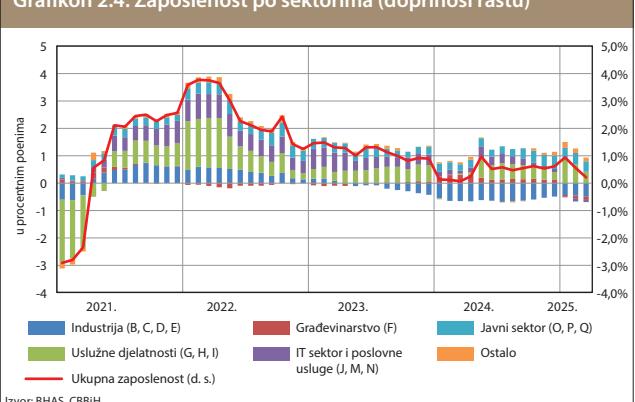
⁷ U FBiH cijene električne energije povećale su se za 10%, za domaćinstva, te za oko 8% za male poduzetnike od početka augusta 2024. godine, dok su u RS cijene električne energije povećane za domaćinstva za 7,7% od početka 2025. godine.

Grafikon 2.3: Inflacija u BiH i doprinosi glavnih komponenti (mjesec tekuće godine u odnosu na isti mjesec prethodne godine)

U uslovima umjerenog rasta ekonomske aktivnosti i usporavanja inflacije, 2024. godinu obilježio je nastavak povećanja realnog dohotka i blagi pozitivni trendovi na tržištu rada što je podsticalo snažno kreditiranje domaćinstva, ali i rast cijena na tržištu stambenih nekretnina. Slično kao i u prethodnoj godini, pozitivni trendovi na tržištu rada i povećanje broja zaposlenih zabilježeni su u uslužnim djelatnostima i građevinarstvu, dok je u industrijskim djelatnostima u kojima je ostvaren pad bruto dodatne vrijednosti nastavljeno smanjenje broja zaposlenih osoba (Grafikon 2.4). Prema podacima iz Ankete o radnoj snazi, prema ILO metodologiji, prosječna stopa nezaposlenosti u 2024. godini još uvijek je visoka (12,6%), a strukturne neravnoteže na tržištu rada u značajnoj mjeri ograničavaju potencijal za veći ekonomski rast u BiH⁸.

Grafikon 2.4: Zaposlenost po sektorima (doprinosi rastu)

Istovremeno, nastavljen je rast prosječnih nominalnih i realnih plata tokom cijele 2024. godine, što uz snažan rast priliva doznaka iz inostranstva povoljno utiče na kupovnu moć i povećanje raspoloživog dohotka domaćinstava. Prosječan rast nominalnih i realnih plata na godišnjem nivou iznosio je 9,4% i 7,7%, respektivno, dok su prilivi po osnovu personalnih transfera iznosili 4,12 milijardi KM ili 8,1% BDP-a u 2024. godini i bili su viši za 379,9 miliona KM ili 10% nego u prethodnoj godini.

⁸ Detaljnije opisano u Godišnjem izvještaju CBBiH za 2024. godinu.

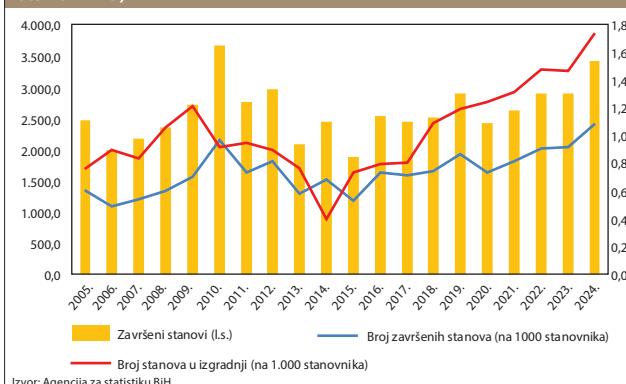
Rast realnog dohotka je u značajnoj mjeri podsticao kreditiranje stanovništva i rast potražnje za stambenim nekretninama, što je bio jedan od faktora zbog kojeg su cijene na tržištu stambenih nekretnina nastavile rasti u 2024. godini (Tekstni okvir 2).

Tekstni okvir 2: Tržište nekretnina

Trendovi na tržištu nekretnina u 2024. godini nisu značajnije odstupali od onih zabilježenih godinu dana ranije. Snažnija potražnja od ponude nekretnina zadržala je dvocifren rast cijena kako u oblasti starogradnje, tako i u oblasti novogradnje. Imajući u vidu da se u 2025. godini očekuju stabilne ekonomiske prilike u BiH i umjereni nivo inflacije, potražnja za nekretninama ostat će visoka, što u kombinaciji s nedovoljnom ponudom neće zaustaviti pritiske na rast cijena stambenih nekretnina. Iako rizici po finansijsku stabilnost koji dolaze s tržišta nekretnina još uvijek nisu značajni s obzirom na nisko učešće stambenih kredita u ukupnom portfoliju bankarskog sektora, kontinuirani rast cijena nekretnina može dovesti do pregrijavanja ovog tržišta u dužem roku i potencijalnog rasta kreditnog rizika.

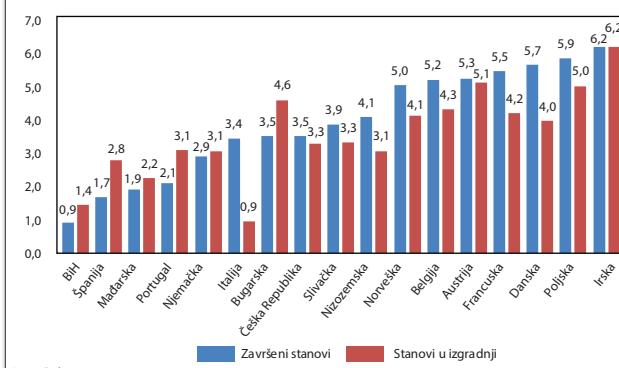
Na tržišnu dinamiku u 2024. godini podsticajno su djelovali rast ukupne bh. ekonomije, povećanje raspoloživog dohotka mjereno jačanjem tržišta rada (rast neto plata i smanjenje nezaposlenosti), rekordno visok iznos doznaka iz inostranstva, te još uvijek povoljniji uslovi finansiranja. U suprotnom pravcu djelovali su i dalje niska ponuda nekretnina na tržištu BiH, što je uz kontinuirani rast cijena građevinskih radova i visoku potražnju uzrokovalo snažan rast cijena stambenih nekretnina. Uprkos činjenici da broj završenih stanova u BiH nominalno raste (broj završenih stanova u 2024. godini iznosio je 3.420, što je najveći broj još od 2010. godine), ukupna ponuda novih nekretnina na tržištu je i dalje niska ukoliko se taj broj stavi u odnos sa ukupnim brojem stanovnika (Grafikon TO 2.1).

Grafikon TO 2.1: Broj završenih i stanova u izgradnji (na 1.000 stanovnika)

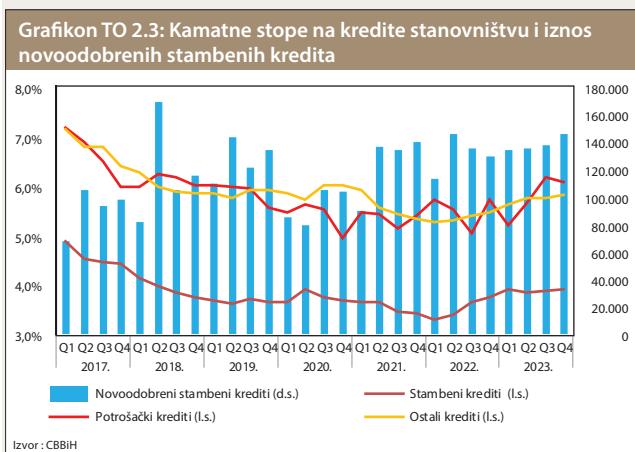

Zaključno sa 2024. godinom, indeks novoizgrađenih stanova na 1.000 stanovnika iznosio je 1,08, što je najviša vrijednost u prethodne dvije decenije. Uprkos navedenom pozitivnom trendu, BiH je i dalje na začelju zemalja po vrijednosti ovog indikatora. Naime, prema podacima iz 2023. godine (zadnji dostupni podaci za ostale zemlje), BiH je prema oba gore navedena indikatora značajno ispod EU prosjeka, što jasno ukazuje na manjak ponude nekretnina na tržištu (Grafikon TO 2.2).

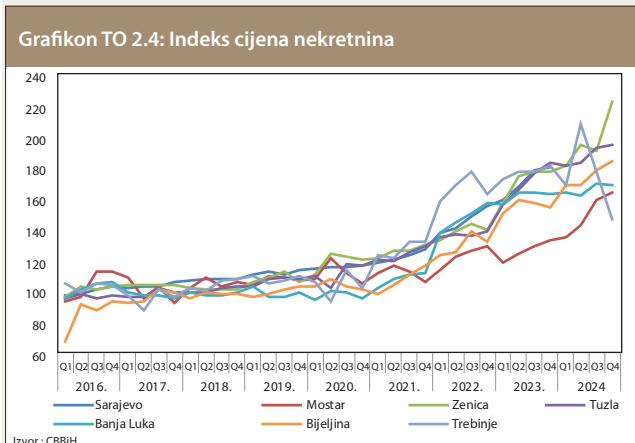
Grafikon TO 2.2: Indeks završenih i stanova u izgradnji (na 1.000 stanovnika), 2023.

S druge strane, potražnja za nekretninama i dalje raste, na što sve veći uticaj ima snažan rast turizma i porast kratkoročnog najma u BiH u posljednjih nekoliko godina, koji ujedno povećava ekonomsku korist vlasnika nekretnina. U 2024. godini komercijalne banke u BiH su plasirale novih 703 miliona KM vrijednosti stambenih kredita, što je rekordna nominalna vrijednost zabilježena u jednoj godini. Rast novoodobrenih stambenih kredita ostvaren je uprkos blagom rastu kamatnih stopa koji je zabilježen, uz kontinuirano ublažavanje kreditnih standarda u odobravanju stambenih kredita tokom 2024. godine. Prosječna ponderisana kamatna stopa na stambene kredite u 2024. godini iznosila je 3,95%, te ovi krediti još uvijek predstavljaju kredite s najnižom prosječnom kamatnom stopom na bh. finansijskom tržištu (Grafikon 3). Zaključno sa 2024. godinom stambeni krediti su činili 11,9% ukupnih kredita bh. bankarskog sektora, čime rizici po finansijsku stabilnost povezani sa ovim tržištem ostaju ublaženi. Vrijedno je istaći i da se kvalitet stambenih kredita nastavio poboljšavati, pa se učešće nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima u ovom segmentu smanjilo na 0,7% što je još uvijek najniže učešće nekvalitetnih u ukupnim kreditima u poređenju sa drugim kategorijama kredita stanovništvu.

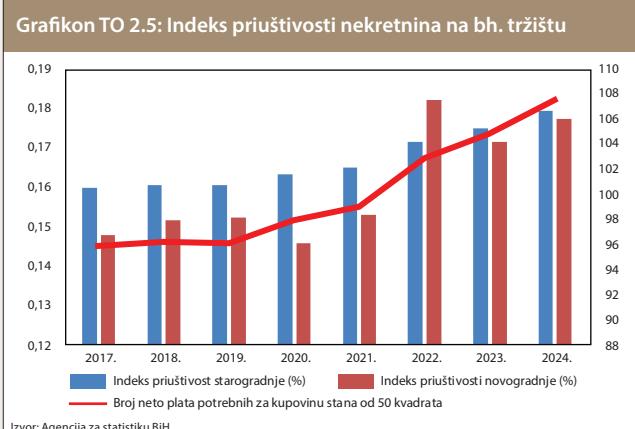
Veća potražnja od ponude na tržištu jedan je od ključnih pokretača rasta cijena na tržištu nekretnina i u 2024. godini. Prosječna ponderisana cijena kvadratnog metra u novogradnji tokom 2024. godine je veća za 13,1% u odnosu na godinu dana ranije. Sličan cjenovni trend je zabilježen i u oblasti starogradnje, gdje je indeks cijena nekretnina zabilježio dvocifren rast u skoro svim opštinama/gradovima obuhvaćenim indeksom (Grafikon TO 2.4).

Pad cijena nekretnina zabilježen je samo u najmanjoj opštini obuhvaćenoj indeksom (Trebinje) koja nije imala značajniji uticaj na ukupan indeks. Nапослјетку, ukupan indeks cijena nekretnina je ostvario rast od 11,6%, što je treća uzastopna godina da indeks bilježi dvocifrenu stopu rasta, ali je u isto vrijeme i najniža stopa rasta u navedene tri godine.

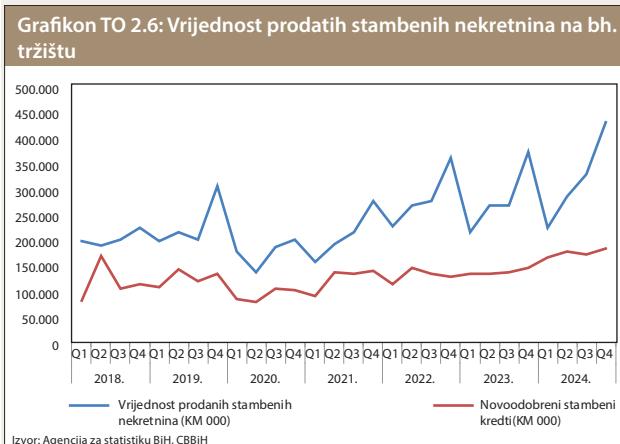
Rast cijena na tržištu nekretnina još uvijek premašuje rast raspoloživog dohotka mjereno kroz iznos neto plata, te posljedično nije došlo do pozitivnog preokreta u trendu indeksa priuštivosti nekretnina u BiH⁹.

Blagi porast kamatnih stopa na stambene kredite također je imao negativan uticaj na priuštivost kupovine nekretnina. Zaključno sa 2024. godinom indeks priuštivosti starogradnje i novogradnje se gotovo izjednačio, te je iznosio 17,7% za novogradnju i 17,9% za starogradnju, što znači da građani BiH za kvadrat stana moraju izdvojiti u prosjeku 17,7% ili 17,9% svojih godišnjih primanja, izračunatih na osnovu prosječne neto plate za 2024. godinu (1.381 KM). Posmatrano historijski, indeks priuštivosti nam pokazuje da je priuštivost nekretnina starogradnje u 2024. godini bila na najnižem nivou u posljednjih 15 godina, dok se kod novogradnje priuštivost ponovo pogoršala u 2024. godini nakon blagog poboljšanja u godini ranije. Zbog ograničene serije podataka, indeks priuštivosti novogradnje moguće je pratiti tek od 2017. godine. Posmatrajući indeks priuštivosti u odnosu na neto plate, prema podacima iz 2024. godine za stan od 50 kvadrata u BiH potrebno je izdvojiti između 106 i 107 prosječnih neto plata u BiH (Grafikon TO 2.5).

Ovakva kretanja ukazuju na sve manju dostupnost nekretnina za građane sa prosječnim primanjima, što potvrđuje i činjenica da se samo oko polovine kupoprodaje stambenih nekretnina finansira iz bankarskih kredita (Grafikon TO 2.6.). Snažna potražnja za nekretninama u značajnoj mjeri je uslovljena potražnjom iz dijaspora i povećanim investiranjem u nekretnine s ciljem najma, što doprinosi cjenovnom pritisku i manjoj priuštivosti nekretnina za rezidencijalne svrhe, čime se potencijalno stvaraju neravnoteže na ovom tržištu. Međutim, rizici po finansijsku stabilnost ipak još uvijek nisu značajno povećani s obzirom na to da se jedna četvrtina kreditnog portfolija domaćinstava odnosi na stambene kredite, što uz visoke regulatorne zahtjeve u pogledu visine primanja i adekvatne pokrivenosti kolateralom ove kredite čini manje rizičnim u odnosu na nemajenske potrošačke kredite, zbog čega stambeni krediti ujedno imaju i najnižu stopu NPL ratioa.

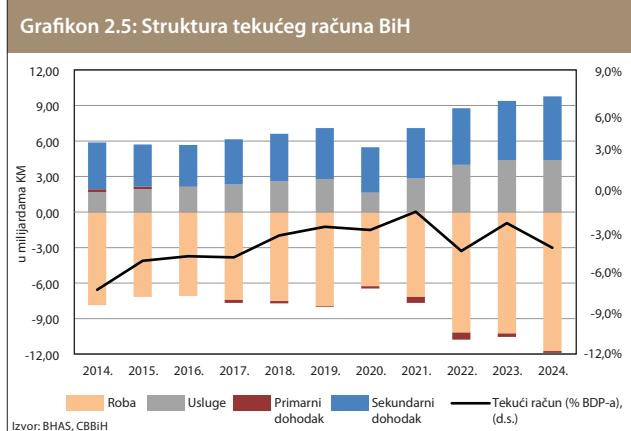
⁹ Indeks priuštivosti pokazuje koliko je građanima dostupna kupovina nekretnina stambene namjene. On predstavlja omjer prosječne cijene kvadratnog metra stana i prosječne godišnje plate po zaposlenom. Visoka vrijednost indeksa ukazuje na nisku priuštivost kupovine i obrnuto.

U 2025. godini na tržištu nekretnina može se očekivati nastavak dinamike iz 2024. godine, bez većih oscilacija. Na stabilnost tržišta nekretnina stimulativno će djelovati očekivani ekonomski rast u BiH, umjeren nivo inflacije, te povećanje realnog raspoloživog dohotka. U skladu sa ekonomskom dinamikom, potražnja za nekretninama se neće smanjivati, a prvi podaci za prvi kvartal 2025. godine o kreditnoj aktivnosti bankarskog sektora potvrđuju navedeni trend. Naime, u prva tri mjeseca ove godine iznos novoodobrenih kredita za stambene namjene je veći za 33,6% u odnosu na isti kvartal 2024. godine. Pritom, pozitivno je istaknuti da su stambeni krediti plasirani po istoj kamatnoj stopi kao u prethodnoj godini, te da uslovi finansiranja u tom smislu nisu promijenjeni. S druge strane, u 2025. godini vjerovatno neće doći do značajnijeg povećanja na strani ponude, pa se ne može očekivati ni značajnija korekcija cijena nekretnina, naročito u oblasti novogradnje. Prema podacima o izdatim građevinskim dozvolama, broj stanova planiranih za izgradnju u prvom kvartalu 2025. godine manji je za 12% u odnosu na isti kvartal prethodne godine. Može se očekivati da će cijene nekretnina nastaviti rasti, s tim da će intenzitet rasta biti ipak nešto slabiji u odnosu na prethodne tri godine kada su cijene nekretnina rasle po dvocifrenim stopama.

Vanjske ranjivosti koje proizlaze iz platnobilansne pozicije zemlje blago su povećane uslijed rasta deficitu tekućeg računa u odnosu na BDP. Deficit na tekućem računu platnog bilansa na kraju 2024. godine iznosio je 2,13 milijardi KM (4,15% BDP) i bio je viši za 1,83 procenata poena u odnosu na prethodnu godinu. Povećane vanjske ranjivosti nastale su sljedom usporavanja vanjske potražnje i pada izvoza, što je uz istovremeno snažniju domaću uvoznu potražnju značajno produbilo robni deficit i uticalo na rast deficitu tekućeg računa (Grafikon 2.5). Ključne suficitarne kategorije, usluge i sekundarni dohodak doprinijele su ublažavanju deficitu tekućega računa. Na računu usluga posebno se izdvaja povećanje priliva po osnovu dolazaka stranih turista na potražnoj strani, ali je istovremeno zabilježeno i povećanje debitnih transakcija, te je u konačnici ostvaren skroman rast neto priliva po osnovu usluga od svega 0,3%. Na računu sekundarnog dohotka zabilježen je rast neto priliva od 7,5% u odnosu na prethodnu godinu, čemu je u najvećoj

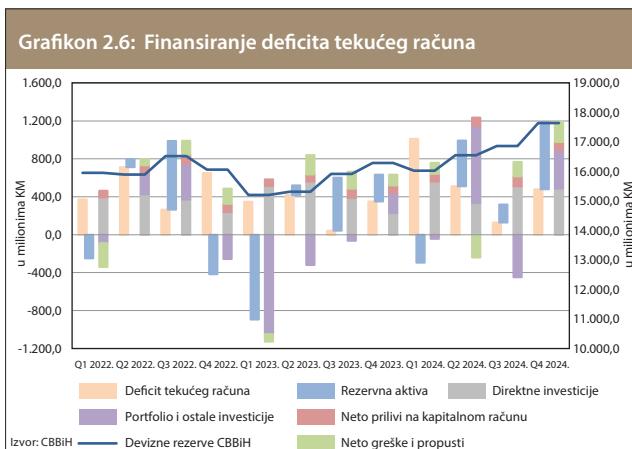
mjeri doprinio već ranije spomenuti rast priliva po osnovu doznaka iz inostranstva. Uz rast neto priliva glavnih suficitarnih kategorija, smanjenje deficitu na računu primarnog dohotka također je uticalo na ublažavanje deficitu tekućeg računa u 2024. godini. Zahvaljujući povoljnim tržišnim uslovima, Centralna banka BiH je ostvarila značajniji rast investicionog dohotka po osnovu investiranja deviznih rezervi, slijedom čega je zabilježeno smanjenje deficitu na račun primarnog dohotka (44,2%).

Na finansijskom računu neto prilivi su se gotovo utrostručili u poređenju sa prethodnom godinom, što je značajno ublažilo pritiske na strani izvora finansiranja platnog bilansa. Ostvareni su rekordni prilivi po osnovu direktnih stranih investicija u iznosu od 1,9 milijardi KM, sa stopom rasta od 12,1% u poređenju s prethodnom godinom. U okviru portfolio investicija zabilježen je neto odliv sredstava u iznosu od 393,8 miliona KM, što je kao i prethodne godine bio rezultat povećanog investiranja u strane dužničke vrijednosne papire koje su najvećim dijelom realizirale banke i druge finansijske institucije. Na računu ostalih investicija bilježe se neto prilivi u iznosu od 1,12 milijardi KM. U okviru debitnih stavki povećano je strano zaduživanje vladinog sektora, kao i povećanje priliva po osnovu valute i depozita nerezidenta, dok je obim zaduživanja privatnog sektora u inostranstvu putem trgovачkih kredita i avansa ostao na približno istom nivou kao i prethodne godine, te su u konačnici prilivi u okviru ostalih investicija iznosili 1,81 milijardu KM. Istovremeno, u 2024. godini nastavljeno je investiranje rezidentnih sektora u stranu aktivan, najviše po osnovu investiranja banaka u kratkoročne depozite nerezidenta, te su ukupne ostale investicije rezidentnih sektora u finansijsku aktivan, odnosno odlivi s računa iznosili 691 milion KM.

Neto prilivi na finansijskom i kapitalnom računu platnog bilansa su bili viši od deficitu tekućeg računa u 2024. godini, međutim, rezervna aktiva je djelomično učestvovala u pokrivanju deficitu tekućeg računa jedino u prvom kvartalu 2024. godine, kada je zabilježeni kvartalni deficit tekućeg računa premašio iznos priliva na finansijskom i kapitalnom računu platnog bilansa (Grafikon 2.6).

Značajni neto prilivi na rezervnoj aktivi rezultirali su snažnim godišnjim rastom deviznih rezervi, te s aspekta stabilnosti finansijskog sistema, nema pojačanih rizika koji se odnose na valutu i devizne rezerve. Koeficijent pokrivenosti monetarne pasive deviznim rezervama na kraju 2024. godine iznosio je 108,4%.

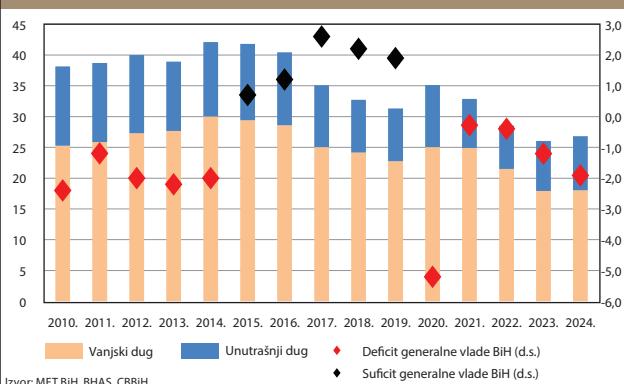

U narednom periodu deficit tekućeg računa mogao bi se blago smanjiti, s obzirom na to da se prema projekcijama CBBiH očekuje da će se neto izvoz zadržati na približno istom nivou kao u prethodnoj godini, što bi uz rast priliva glavnih suficitarnih kategorija (usluga i sekundarnog dohotka) moglo ublažiti pritisak na deficit tekućeg računa. Ipak, izloženost vanjskim ranjivostima zemlje mogla bi i dalje ostati povišena s obzirom na aktuelne geopolitičke rizike i neizvjesnosti u globalnom makroekonomskom okruženju.

Fiskalna pozicija sektora generalne vlade BiH je u 2024. godini blago pogoršana s obzirom na to da je zabilježen rast fiskalnog deficitu na konsolidiranom nivou BiH i blago povećanje učešća javnog duga u BDP-u. Međutim, indikatori fiskalne održivosti i dalje ukazuju na nizak nivo izloženosti rizicima povezan s fiskalnom politikom. Istovremeno, izloženost banaka prema sektoru Vlade blago se povećala, ali još uvijek nije visoka, te rizici po finansijsku stabilnost koji dolaze iz ovog sektora nisu izraženi.

Prema podacima CBBiH, sektor generalne vlade je u 2024. godini zabilježio rast fiskalnog deficitu uslijed nešto snažnijeg rasta budžetske potrošnje u odnosu na rast budžetskih prihoda, pri čemu je zabilježeno i značajnije povećanje kapitalnih investicija koje je doprinijelo produbljivanju deficitu u ovoj godini (Grafikon 2.7).

Grafikon 2.7: Javni dug BiH i saldo generalne vlade BiH (% BDP-a)

Na prihodovnoj strani ističe se rast prihoda po osnovu poreza (14,2%) koji je ostvaren kao rezultat jačanja privatne potrošnje i nastavka jačanja ekonomske aktivnosti u uslužnim djelatnostima, naročito u sektoru turizma, gdje je zadržan visok nivo cijena. Također, ostvaren je i rast prihoda po osnovu socijalnih doprinosa (10,3%) slijedom blagog rasta zaposlenosti i povećanja nonimalnih plata, na čiji je rast uticalo i povećanje minimalne plate, a čiji su efekti detaljnije opisani u Tekstnom okviru 3. Fiskalni izazovi najviše su vezani uz rast budžetskih rashoda, posebno što u strukturi budžetske potrošnje sektora generalne vlade i dalje dominira tekuća potrošnja, a najveća učešća u navedenoj potrošnji imaju socijalna davanja i kompenzacije zaposlenih koje su rasle po stopama od 10,4% i 8,6%, respektivno. Entitetske vlade su u 2024. godini nastavile sa provođenjem fiskalnih mjera za ublažavanja posljedica inflacije za ranjive kategorije stanovništva, što je uz rast izdataka za plate u javnom sektoru i rast subvencija javnim i privatnim preduzećima uticalo na povećanje stavki na rashodovnoj strani budžeta. Investicije u fiksnu aktivan (neto nabavka nefinansijskih sredstava) su uslijed realizacije velikih infrastrukturnih projekata zabilježile primjetnije povećanje (17,1%), što je također doprinijelo produbljivanju deficitu u ovoj godini.

Tekstni okvir 3: Potencijalni efekti povećanja minimalne plate na poslovanje preduzeća u BiH

Početkom 2024. i u prvoj polovini 2025. godine, entitetske vlade u Bosni i Hercegovini implementirale su značajne fiskalne promjene s ciljem poboljšanja životnog standarda stanovništva, smanjenja fiskalnog opterećenja i poboljšanja poslovног okruženja za preduzetnike, te podsticanje ekonomskog rasta. Jedna od najznačajnijih fiskalnih mjeru koje su entitetske vlade implementirale jeste povećanje minimalne plate.

Vlada FBiH je fiskalne promjene odlučila implementirati u fazama, iako je u prethodnim periodima bilo najavljivano usvajanje sveobuhvatnog paketa fiskalnih zakona. Prva faza koja se odnosi na implementaciju Odluke o povećanju minimalne plate stupila je na snagu 1. januara 2025. godine, te je minimalna plata u FBiH povećana sa 619 KM na 1.000 KM. Nakon što je odluka o povećanju minimalne plate stupila na snagu, kao druga faza implementacije fiskalnih zakona usvojen je Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o doprinosima. Navedenim Zakonom se predviđa smanjenje ukupne stope doprinosa za poslodavce sa 41,5% na 36%, a izmjene Zakona stupaju na snagu 1. 7. 2025. godine. Prema novom Zakonu, ukupni trošak doprinosa, koji je u prethodnim periodima iznosio 648,2 KM pri stopi od 41,5%, smanjuje se na 562,3 KM nakon primjene nove stope na doprinose od 36%. Treća faza fiskalnih promjena koja još nije usvojena i trenutno je u fazi pripreme obuhvata uvođenje fiskalizacije transakcija¹⁰ (potencijalno uključenje u sistem fiskalizacije fizičkih lica i malih obrota koji godišnje ostvare prihod veći od 5.000 KM, te elektronsko evidentiranje podataka kroz Centralnu platformu za fiskalizaciju (CPF), kojom upravlja Porezna uprava FBiH); dodatno smanjenje stope doprinosa, odnosno izmjene zakona o porezu na dohodak; te izmjene zakona o porezu na dobit, što bi se trebalo početi primjenjivati od 2026. godine.

Za razliku od FBiH, u Republici Srpskoj minimalna plata povećana je godinu dana ranije za 200 KM i od 1. 1. 2024. godine iznosi 900 KM. Međutim, Vlada RS u januaru 2025. godine je donijela Odluku u skladu s kojom će minimalna plata zavisiti od stručne spreme predviđene za određeno radno mjesto, te je shodno navedenom diferencirala minimalne plate prema stepenu obrazovanja zaposlenih, na sljedeći način: 900 KM – za nekvalifikovane i polukvalifikovane radnike; 950 KM – za radnike sa trećim stepenom obrazovanja; 1.000 KM – za radnike sa srednjom stručnom spremom; te 1.300 KM – za radnike s visokom stručnom spremom. Diferenciranje minimalne plate u RS povećalo je socijalnu ravnopravnost s jedne strane, ali i troškove za poslodavce s druge strane.

U pogledu fiskalizacije u RS, novi zakon vezan za unapređenje sistema fiskalizacije i obaveznu upotrebu elektronskih fiskalnih uređaja za većinu djelatnosti je donesen u februaru 2022. godine¹¹. U 2024. godini započela je fiskalizacija prve grupe obveznika, dok je u 2025. godini planirana fiskalizacija druge grupe, odnosno završetak inicijalne fiskalizacije svih obveznika u RS. Navedeno će pojednostaviti cijelokupan proces kod obveznika fiskalizacije, pružit će veću transparentnost potrošačima u smislu provjere validnosti računa, te predstavlja kvalitetan alat Poreznoj upravi RS u suzbijanju sive ekonomije. I u RS se očekuje donošenje zakona o izmjenama i dopunama zakona o doprinosima, te zakona o izmjenama i dopunama zakona o porezu na dohodak, a u cilju poreznog rasterećenja rada.

Povećanje minimalne plate u oba entiteta u BiH inicijalno može dovesti do rasta plata i u ostalim razredovnim kategorijama. Iako će realni efekti povećanja minimalne plate biti vidljivi tek na kraju 2025. godine, u teoriji, povećanje minimalne plate, u kombinaciji sa strožijim fiskalnim nadzorima, trebalo bi dati doprinos smanjenju sive ekonomije, te slijedom rasta doprinosa povećati prihode države. S druge strane, ova mjeru ima značajan uticaj na povećanje troškova poslovanja preduzeća, te bi u okolnostima povećanih makroekonomskih rizika moglo doći do smanjenja dobiti preduzeća u BiH u 2025. godini. Najveći negativni efekti povećanja minimalne plate u narednom periodu mogli bi se odraziti na poslovanje i konkurentnost malih i srednjih preduzeća u BiH koja su znatno ranjivija i teže se prilagođavaju ovakvoj vrsti promjena u poslovnom ambijentu. Analizirajući poslovanje preduzeća po djelatnostima, može se zaključiti da će povećanje minimalne plate najviše pogoditi preduzeća iz proizvodnih djelatnosti, koja pretežno zapošljavaju jeftinu radnu snagu i imaju niske profitne marže. U prilog navedenom govorci činjenica da je prosječna neto plata u prerađivačkoj industriji, koja je prema zvaničnim statističkim podacima zapošljavala gotovo petinu stanovništva u BiH u decembru 2024. godine, i dalje značajno ispod prosječne neto plate u BiH. Također, preduzeća iz navedenih djelatnosti koja su pretežno izvozno orijentisana, već treću godinu zaredom uslijed smanjenja vanjske potražnje, turbulentija na međunarodnom tržištu i smanjenja industrijske proizvodnje otežano posluju, te se može zaključiti da će povećanje troškova na poreze i doprinose u prvoj polovini 2025. godine predstavljati dodatni pritisak na profitabilnost ovih preduzeća.

U februaru 2025. godine je Vlada FBiH donijela uredbu o mjerama finansijske pomoći za očuvanje radnih mesta u FBiH za 2025. godinu, a koja je usmjerena na niskoakumulativne djelatnosti.

¹⁰ Postojeći sistem fiskalizacije baziran je na Zakonu o fiskalnim sistemima iz 2009. godine.

¹¹ Zakon o fiskalizaciji RS – „Službeni glasnik Republike Srpske“, br: 15/22.

Vlada je predviđela program refundiranja već isplaćenog dijela plate za zaposlenike za period od 1. 1. do 31. 12. 2025. godine, a koji su imali plate manje od 800 KM zaključno sa 30. 11. 2024. godine, uz uslov da poslodavac ima ostvarenu neto dobit od poslovanja manju od 6.500 KM po zaposlenom radniku¹². Međutim, značajnija podrška, koja će rasteretiti realni sektor i kojom će se djelomično amortizirati rast troškova poslodavaca iz prve polovine godine, urađena je kroz smanjenje poreznog opterećenja, koje će uslijediti u FBiH u drugoj polovini 2025. godine. U RS je početkom 2025. godine usvojena uredba o dodjeli podsticaja za povećanje plata radnika kojom se refundiraju novčana sredstava u vrijednosti 70% uplaćenih doprinosa na uvećani dio plata radnika¹³. Navedena uredba će jednim dijelom ublažiti troškove povećanja plata za poslodavce u RS. Ipak, ostaje otvoreno pitanje u kojoj mjeri će preduzeća u BiH (naročito mala i srednja) biti sposobna da prevaziđu nastali jaz, imajući u vidu jačanje inflatornih pritisaka, na koje djeluje i porast plata, a intenzitet i efekt potencijalnog dodatnog rasta cijene odrazit će se tek u narednom periodu.

Iako su vlade oba entiteta u BiH kroz uredbe i izmjene zakona pružile podršku preduzećima, izvjesno je da povećanje minimalne plate u narednom periodu dijelom može uticati na smanjenje dobiti preduzeća u sektorima s niskim profitnim maržama. Važan iskorak u nastavku šire fiskalne reforme predstavljat će primjena sveobuhvatnih fiskalnih zakona, koji bi dali značajan doprinos rasterećenju troškova preduzeća, suzbijanju sive ekonomije, povećanju konkurentnosti preduzeća te u konačnici trajnom poboljšanju životnih uslova u BiH. Zbog svega navedenog preduzeća će u narednom periodu nastojati prilagoditi svoje poslovne strategije kako bi optimizirali svoje fiskalne obaveze i iskoristili porezne olakšice, te će realni efekti izmjene fiskalnih zakona na poslovanje preduzeća biti vidljivi na kraju 2025. godine.

U 2024. godini učešće javnog duga u BDP-u se blago povećalo, a prema kriterijima iz Maastrichta BiH i dalje spada u red umjereno zaduženih zemalja. Ukupan javni dug BiH na kraju 2024. godine iznosio je 13,74 milijarde KM¹⁴ ili 26,8% BDP-a. U odnosu na prethodnu godinu javni dug je zabilježio rast od 6%, pri čemu je zabilježen rast unutrašnje i vanjske zaduženosti BiH. Vanjski dug BiH¹⁵ na kraju 2024. godine iznosio je 9,23 milijarde KM i zabilježio je povećanje od 3,5% u odnosu na prethodnu godinu.

¹² Uredba o mjerama finansijske pomoći privatnim poslodavcima, obrtima i ostalim samostalnim djelatnostima u FBiH u cilju održavanja postojećih radnih mesta za 2025. godinu („Službene novine FBiH“, br. 8/25).

¹³ Uredba o dodjeli podsticaja za povećanje plata radnika RS („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 4/25).

¹⁴ Izvor: MFTBiH, Kvartalna informacija o stanju javne zaduženosti BiH na dan 31. 12. 2024. godine.

¹⁵ Vanjski dug BiH obuhvata vanjski dug institucija BiH, vanjski dug entiteta FBiH i RS, vanjski dug Brčko distrikta i vanjski dug jedinica lokalne samouprave.

U 2024. godini došlo je do povećanja kapitalnih investicija, te je kao rezultat značajnijeg povlačenja sredstava od ino-kreditora u odnosu na otplatu vanjskog duga došlo do povećanja vanjske zaduženosti BiH.

Povećane potrebe za finansiranjem vlade su se realizirale kroz rast zaduženosti u bankama i na domaćem tržištu kapitala. Prema podacima MFT BiH, unutrašnji dug vlada u BiH na kraju 2024. godine iznosio je 4,53 milijarde KM i zabilježeno je povećanje od 468,4 miliona KM (11,6%) u odnosu na prethodnu godinu. Entitetske vlade su se najviše zaduživale na domaćem tržištu kapitala, te su tokom 2024. godine dva bh. entiteta ukupno emitirala 1,24 milijarde KM dužničkih vrijednosnih papira, što je gotovo ista vrijednost emisije kao u prethodnoj godini¹⁶. Zaduženja vlade FBiH na domaćem tržištu u 2024. godini su realizirana uz nešto više kamatne stope u odnosu na prethodnu godinu, dok su zaduženja vlada RS realizirana uz gotovo istu kamatnu stopu kao u prihodnoj godini. Bankarski sektor je još uvijek jedan od najvećih kreditora sektora vlade, a ukupna izloženost bankarskog sektora prema svim nivoima vlasti se u 2024. godini povećala za 32 bp, te na kraju godine iznosi 8,3% ukupne aktive bankarskog sektora (Tabela 2.1).

Tabela 2.1: Potraživanja komercijalnih banaka od sektora vlade (u milionima KM)

Potraživanja	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Centralna vlada	11,6	16,1	8,9	5,9	3,8
Krediti	11,6	16,1	8,9	5,9	3,8
Vrijednosni papiri	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Vlada na nivou entiteta	2.439,4	2.474,8	2.554,7	2.764,4	3.120,4
Krediti	605,7	584,6	517,8	463,2	542,1
Vrijednosni papiri	1.833,7	1.890,1	2.036,9	2.301,2	2.578,3
Vlada kantona	90,0	134,8	146,0	203,7	247,4
Krediti	80,9	125,7	146,0	203,7	247,4
Vrijednosni papiri	9,1	9,1	0,0	0,0	0,0
Vlada na nivou općina	350,7	332,1	340,3	328,2	390,6
Krediti	341,0	323,8	333,5	323,3	387,3
Vrijednosni papiri	9,8	8,4	6,8	4,9	3,3
UKUPNO	2.891,7	2.957,8	3.050,0	3.302,2	3.762,2
(% od ukupne aktive)	8,2	7,8	7,8	8,0	8,3
Krediti	1.039,2	1.050,2	1.006,3	996,1	1.180,6
(% od ukupne aktive)	2,9	2,8	2,6	2,4	2,6
Vrijednosni papiri	1.852,6	1.907,6	2.043,7	2.306,1	2.581,6
(% od ukupne aktive)	5,2	5,0	5,2	5,6	5,7

Izvor: CBBiH

¹⁶ U iznos su uključene vrijednosti emisije obveznica i trezorskih zapisa FBiH i RS na domaćim tržištima kapitala.

Međunarodna kreditna agencija Standard and Poor's (S&P) zadržala je kreditni rejting BiH u 2024. godini na nivou „B+”, uz stabilne izglede, dok je u skladu s ocjenom međunarodne rejting agencije Moody's Investor Service, kreditni rejting BiH zadržan na nivou „B3” sa stabilnim izgledima. Prema ocjeni analitičara, stabilni izgledi odražavaju otporan ekonomski rast BiH, smanjenje ukupne inflacije koja se približava historijskom prosjeku nakon snažnih šokova u protekle dvije godine i povoljnu fiskalnu poziciju za koju se očekuje da će potrajati i narednih nekoliko godina. Prema navodima analitičara iz S&P-a, do povećanja kreditnog rejtinga može doći ukoliko se postignu političke odluke zasnovane na konsenzusu koje potencijalno ubrzavaju strukturne reforme - uključujući one koje se odnose na pristupanje zemlje EU, kao i odluke koje doprinose ekonomskom rastu.

Indikatori rizika fiskalne održivosti su blago pogoršani u odnosu na prethodnu godinu, ali i dalje upućuju na nizak nivo rizika po finansijsku stabilnost koji dolaze iz sektora Vlade. U 2024. godini nekoliko indikatora fiskalne stabilnosti bilježi blago pogoršanje vrijednosti, ali se i dalje nalaze u sigurnom području prema definiranim referentnim nivoima (Tabela 2.2). Izuzetak od sigurnog područja kao i prethodne godine predstavlja ciklično prilagođen primarni saldo (izražen u procentima potencijalnog BDP-a), što je sasvim očekivano imajući u vidu povećanje ostvarenog deficitu sektora generalne vlade BiH u 2024. godini. Da bi nadomjestile povećanje budžetskih rashoda, entitetske vlade u BiH su imale povećanu potrebu za finansiranjem, koje su pretežno realizirale kroz zaduženja na domaćem tržištu kapitala. Istovremeno, kao rezultat povećanja kapitalnih investicija u 2024. godini povlačenje sredstva od ino-kreditora bilo je veće od iznosa servisiranja, odnosno otplate glavnice ino kredita, te je došlo do blagog povećanja vanjske i ukupne javne zaduženosti u BiH. Tako se omjer javne zaduženosti izražen u procentima BDP-a, iako blago povećan, na kraju 2024. godine nalazi u sigurnom području znatno ispod gornje granice referentnog nivoa indikatora fiskalne održivosti. Implicitna kamatna stopa na dug sektora Vlade se u 2024. godini nalazi duboko u negativnoj teritoriji, iako se u odnosu na prethodnu godinu povećala, s obzirom na rast kamatnih troškova po osnovu servisiranja javnog duga u 2024. godini. Kao odraz značajnog usporavanja inflacije, implicitna kamatna stopa, koja se umanjuje za deflator BDP-a u 2024. godini prešla je iz negativne u pozitivnu teritoriju, dok je prosječna petogodišnja stopa rasta realnog BDP-a, koja obuhvata i projekcije za naredne dvije godine, bila nešto manja u odnosu na prethodnu godinu, što je također povećalo vrijednost implicitne stope u ovoj godini. S druge strane, uslijed smanjenja duga denominiranog u ostalim valutama izuzev eura, izloženost valutnom riziku se nastavila smanjivati i u 2024. godini. Također, prosječno dospijeće javnog duga je nešto više nego u prethodnoj godini, čime je rizik refinansiranja blago smanjen u poređenju sa prethodnom godinom.

Budući da je u 2024. godini zabilježen rast zaduženosti po osnovu dugoročnih kreditnih aranžmana kod međunarodnih kreditora, te značajniji rast deviznih rezervi, zabilježeno je smanjenje kratkoročnog vanjskog duga u omjeru prema deviznim rezervama.

Tabela 2.2: Indikatori rizika fiskalne održivosti

Indikator	Sigurno područje	Referentni nivo	Nivo u BiH	Promjene u odnosu na prethodnu godinu
r - g ¹	<	1,1	-3,77	1,96
Javni dug sektora generalne vlade (% BDP-a)	<	42,8%	26,8%	0,8%
Ciklički prilagođen primarni saldo (% potencijalnog BDP-a) ²	>	-0,50%	-1,7%	0,2%
Potrebe za finansiranjem (% BDP-a)	<	20,6%	6,2%	0,5%
Učešće kratkoročnog duga u ukupnom dugu, preostala ročnost	<	44,0%	16,1%	-1,3%
Dug denominiran u inostranoj valuti (osim eura) ³	<	40,3%	15,1%	-5,7%
Prosječno dospijeće javnog duga (godine)	>	2,3	6,6	0,82
Kratkoročni inostrani javni dug (% deviznih rezervi), preostala ročnost	<	61,8%	6,8%	-0,3%

Izvor: CBBiH, MFT BiH, BHAS, Fiskalno vijeće BiH, MMF, Ministarstva finansija FBiH i RS Napomena:

¹ r - implicitna kamatna stopa na dug sektora vlade umanjena za deflator BDP-a (pomični prosjek za pet godina); g - stopa rasta realnog BDP-a (pomični prosjek za pet godina)

² Za 2024. godinu korištena je projekcija MMF-a iz aprila 2025. godine

³ U kalkulaciju javnog duga denominiranog u stranim valutama, nije uključen dio javnog duga koji je denominiran u euru zbog fiksнog kursa domicilne valute i eura.

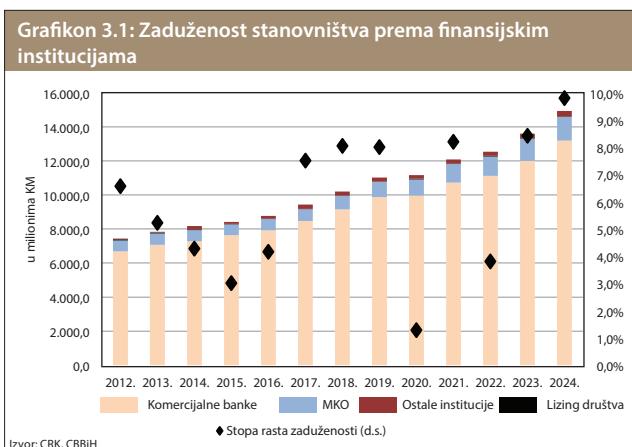
Centralna banka
BOSNE I HERCEGOVINE
Централна банка
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

DOMAĆINSTVA

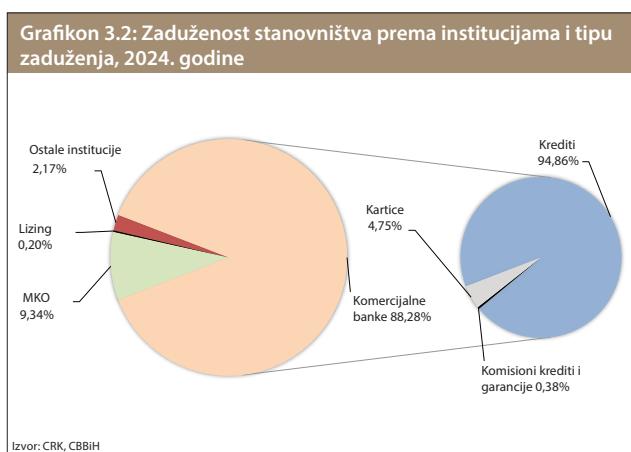
3. DOMAĆINSTVA

Povećana sklonost stanovništva ka potrošnji, uslijed slabljenja inflatornih pritisaka i rasta realnih plata dovela je i do rasta tražnje za kreditima i rasta zaduženosti domaćinstava u 2024. godini. Domaćinstva se i dalje najviše zadužuju kod komercijalnih banaka, a porast zaduženosti je zabilježen u kategorijama kredita za opštu potrošnju i stambenih kredita. Nastavljen je trend smanjenja nekvalitetnih u ukupnim kreditima sektora stanovništva, međutim, određeni dio stanovništva se suočio s problemima u redovnom servisiranju obaveza, što se ogleda u povećanju kredita u nivou kreditnog rizika 2 u kategoriji opšte potrošnje i stambenih kredita. Trend smanjivanja zaduženosti stanovništva s varijabilnom kamatom stopom ili periodom fiksacije do jedne godine je nastavljen, iako slabijim intenzitetom u poređenju s prethodnom godinom. Na godišnjem nivou je došlo do rasta ukupnih depozita stanovništva, u svim kategorijama ročnosti.

U 2024. godini je zabilježen nastavak rasta zaduženosti sektora domaćinstava, koji je bio podstaknut porastom potrošnje u ovom sektoru. Ukupna zaduženost stanovništva na kraju 2024. godine, prema podacima iz CRK, iznosila je 14,9 milijardi KM i u odnosu na kraj prethodne godine porasla je za 9,8%. Tradicionalno, najveći dio zaduženosti stanovništva se odnosi na zaduženost po kreditima u komercijalnim bankama, koja je u 2024. godini zabilježila rast od 9,9% u odnosu na prethodnu godinu. Zaduženost kod ovih finansijskih institucija u ukupnoj zaduženosti učestvuje sa 88,3%, što i dalje daje najveći doprinos rastu ukupne zaduženosti stanovništva. Zaduženost domaćinstava kod mikrokreditnih organizacija je također porasla, te je prema podacima iz CRK u odnosu na prethodnu godinu veća za 8,6%. Zaduženost domaćinstava prema lizing kompanijama u 2024. godini je i dalje zanemariva (Grafikon 3.1).

Struktura zaduženosti stanovništva u komercijalnim bankama prema tipu zaduženja u proteklom periodu nije se značajnije mijenjala, s tim da je u 2024. godini registrirano povećanje kod svih tipova potraživanja. Rast ukupnih potraživanja od stanovništva najvećim dijelom je rezultat porasta zaduženosti stanovništva po klasičnim kreditima kod komercijalnih banaka. Učešće zaduženosti po klasičnim kreditima u ukupnoj zaduženosti stanovništva kod komercijalnih banaka i dalje je daleko najveće i iznosi 94,9% (Grafikon 3.2).

U 2024. godini zabilježeno je blago povećanje broja aktivnih platnih kartica. Također je evidentirano povećanje ukupnog iskorištenog dijela limita po karticama, kao i prosječne zaduženosti stanovništva po platnoj kartici. Broj evidentiranih platnih kartica u 2024. godini je veći za 1% u odnosu na prethodnu godinu, što je najvećim dijelom posljedica povećanja broja kreditnih kartica. Odobreni limit po svim vrstama kartica je povećan, tako da je ukupan iznos odobrenog limita svih aktivnih kartica zabilježio rast od 5,6%. Iskorišteni dio limita svih aktivnih kartica je zabilježio povećanje za 2,7% u odnosu na prethodnu godinu. (Tabela 3.1)¹⁷. Prosječna zaduženost stanovništva po kreditnim karticama je zabilježila pad od 5,2% u 2024. u odnosu na 2023. godinu, s obzirom na to da ovaj oblik zaduživanja nosi visoke kamatne stope, dok je prosječna zaduženost po debitnim karticama porasla za 4,6%. S obzirom na to da je limit po debitnim karticama najčešće određen visinom prosječnih mjesecnih primanja, iskorišteni dio limita po kartici može se koristiti kao indikator potrošnje stanovništva u odnosu na visinu svojih primanja. Prosječno zaduženje po debitnim karticama na kraju 2024. godine iznosilo je 557 KM, što predstavlja 40,3% prosječne neto plate u 2024. godini.

¹⁷ Prilikom analize u obzir nisu uzete debitne kartice bez odobrenog iznosa dozvoljenog prekoračenja i po kojima ne postoji zaduženost stanovništva, a koje su banke evidentirale u CRK.

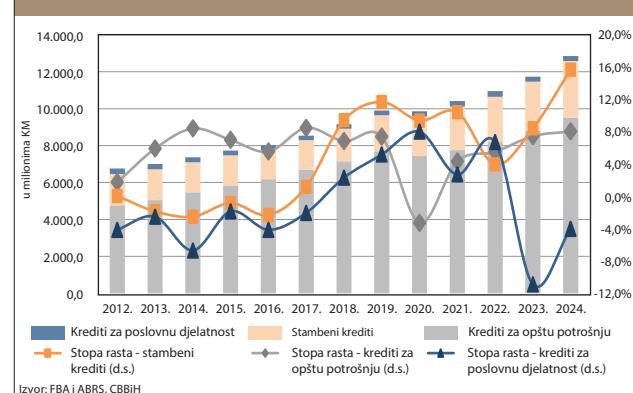
Tabela 3.1: Potraživanja od stanovništva, kartice

	Broj aktivnih kartica	Odobreni iznos	Iskorišteni iznos	Zaduženje po kartici	u KM	
	2024.	Godišnja promjena	2024.	Godišnja promjena	2024.	Godišnja promjena
Debitne kartice	672.994	-1,7%	1.018.799.988	5,3%	374.550.011	2,9%
Kreditne kartice	277.889	5,8%	378.989.207	6,1%	166.186.668	0,4%
Kartice sa odgođenim plaćanjem	168.682	4,8%	193.855.313	6,0%	45.243.720	9,8%
UKUPNO	1.119.565	1,0%	1.591.644.508	5,6%	585.980.399	2,7%
					523	1,6%

Izvor: CRK

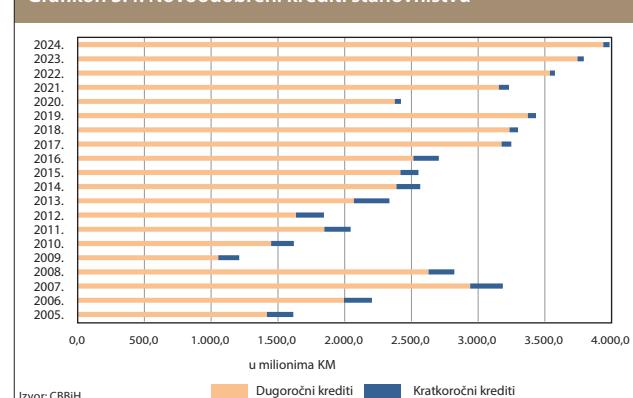
Posmatrajući strukturu potraživanja od stanovništva, u 2024. godini registrovan je rast zaduženosti po svim tipovima kredita prema namjeni, izuzev u kategoriji kredita za poslovnu djelatnost. Kao i prethodnih godina, u strukturi potraživanja od stanovništva dominiraju krediti za opštu potrošnju, u koje su uključena i potraživanja po svim tipovima kartica. Struktura kredita stanovništvu je ostala gotovo nepromijenjena u odnosu na prethodnu godinu (Grafikon 3.3), te najveće učešće u ukupnim kreditima stanovništvu čine krediti za opštu potrošnju (74%), potom stambeni krediti (24%), dok se ostatak odnosi na kredite za poslovnu djelatnost (2%). Krediti za opštu potrošnju su u 2024. godini nastavili bilježiti rast, po stopi od 8%. Rast kredita za opštu potrošnju bio je podstaknut povećanjem potrošačkog optimizma, s obzirom na trend usporavanja inflacije i poboljšane indikatore s tržišta rada u vidu rasta realnih plata i smanjenja nezaposlenosti. Stambeni krediti su u 2024. godini zabilježili značajniji rast od 15,7% u odnosu na prethodnu godinu, a njihovo učešće u ukupnim kreditima je povećano za 1,3 procentna poena. Opisana kretanja na tržištu nekretnina (Tekstni okvir 2.) su u posljednjih nekoliko godina uticala na rast potražnje za stambenim kreditima. Pored toga, krediti za opštu potrošnju se posljednjih nekoliko godina u manjoj mjeri koriste za finansiranje stambenih potreba, što je dovelo do jačanja potražnje za stambenim kreditima. Uvođenjem regulatornih limita u pogledu dužine trajanja i iznosa nemamenskih i zamenskih kredita, uz kontinuirani rast cijena nekretnina, krediti za opštu potrošnju su u posljednjih nekoliko godina sve manje primjereni za finansiranje stambenih potreba. Zaduženost stanovništva po osnovu kredita za poslovnu djelatnost je u 2024. godini zabilježila pad od 4%, te je i učešće u ukupnoj zaduženosti stanovništva smanjeno za 30 baznih poena.

Grafikon 3.3: Krediti stanovništvu po namjeni i kreditni rast

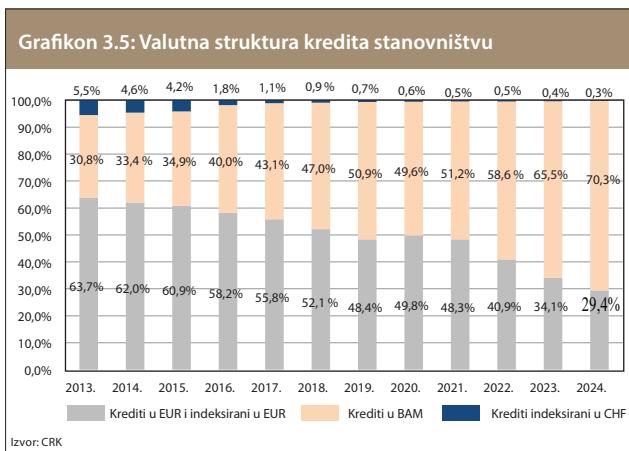

Prema podacima CBBiH u 2024. godini je evidentirano 4 milijarde KM novoodobrenih kredita stanovništvu, što predstavlja porast od 5,1% u odnosu na prethodnu godinu što ukazuje na povećanu kreditnu aktivnost banaka u protekloj godini. U 2024. godini sektoru stanovništva odobreno je ili reprogramirano 192,8 miliona KM kredita više u odnosu na 2023. godinu, pri čemu nije evidentna promjena u potražnji kada je riječ o ročnosti kredita (Grafikon 3.4).

Grafikon 3.4: Novoodobreni krediti stanovništvu

U valutnoj strukturi kredita stanovništvu nastavljeno je smanjenje učešća kredita sa valutnom klauzulom u euru u ukupnim kreditima. Iako za građane koji se zadužuju uz valutnu klauzulu u monetarnom režimu valutnog odbora praktički ne postoji rizik od povećanja kreditnih obaveza uslijed promjene valutnog kursa, ovakvi trendovi mogu se ocijeniti pozitivnim. Finansiranje iz pretežno domaćih izvora također ima uticaj na ovaj trend. Posljednjih godina je primjetan trend smanjenja učešća kredita u stranoj valuti i indeksiranih kredita u ukupnim kreditima stanovništvu, koji je nastavljen i u 2024. godini (Grafikon 3.5). Prema podacima iz CRK, krediti u EUR valuti i krediti s valutnom klauzulom u EUR u 2024. godini su zabilježili smanjenje za 5,3%, dok su krediti u KM zabilježili porast od 17,7%.

U 2024. godini je zabilježen rast kratkoročnih i dugoročnih kredita u svim kategorijama ročnosti. Zaduženost stanovništva u EUR i sa valutnom klauzulom u EUR bilježi pad u kategorijama ročnosti preko 5 godina, dok je zaduženost u KM zabilježila znatan rast.

Posmatrajući ročnu strukturu, stanovništvo je najviše zaduženo po kreditima ugovorene ročnosti preko deset godina, a zatim po kreditima ročnosti od pet do deset godina (Tabela 3.2). Snažan rast kredita u KM u kategoriji ročnosti preko 10 godina rezultat je visoke potražnje za stambenim nekretninama i rasta cijena nekretnina koji je zabilježen u 2024. godini.

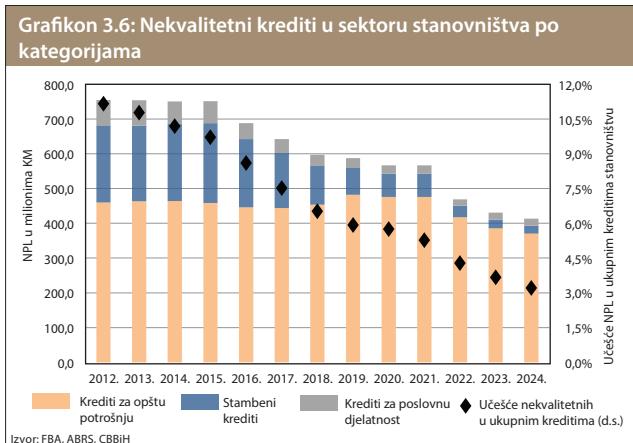
Nivo nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima sektora domaćinstva nastavio se smanjivati i u 2024. godini, dvanaestu godinu uzastopno. Učešće nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima na kraju 2024. godine smanjeno je u odnosu na prethodnu godinu za 46 bp i iznosilo je 3,2% (Grafikon 3.6). U 2024. godini je došlo do porasta kreditnih plasmana stanovništvu, što je uz smanjenje iznosa nekvalitetnih kredita doprinjelo poboljšanju indikatora nekvalitetnih prema ukupnim kreditima. Poboljšanje kvaliteta kreditnog portfolija u sektoru domaćinstava kao i u proteklim godinama bilo je rezultat aktivnosti koje su provodile banke, poput računovodstvenog i trajnog otpisa nekvalitetnih kredita i efikasnijeg upravljanja kreditnim rizikom. Ukoliko se posmatra kretanje nekvalitetnih kredita po namjeni, nekvalitetni krediti za opštu potrošnju na kraju 2024. godine bilježe pad od 3,9% u odnosu na kraj prethodne godine, dok su nekvalitetni krediti za stambenu izgradnju u posmatranom periodu bili manji za 7,8%, a nekvalitetni krediti za obavljanje poslovne djelatnosti bilježe smanjenje od 4,7%.

U 2024. godini evidentirano je povećanje kredita u nivou kreditnog rizika 2, u iznosu od 36,5 miliona KM ili 4,4%, od čega najveći dio predstavlja porast kredita koji imaju povećani kreditni rizik u kategoriji opšte potrošnje od 21,2 miliona KM ili 3,1%, te stambenih kredita od 10,6 miliona KM ili 8,5%, što ukazuje da je došlo do kašnjenja u otplati određenog dijela kredita i rasta kreditnog rizika u ovim kategorijama.

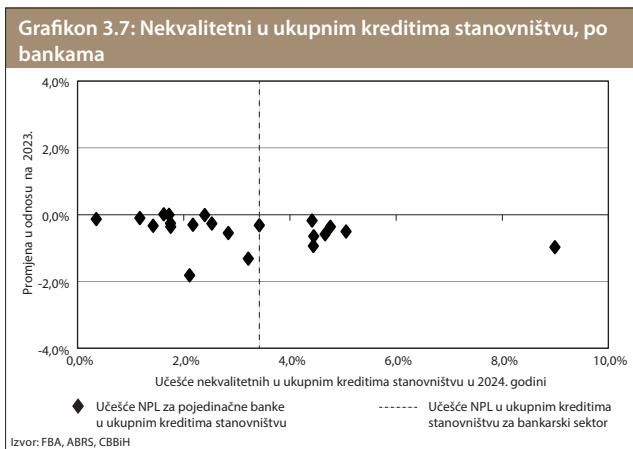
Tabela 3.2: Krediti stanovništvu, ročna i valutna struktura

Ročnost / Valuta	KM	Ostatak duga i dospjela nenaplaćena glavnica, u hiljadama KM					
		Krediti u stranoj valuti i krediti s valutnom klauzulom		UKUPNO			
		EUR	Ostali krediti u stranoj valuti				
	2024.	Godišnja promjena	2024.	Godišnja promjena	2024.	Godišnja promjena	2024.
do 1 godine	69.979	4,9%	4.760	8,9%	0	0,0%	74.739
1 - 3 godine	253.048	7,4%	55.146	4,9%	3.555	-3,1%	343.749
3 - 5 godina	665.326	12,6%	97.992	8,8%	22.939	-0,4%	788.256
5 - 10 godina	2.861.356	10,1%	607.890	-10,0%	11.103	-16,8%	3.484.349
preko 10 godina	4.913.970	23,8%	2.896.917	-5,4%	1.009	-17,0%	7.811.406
UKUPNO	8.763.679	17,4%	3.662.704	-5,7%	40.606	-1,6%	12.502.499
							9,8%

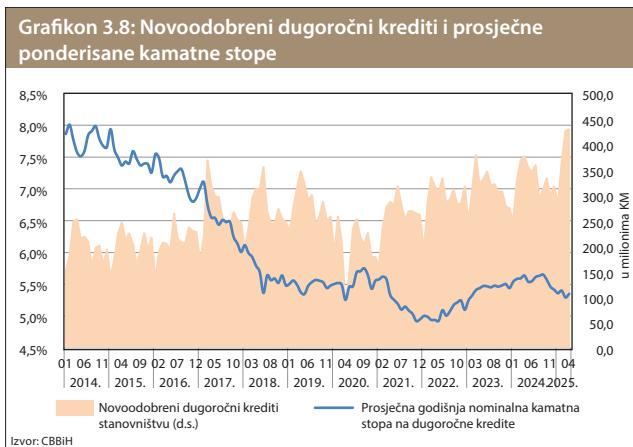
Izvor: CRK

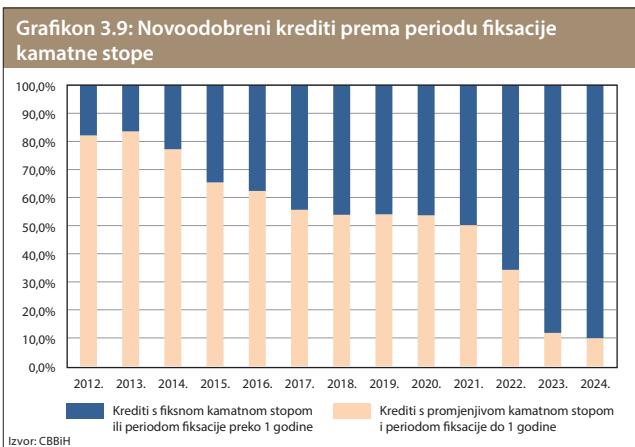
Posmatrajući kvalitet kreditnog portfolija u segmentu stanovništva po pojedinačnim bankama, može se uočiti da se učešće nekvalitetnih u ukupnim kreditima stanovništva u 2024. godini smanjilo kod gotovo svih banaka u sektoru, uključujući i banke s najvećom koncentracijom nekvalitetnih kredita (Grafikon 3.7).

Kamatne stope na kredite stanovništву su zabilježile blagi rast u toku 2024. godine, dok je u prvom kvartalu 2025. godine zabilježen blagi pad. Porast kamatnih stopa se odrazio na rast prosječne godišnje nominalne kamatne stope na dugoročne kredite u 2024. godini, koja je iznosila 5,57% i bila je veća za 13 baznih poena u odnosu na prethodnu godinu (Grafikon 3.8).

Kamatni rizik u sektoru stanovništva je ublažen, što se može zaključiti na osnovu povećanog obima kreditiranja uz fiksnu kamatnu stopu ili produžavanjem perioda fiksacije kamatne stope. Trend smanjivanja učešća kredita s varijabilnom kamatnom stopom ili periodom fiksacije do jedne godine u novoodobrenim kreditima stanovništva nastavljen je i u 2024. godini, ali je bio nešto slabijeg intenziteta nego prethodnih godina. Krediti s varijabilnom kamatnom stopom ili periodom fiksacije do jedne godine su u 2024. godini činili 9,9% ukupnih novoodobrenih kredita stanovništvu, što je za 1,9 procenatnih poena manje u odnosu na kraj 2023. godine (Grafikon 3.9). Isti trend je nastavljen i u prva četiri mjeseca 2025. godine, te je učešće kredita s varijabilnom kamatnom stopom ili periodom fiksacije do jedne godine u novoodobrenim kreditima stanovništvu pao na 9,2%.

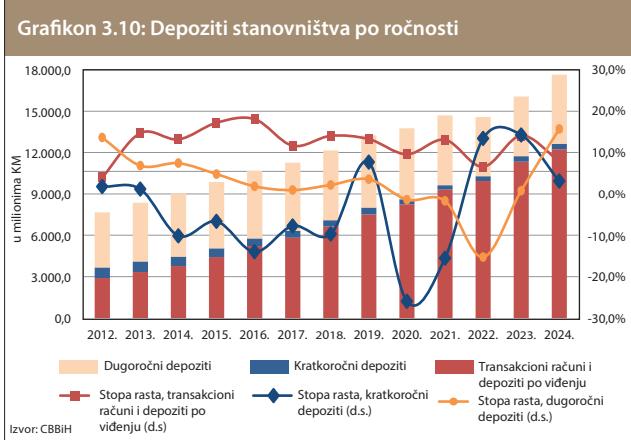
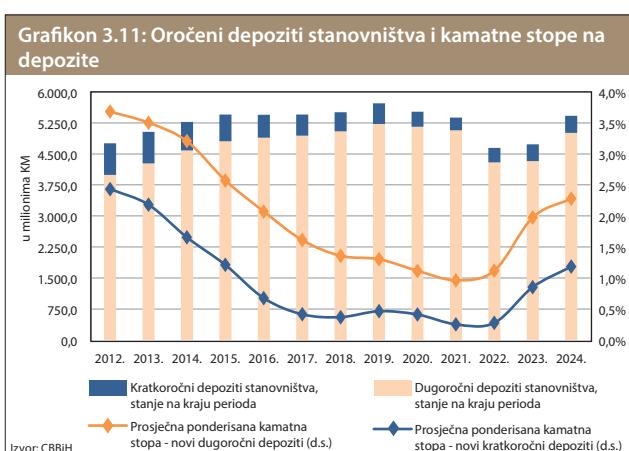
U 2024. godini je zabilježen rast ukupnih depozita stanovništva, kako sredstava na transakcionim računima, tako i kratkoročnih i dugoročnih oročenih depozita. Ukupni depoziti stanovništva su na kraju 2024. godine iznosili 17,7 milijardi KM. U strukturi depozita po ročnosti i dalje preovladavaju transakcioni računi i depoziti po viđenju koji su dostigli vrijednost od 12,2 milijarde KM, te čine 69,3% ukupnih depozita stanovništva. Najveći rast od 15,7% je zabilježen u kategoriji dugoročnih depozita, za razliku od prethodnih godina kada je najveći rast bilježen na transakcionim računima i depozitim po viđenju, jer su se domaćinstva, uslijed pada inflacije u 2024. godini, te njenog uticaja na raspoloživi dohodak, u većoj mjeri odlučivala na zaključivanje novih depozitnih ugovora na duži rok (Grafikon 3.10). Ipak, dugoročni depoziti čine 28,4% ukupnih depozita.

Godišnji rast depozita je posljednjih pet godina bio izražajniji od kreditnog rasta, izuzev u 2022. godini, kada je zabilježen blagi pad ukupnih depozita stanovništva, zbog šoka snažnog povlačenja depozita iz banaka, nakon izbijanja rata u Ukrajini i problema sa kojima se suočila ruska grupacija Sberbank.

Konstantan porast depozita je prije svega rezultat otpornosti i stabilnosti domaćeg bankarskog sistema što, uz pouzdan sistem za osiguranje depozita pruža garanciju stanovništvu da svoja finansijska sredstva drži na računima u bankama. Budući da su ograničene prilike i mogućnosti za investiranje na tržištu kapitala, stanovništvo većinu svoje ušteđevine drži u vidu depozita kod komercijalnih banaka. Oživljavanje tržišta kapitala, razvoj sekundarnog tržišta kapitala i novih instrumenata plasiranja slobodnih finansijskih sredstava bi uticalo na rast konkurenциje, te potencijalni rast pasivnih kamatnih stopa.

Prema podacima Agencije za osiguranje depozita BiH za 2024. godinu u kategorijama depozita koji premašuju iznos osiguranog štednog uloga od 70 hiljada KM bilježi se veći rast u broju zaključenih ugovora. Depoziti u kategoriji preko 70 hiljada KM su u posmatranom periodu ostvarili rast broja zaključenih depozitnih ugovora od 14,7% u odnosu na 2023. godinu, te rast iznosa depozita od 9,8%. S druge strane, depoziti do 70 hiljada KM su zabilježili pad broja zaključenih ugovora od 1,7%, dok je ukupan iznos porastao za 9,6%. Od ukupnog broja depozitnih računa svega 1,7% se odnosi na depozite preko 70 hiljada KM, ali oni čine 43,5% ukupnih depozita stanovništva (7,7 milijardi KM). Navedeno ukazuje na izrazitu finansijsku nejednakost među stanovništvom u BiH s obzirom na to da vrlo mali broj deponenata raspolaže visokim iznosima ušteđevine, što je uobičajeno u zemljama istog ili sličnog stepena razvoja poput naše. Anketni podaci o nefinansijskoj imovini domaćinstava u BiH još uvek nisu raspoloživi, a na osnovu istih bi se dobila šira socijalna i ekonomski slika u smislu posjedovanja nefinansijske i finansijske imovine, duga, neto bogatstva, dohotka i potrošnje stanovništva BiH.

Pasivne kamatne stope na depozite stanovništva, koje su posljednjih nekoliko godina bile na izrazito niskim nivoima, u 2023. godini počele su bilježiti značajniji porast, što je nastavljeno i u 2024. godini, iako slabijim intenzitetom. Prosječna ponderisana kamatna stopa na depozite stanovništva s dogovorenim dospijećem (oročeni depoziti) u 2024. godini je iznosila 2,13% i veća je za 31 bazni poen u odnosu na 2023. godinu. Prosječna ponderisana kamatna stopa na dugoročne depozite je iznosila 2,28% i viša je za 30 baznih poena, a kamatna stopa na kratkoročne depozite stanovništva je iznosila 1,18% i viša je za 33 bazna poena u odnosu na prethodnu godinu (Grafikon 3.11).

Centralna banka
BOSNE I HERCEGOVINE
Централна банка
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

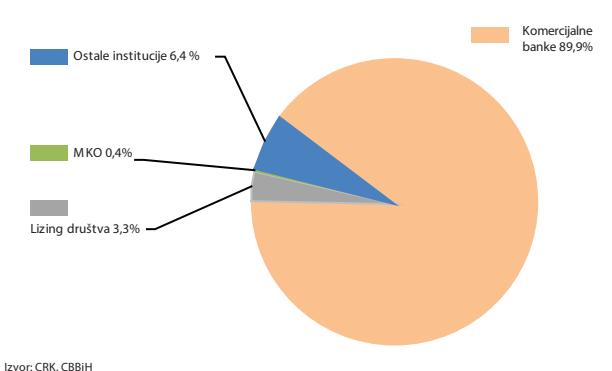
PREDUZEĆA

4. PREDUZEĆA

Iako su rizici iz domaćeg i međunarodnog makroekonomskog okruženja kojima je sektor preduzeća izložen bili povišeni tokom 2024. godine, ukupna zaduženost sektora nefinansijskih preduzeća prema domaćim finansijskim posrednicima u 2024. godini zabilježila je značajniji rast. Također, nastavljen je i dugogodišnji rast vanjske zaduženosti preduzeća koji uzima sve veće učešće u strukturi njihove ukupne zaduženosti. Tradicionalno, u finansiranju poslovnih aktivnosti sektor preduzeća se najviše oslanja na kreditnu podršku banaka, koje su u 2024. godini plasirale kredite po tek blago višim kamatnim stopama, te se može zaključiti da su uslovi finansiranja nefinansijskih preduzeća u BiH i dalje povoljni. Kako bi smanjila izloženost kamatnom riziku, preduzeća su se u značajnoj mjeri opredjeljivala na zaduzivanje uz fiksnu kamatnu stopu. Rast poslovnih prihoda nefinansijskih preduzeća i zadovoljavajuća kapitaliziranost ukazuju da su preduzeća u konačnici uspješno amortizirala rizike kojima je ovaj sektor bio izložen, što je dalo doprinos smanjenju nivoa nekvalitetnih potraživanja u bankama i adekvatnim kapacitetima za daljnje zaduzivanje. Međutim, u narednom periodu, ključni rizici za poslovanje preduzeća predstavljaju nastavak slabljenja vanjske potražnje uz očekivano povećanje inflatornih pritisaka u 2025. godini, kao i značajne investicije u energetsku tranziciju i prelazak na obnovljive izvore energije, što može rezultirati značajnim povećanjem troškova poslovanja preduzeća i dovesti u pitanje sposobnost urednog servisiranja obaveza sektora preduzeća. Također, dodatno opterećenje za poslovanje preduzeća predstavljaće uvođenje karbonske naknade na izvozne proizvode u EU.

Ukupna zaduženost sektora nefinansijskih preduzeća prema domaćim finansijskim posrednicima u 2024. godini zabilježila je značajnije povećanje u odnosu na prethodnu godinu. Prema podacima iz CRK, ukupna zaduženost pravnih lica prema svim grupama finansijskih posrednika na kraju 2024. godine iznosi 16,4 milijarde KM i veća je za 10,1 % u odnosu na prethodnu godinu. Mjereno učešćem u BDP-u, ukupna zaduženost preduzeća prema svim grupama finansijskih posrednika iznosi 32% BDP-a. Zaduženost korporativnog sektora može se, u najvećoj mjeri, posmatrati kao zaduženost prema bankarskom sektoru. Uzimajući u obzir slabu razvijenost ostalih segmenta finansijskog tržišta, primarni izvor finansiranja preduzeća u BiH su banke. Učešće bankarskog sektora u ukupnom dugu preduzeća čini čak 89,9% duga preduzeća prema svim grupama finansijskih posrednika u BiH, dok je zaduzivanje na tržištu kapitala i dalje neznatno (Grafikon 4.1).

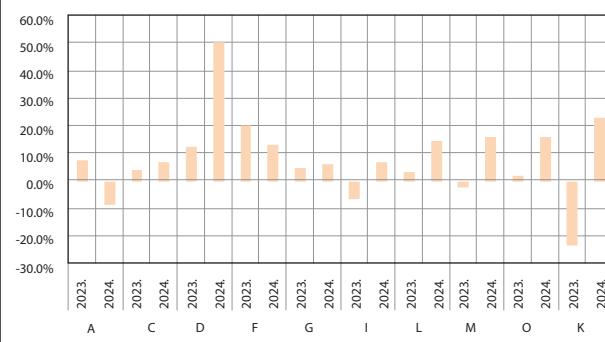
Grafikon 4.1: Potraživanja od preduzeća prema tipu zaduženja na kraju 2024.

Prema podacima iz CRK ukupan dug pravnih lica prema bankama u BiH na kraju 2024. godine iznosi 29% BDP-a. U strukturi bankarskih potraživanja pravnih lica, potraživanja po osnovu klasičnih (kratkoročnih i dugoročnih kredita) i revolving kredita čine najznačajniji dio ukupnih potraživanja, dok izloženosti po osnovu garancija, akreditiva i faktoringa čine manji dio ukupnih potraživanja i nemaju sistemsku važnost. Učešće duga pravnih lica prema mikrokreditnim organizacijama i lizing društвima je i dalje zanemarivo u ukupnom dugu. **Iako je ekomska aktivnost u 2024. godini zabilježila tek blagi i umjereni rast, u većini ekonomskih industrija zabilježen je snažniji kreditni rast preduzeća.** Ukupna izloženost bankarskog sektora prema pravnim licima iznosi 12,9 milijardi KM i veća je za 9,7% u poređenju s prethodnom godinom. Posmatrano prema ekonomskim djelatnostima, izloženost bankarskog sektora u BiH tradicionalno je najveća prema preduzećima iz djelatnosti *Trgovine i Prerađivačke industrije*, na koje se odnosi 51,8% ukupne izloženosti bankarskog sektora prema svim pravnim licima. Kao rezultat nastavka snažne ekspanzije turizma i povećanja obima usluga, najznačajniji doprinos skromnom rastu realne ekomske aktivnosti u 2024. godini ostvaren je u djelatnostima *Hotelijerstvo i ugostiteljstvo* (9,1%) i djelatnosti *Trgovine* (7,7%), te se može zaključiti kako ukupna ekomska aktivnost sve više zavisi od uslužnog sektora. Usljed povećane ekomske aktivnosti, preduzeća iz ovih djelatnosti zabilježila su i rast kreditne zaduženosti u bankama. Nakon prošlogodišnjeg pada kreditne zaduženosti, preduzeća iz djelatnosti stručne naučne i tehničke djelatnosti bilježe rast obaveza po uzetim kreditima, kao i rast bruto dodatne vrijednosti.

S druge strane, u 2024. godini proizvodne djelatnosti koje su najviše izvozno orijentisane ostvarile su pad bruto dodatne vrijednosti uslijed nastavka usporavanja ekonomske aktivnosti u EU, kao i globalnih geopolitičkih tenzija, što je rezultiralo padom potražnje na tržištima glavnih vanjskotrgovinskih partnera BiH. Izuzetak navedenom je proizvodna djelatnost *Vađenje ruda i kamena*, koja je zabilježila značajnu godišnju stopu rasta, ali njeno učešće u ukupnoj bruto dodatnoj vrijednosti je zanemarivo. Preduzeća iz navedene djelatnosti zabilježila su pad kreditne zaduženosti i pad obima proizvodnje što ukazuje na postepenu kontrakciju ove industrije. Najviše pogođena preduzeća bila su iz djelatnosti *Prerađivačke industrije* koja su ostvarila najveći pad realne ekonomske aktivnosti (6,7%). U okviru djelatnosti prerađivačke industrije koja je najviše doprinijela ukupnom padu industrijske proizvodnje u 2024. godini, pad obima proizvodnje gotovih metala imao je najveći uticaj, kao direktna posljedica globalnog pada potražnje za čelikom. Ipak, zaduženost preduzeća iz djelatnosti *Prerađivačke industrije* povećana je za 7,1% u odnosu na prethodnu godinu. Izgledi za snažniji ekonomski oporavak glavnih vanjskotrgovinskih partnera u narednom periodu su prilično pesimistični, te se bez oporavka vanjske potražnje ne može očekivati značajniji oporavak industrijske proizvodnje u BiH, što u narednom periodu može dovesti do materijalizacije kreditnog rizika u bankarskom sektoru BiH, imajući u vidu visok nivo izloženosti banaka prema preduzećima iz djelatnosti prerađivačke industrije. S druge strane, bruto dodatna vrijednost u djelatnosti *Građevinarstvo* zabilježila je snažniji rast (6,9%), koji se može objasniti značajnim rastom obima proizvodnje u građevinskom sektoru u toku 2024. godine. Istovremeno, kao posljedica rasta obima proizvodnje i nastavka rasta cijena izvođačkih radova, preduzeća iz djelatnosti *Građevinarstva* zabilježila su značajniji rast kreditne zaduženosti u bankama od 13,1%. Najveći procentualni rast kreditne zaduženosti zabilježen je kod preduzeća koja se bave *proizvodnjom i snabdijevanjem električne energije, plinom, parom i klimatizacijom*, uslijed značajnog povećanja investicija javnih i privatnih preduzeća iz ove djelatnosti u energetsku tranziciju, odnosno investiranja u prelazak na obnovljive izvore energije. S obzirom na to da se ova preduzeća nalaze u prvoj fazi investiranja u obnovljive izvore energije pod pretpostavkom da postoji određeni vremenski razvod trenutka investicija do trenutka realizacije istih, u narednom periodu može se očekivati povećanje bruto dodatne vrijednosti u djelatnostima koje se bave *proizvodnjom i snabdijevanjem električne energije* (Grafikon 4.2).

Grafikon 4.2: Godišnje promjene potraživanja od preduzeća prema odabranim djelatnostima

Izvor: CRK, CBBiH

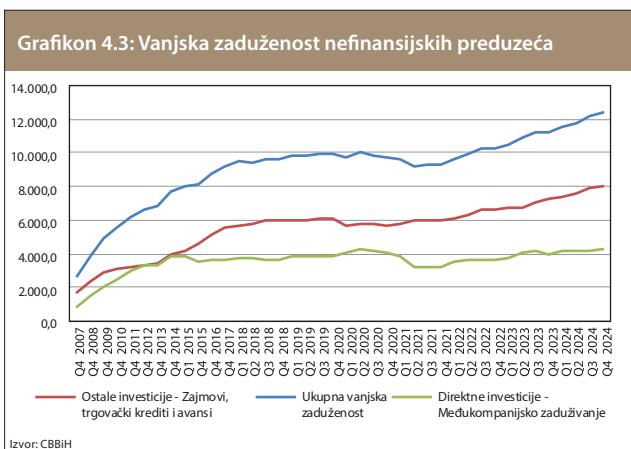
Legenda:

- A - Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov
- C - Prerađivačka industrija
- D - Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija
- E - Snabdijevanje vodom; uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom, te djelatnosti sanacije okoliša
- F - Građevinarstvo
- G - Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala
- I - Djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane (hotellerstvo i ugostiteljstvo)
- K - Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja
- L - Poslovanje nekretninama
- M - Stručne, naučne i tehničke djelatnosti
- O - Javna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje
- Ostalo:**
- E - Snabdijevanje vodom; uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom
- J - Informacije i komunikacije
- N - Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti
- P - Obrazovanje
- Q - Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite
- R - Umjetnost, zabava i rekreacija
- S - Ostale uslužne djelatnosti

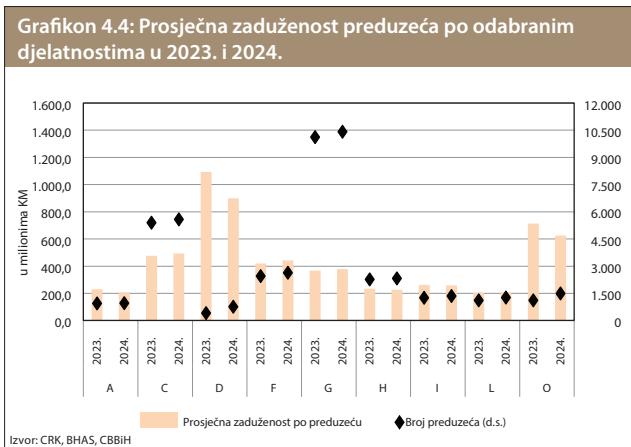
U 2024. godini vanjska zaduženost nefinansijskih preduzeća u BiH nastavila je bilježiti značajniji rast i preuzimati sve veće učešće u strukturi njihove ukupne zaduženosti, što ukazuje da nefinansijska preduzeća u BiH potrebe za finansiranjem svog poslovanja u značajnoj mjeri realizuju putem vanjskog zaduživanja na stranom tržištu. Prema podacima CBBiH iz Statistike međunarodne investicione pozicije BiH¹⁸, ukupna zaduženost nefinansijskih preduzeća prema inostranstvu, uključujući i neprofitne institucije koje služe domaćinstvima (NPISH) na kraju 2024. godine iznosi 12,37 milijardi KM, što je za 1,1 milijardu KM ili 10% više u odnosu na kraj 2023. godine. Od ukupnih finansijskih obaveza, 65% zaduženosti nefinansijskih preduzeća se odnosi na vanjsku zaduženost po osnovu zajmova i trgovačkih kredita i avansa, dok se 35% zaduženosti odnosi na direktno međukompanijsko zaduživanje između preduzeća.

¹⁸ Međunarodna investicijska pozicija je statistički izvještaj koji prikazuje vrijednost i kompoziciju finansijske aktive rezidenata jedne ekonomije, koja predstavlja potraživanja posmatrane ekonomije od nerezidenata, te finansijsku pasivu rezidenata jedne ekonomije, koja predstavlja obaveze rezidenata posmatrane ekonomije prema nerezidentima.

U 2024. godini najveći rast vanjske zaduženosti preduzeća zabilježen je po osnovu zajmova koji su bili veći za 791,6 miliona KM ili 10,8%, dok je direktno međukompanijsko zaduživanje bilo veće za 335,1 milion KM ili 8,4%. Kontinuirani trend rasta vanjske zaduženosti ovog sektora, koji je izražen u posljednjih dvanaest godina, ukazuje na činjenicu da nefinansijska preduzeća u BiH potrebe za finansiranjem svog poslovanja u značajnoj mjeri realizuju putem vanjskog zaduživanja na stranom tržištu. Razlozi ovakvog trenda zaduživanja nefinansijskih preduzeća na stranom tržištu mogu se pripisati fleksibilnijim uslovima finansiranja, s obzirom na to da domaće banke imaju prilično rigorozne kriterije prilikom odobravanja kreditnih plasmana preduzećima. Također, tržiste kapitala u BiH je slabo razvijeno, što dodatno ograničava mogućnosti finansiranja (Grafikon 4.3).

Analizirajući prosječnu zaduženost po preduzeću i broj novih preduzeća, može se zaključiti da uprkos povišenom nivou makroekonomskih rizika, nije došlo do značajnijih promjena u broju i prosječnoj zaduženosti preduzeća u većini djelatnosti, što može ukazivati da su preduzeća poslovala stabilno i bez većih oscilacija. (Grafikon 4.4).

U 2024. godini je došlo do značajnijeg povećanja duga po osnovu klasičnih kredita u sektoru preduzeća. Analizirajući strukturu klasičnih kredita prema ugovorenoj ročnosti, i dalje prevladavaju dugoročni krediti, a prosječan rok do dospijeća je veoma blago povećan. Tradicionalno, preduzeća u BiH u finansiranju svojih poslovnih aktivnosti se u najvećoj mjeri oslanjanju na finansiranje putem klasičnih kredita. Ukupan dug preduzeća po osnovu klasičnih kredita na kraju 2024. godine viši je za 10,3% u odnosu na prethodnu godinu. U sektoru preduzeća, prema ugovorenoj ročnosti, kao i prethodnih godina prevladavaju dugoročni krediti, koji na kraju godine čine 92% ukupnih kredita. Prema podacima iz CRK, u 2024. godini je došlo do povećanja iznosa duga po osnovu klasičnih kredita preduzećima u svim kategorijama ročnosti, koje je najznačajnije u kategoriji od 3 do 5 godina i iznosi 15,3%. Također, u 2024. godini zabilježeno je nešto značajnije povećanje kredita preduzeća preko 10 godina, ali je učešće kredita sa kategorijom ročnosti preko 10 godina u ukupnim kreditima i dalje jako nisko. Najveće učešće u ukupnim klasičnim kreditima (42%) imaju krediti od 5 do 10 godina (Tabela 4.1). Na osnovu podataka o ročnoj strukturi kredita prema preostaloj ročnosti, prosječno dospijeće je blago naraslo i iznosi 43,2 mjeseci.

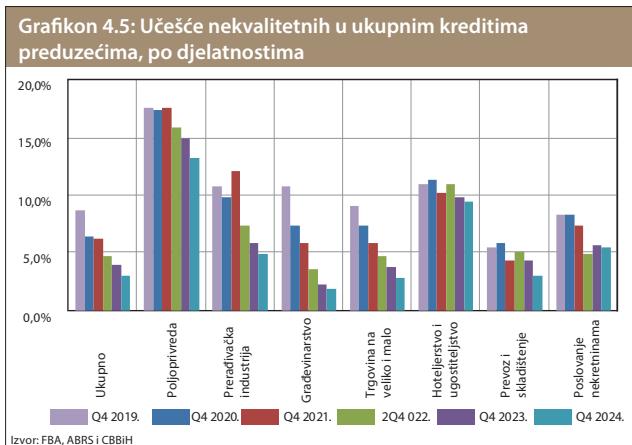
Tabela 4.1: Krediti preduzećima, ročna i valutna struktura ostatka duga

Ročnost	Ostatak duga i dospjela nenaplaćena glavnica				
	KM	EUR	CHF	UKUPNO	
do 1 godine	531.279	259.552	14.235	25.376	830.443
1 do 3 godine	1.216.421	300.505	0	0	1.516.926
3 do 5 godina	1.442.009	793.529	0	0	2.235.539
5 do 10 godina	2.207.005	1.873.214	327	3.729	4.084.274
preko 10 godina	519.427	800.571	0	177	1.320.175
UKUPNO	5.916.141	4.027.372	14.562	29.282	9.987.357

Izvor: CRK

Iako se kreditni rizik u sektoru preduzeća još uvijek nije materijalizirao, može se ocijeniti povećanjem, imajući u vidu da već drugu godinu zaredom u pojedinim industrijama postaje naznake akumulacije kreditnog rizika. Također, vrlo je izvjesno da će visoki troškovi energetske tranzicije, nastavak slabljenja makroekonomskih prilika i smanjenje vanjske potražnje uz očekivano ubrzanje inflacije u 2025. godini, dovesti do rasta troškova u preduzećima, što bi u konačnici moglo rezultirati materijalizacijom kreditnog rizika u bankama. Učešće nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima u sektoru preduzeća na kraju 2024. godine iznosilo je 3,1%, što je za 0,9 procenatnih poena manje u odnosu na prethodnu godinu. Posmatrajući kvalitet kreditnog portfolija po djelatnostima na godišnjem nivou, u skoro svim grupama ekonomskih djelatnosti zabilježeno je smanjenje nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima u 2024. godini (Grafikon 4.5).

Također, stopa defaulta u sektoru preduzeća ostala je na približno istom nivou od prošle godine, što ukazuje na to da nije došlo do materijalizacije kreditnog rizika. Međutim, imajući u vidu da se povišeni nivo rizika u makroekonomskom okruženju odrazio na poslovanja preduzeća u prerađivačkoj industriji i u djelatnosti građevinarstva, u kojima je zabilježen najveći rast kredita u nivou kreditnog rizika 2, kreditni rizik u sektoru preduzeća može se ocijeniti povišenim. Učešće kredita u nivou kreditnog rizika 2 u ukupnim kreditima preduzeća iz prerađivačke industrije zabilježilo je povećanje od 1,3%, dok se učešće kredita nivoa kreditnog rizika 2 koji su plasirani preduzećima iz djelatnosti građevinarstva povećao za 1,4% poredeći s prethodnom godinom. Nastavak slabljenja makroekonomskih prilika i vanjske potražnje uz očekivano jačanje inflatornih pritisaka u narednom periodu može povećati troškove proizvodnje za preduzeća, što bi u konačnici moglo rezultirati povećanjem stope defaulta i pogoršanjem kvaliteta kreditnog portfolija u bankama. Dodatni pritisak na rast troškova, kao i povećanje kreditnog rizika za preduzeća koja su izvozno orijentisana, predstavlja uvođenje karbonske naknade CBAM (engl. Carbon Border Adjustment Mechanism), što je detaljnije opisano u prošlogodišnjem izvještaju o finansijskoj stabilnosti (Tekstni okvir 3). Bosna i Hercegovina je krajem 2024. godine na sastanku Vijeća Energetske zajednice, zatražila odgodu primjene takse CBAM za 2027. godinu. Međutim, krajem juna 2025. godine, evropski Parlament odlučio je da primjena CBAM mehanizma kreće od 2026. godine, ali će se naplaćivati od 2027. godine za 2026. godinu. Dodatno, preduzeća u BiH će shodno obavezi po ugovoru o Sofijskoj deklaraciji morati nastaviti sa investicijama u energetsku tranziciju, održivu mobilnost i cirkularnu ekonomiju, kako bi se ublažile posljedice klimatskih promjena, što će u narednom periodu nastaviti vršiti pritisak na rast troškova preduzeća u BiH.

Ukupni prihodi preduzeća u 2024. godini zabilježili su značajniji rast, najviše kao rezultat značajnijeg povećanja prihoda onih preduzeća koja posluju u uslužnim djelatnostima. Analizirajući prihode po djelatnostima, može se zaključiti da su sa jedne strane uslijed nastavka smanjenja vanjske potražnje koja je rezultirala smanjenjem izvoza, ali i prekida željezničkog saobraćaja u posljednjem kvartalu, prihodi preduzeća u djelatnostima koja su izvozno orijentisana zabilježili veoma skroman rast ili čak pad poslovnih prihoda. Prema podacima Dun & Bradstreet kompanije koja se bavi pružanjem poslovnih i bonitetnih informacija, u 2024. godini ukupni prihodi preduzeća BiH rasli su stopom od 6,3%. Usljed značajnijeg oporavka lične potrošnje i nastavka povećanja cijena, preduzeća koja se bave uslužnim djelatnostima zabilježila su značajnije povećanje poslovnih prihoda. Kao rezultat rasta cijena na tržištu nekretnina, najveći rast poslovnih prihoda ostvarila su preduzeća koja se bave poslovanjem nekretninama (55,8%), međutim, učešće preduzeća u ovoj djelatnosti u ukupnim prihodima je veoma skromno i iznosi svega 0,5%. Također, uslijed veoma uspješne turističke sezone u 2024. godini, značajniji rast prihoda ostvarila su i preduzeća koja se bave hotelijerstvom i ugostiteljstvom (15,07%). Preduzeća koja se bave djelatnostima trgovina na veliko i malo, imaju najveće učešće prihoda u ukupnim poslovnim prihodima preduzeća u BiH (45,3%), te je njihov rast znatno veći poredeći s prethodnom godinom i iznosi 8,4%. S druge strane, kao rezultat nastavka smanjenja vrijednosti izvoza električne energije, preduzeća koja se bave proizvodnjom i snabdijevanjem električne energije zabilježila su pad poslovnih prihoda drugu godinu zaredom. Navedena djelatnost je jedina u kojoj su preduzeća u 2024. godini zabilježila pad prihoda, dok su preduzeća koja posluju u oblasti prerađivačke industrije i zauzimaju visoko učešće u ukupnim poslovnim prihodima, zabilježila veoma skroman rast prihoda od svega 1%. Nastavak pada industrijske proizvodnje, usporavanje ekonomske aktivnosti glavnih vanjskotrgovinskih partnera BiH, kao i dalje prisutne geopolitičke tenzije, odrazile su se na izuzetno slab rast poslovnih prihoda u djelatnostima prerađivačke industrije. Također, bujične poplave koje su se desile u oktobru 2024. godine uništile su ključnu dionicu željezničke pruge, putem koje se odvijao transport sirovina i gotovih proizvoda. Potpuni prekid željezničkog saobraćaja u posljednjem kvartalu 2024. godine rezultirao je zastojem u transportu, što je dijelom uticalo na usporen rast prihoda preduzeća koja su izvozno orijentisana. Rizici za poslovanje mnogih nefinansijskih preduzeća su dodatno pojačani uslijed očekivanih povećanja inflatornih pritisaka, nepovoljnijih izgleda u vanjskotrgovinskoj razmjeni za 2025. godinu, praćeni nastavkom jačanja geopolitičkih tenzija. Navedeni rizici, u narednom periodu će nastaviti vršiti pritisak na poslovanje preduzeća iz proizvodnih djelatnosti, što bi se moglo odraziti na nastavak pada njihovih prihoda. Dodatni pritisak na poslovanje preduzeća u 2025. godini može predstavljati povećanje minimalne plate, što je ranije detaljno opisano u Tekstnom okviru 3.

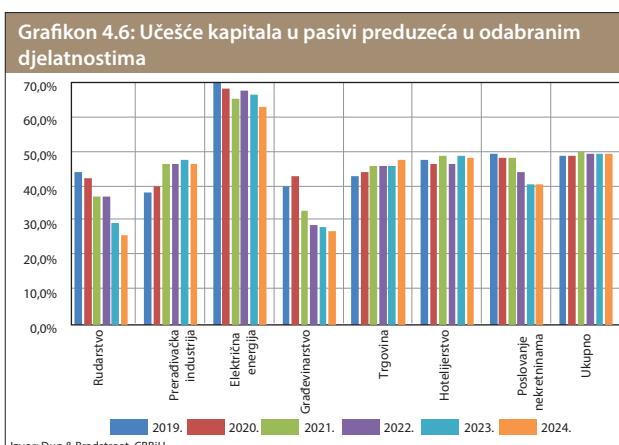
Tabela 4.2: Poslovni prihodi preduzeća, po djelatnostima

	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
A- Poljoprivreda	987,05	1.021,06	1.084,89	1.301,57	1.352,28	1.369,87
B- Rudarstvo	917,14	909,13	887,78	1.032,47	1.109,50	1.218,70
C- Prerađivačka industrija	17.661,09	16.302,43	20.686,81	26.095,19	24.958,32	25.217,23
D- Proizvodnja i snadbjevanje električnom energijom	4.262,78	3.894,63	5.346,12	6.638,80	5.851,55	5.629,02
E- Snadbjevanje vodom, uklanjanje otpadnih voda	786,22	769,49	1.048,09	1.098,50	990,38	1.089,10
F- Građevinarstvo	3.433,65	3.495,23	4.048,00	4.512,36	4.910,98	5.613,02
G- Trgovina na veliko i malo	31.751,30	28.814,68	34.750,30	42.198,29	44.297,70	47.903,43
H- Prevoz i skladištenje	2.832,17	2.492,72	2.895,83	3.667,06	3.724,30	3.947,49
I- Hotelijerstvo i ugostiteljstvo	503,13	286,04	474,67	630,82	772,88	889,38
J- Informacije i komunikacije	2.387,47	2.389,66	2.745,66	3.107,36	3.412,57	3.682,41
K- Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	346,52	326,10	382,08	465,55	459,91	549,83
L- Poslovanje nekretninama	229,26	202,08	246,40	287,47	345,26	538,13
M- Stručne naučne i tehničke djelatnosti	1.688,99	1.663,35	1.919,64	2.054,84	2.304,89	2.529,91
N- Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	485,77	442,88	565,58	724,89	874,93	1.002,71
O- Javna uprava i odbrana	69,73	83,02	106,40	79,72	32,53	39,64
P- Obrazovanje	133,16	121,47	133,82	156,19	189,61	230,85
Q- Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite	1.680,42	1.764,36	2.041,26	2.309,22	2.677,89	2.978,98
R- Umjetnost, zabava i rekreacija	492,02	434,81	605,26	770,12	941,32	1.038,02
S- Ostale uslužne djelatnosti	96,46	97,40	108,26	127,53	146,76	177,43
T- Djelatnosti kućanstva kao poslodavca	0,00	0,00	0,00	0,05	0,00	0,00
U- Djelatnosti izvanteritorijalnih organizacija i tijela	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
UKUPNO	70.744,31	65.510,53	80.076,84	97.257,99	99.353,54	105.645,14

Izvor: Dun & Bradstreet (Kompanija koja se bavi pružanjem poslovnih i bonitetnih informacija)

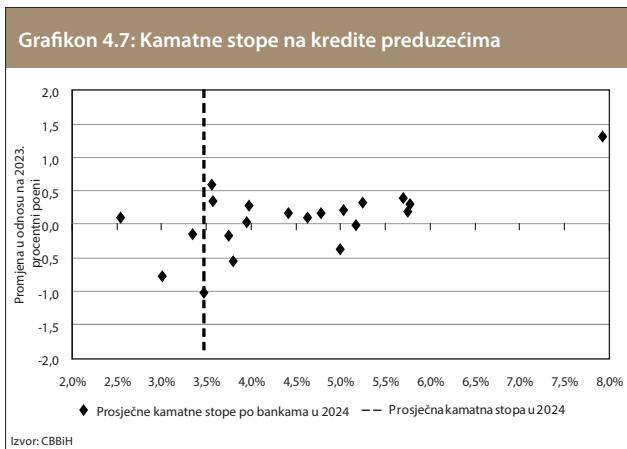
Analizirajući učešće kapitala u pasivi preduzeća po djelatnostima, primjetno je blago smanjenje učešća kapitala u većini djelatnosti u 2024. godini (Grafikon 4.6). Ipak, sve djelatnosti osim *Rudarstva* i *Građevinarstva* i dalje imaju nivo kapitaliziranosti veći od 30%. Kao rezultat višegodišnjeg cikličnog poslovanja preduzeća u oblasti Rudarstva i njihovih smanjenih prihoda, u ovoj djelatnosti zabilježeno je najniže učešće kapitala u pasivi koje je u 2024. godini dodatno smanjeno i iznosi 25,8%. Također, preduzeća koja posluju u oblasti građevinarstva bilježe veoma nisko učešće kapitala u pasivi (27,2%), što se može objasniti kontinuiranom opredijeljenosti preduzeća iz ove djelatnosti za zaduživanjem kod banaka kao najznačajnijim izvorom sredstava za tekuće poslovanje ili investicione projekte. U posljednje tri godine zaredom, uporedno s intenziviranjem zaduženosti ovih preduzeća u bankarskom sektoru, učešće kapitala u pasivi smanjeno je na nivo ispod 30%, što ukazuje da je koeficijent vlastitog finansiranja preduzeća iz ovih djelatnosti izrazito nizak. S druge strane, iako je uslijed intenzivnijeg zaduživanja u 2024. godini, zabilježeno blago smanjenje učešća kapitala u pasivi, preduzeća koja posluju u oblasti hotelijerstva i ugostiteljstva imaju višegodišnju dobru kapitaliziranost.

Također, iako su preduzeća koja posluju u oblasti prerađivačke industrije već drugu godinu zaredom izložena visokim rizicima, nije došlo do pada njihove kapitaliziranosti. Uprkos veoma blagom smanjenju ukupnog učešća kapitala u pasivi u 2024. godini, može se zaključiti da je sektor preduzeća i dalje dobro kapitaliziran.

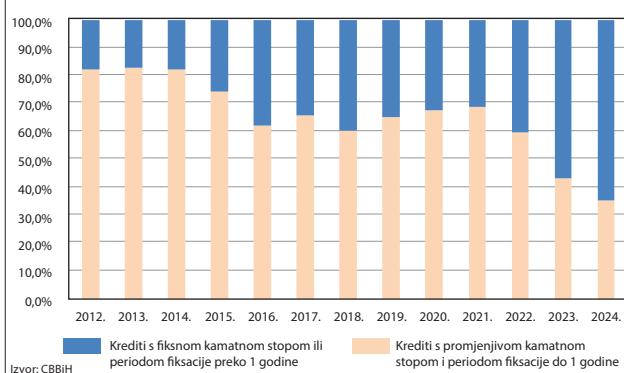
Kamatne stope na domaćem tržištu u sektoru preduzeća u toku 2024. godine nisu se značajnije mijenjale.

Prema podacima CBBiH, prosječna kamatna stopa¹⁹ na novoodobrene kredite sektoru nefinansijskih preduzeća u 2024. godini iznosila je 4,36%, te je bila veća za svega 27 bp u odnosu na prosječnu stopu iz 2023. godine. Posmatrajući troškove zaduzivanja po pojedinačnim bankama, evidentan je nastavak blagog i postepenog povećanja prosječne kamatne stope kod skoro svih banaka (Grafikon 4.7). Ipak, rast kamatnih stopa je bio ograničen, s obzirom na to da snažniji efekat prelijevanja kako rasta kamatnih stopa u prethodnim periodima, tako i snižavanja istih u toku 2024. godine iz eurozone na domaćem tržištu je izostao. Razlog ovakvog trenda kamatnih stopa na domaćem tržištu može se pripisati i dalje visokoj konkurenциji banaka i ograničenom broju kvalitetnih korporativnih klijenata koje su banke spremne kreditirati. Uprkos blagom i umjerenom rastu kamatnih stopa koji je otpočeo još u drugoj polovini 2022. godine, može se zaključiti da su uslovi finansiranja za sektor nefinansijskih preduzeća ostali povoljni tokom cijele 2024. godine.

Tokom 2024. godine došlo je do smanjenja izloženosti kamatnom riziku sektora preduzeća, uslijed intenzivnijeg kreditnog zaduženja uz fiksnu kamatnu stopu. U strukturi novoodobrenih kredita tokom 2024. godine zabilježeno je smanjenje učešća kredita s promjenjivom kamatnom stopom, odnosno inicijalnim periodom fiksacije kamatne stope do 1 godine, te njihovo učešće iznosi 35,24% (Grafikon 4.8.). U okolnostima i dalje povišenih makroekonomskih rizika preduzeća su bila sklona fiksirati troškove po kojima su se mogla zaduzivati na domaćem tržištu, što olakšava upravljanje kamatnim rizikom, te smanjuje njihov rizik refinansiranja.

Grafikon 4.8: Novoodobreni krediti prema periodu fiksacije kamatne stope

Poredeći s prethodnom godinom, izloženost sektora preduzeća valutnom riziku nije se značajnije mijenjala. Valutni rizik u postojećem monetarnom režimu ne predstavlja značajan izvor rizika po poslovanje preduzeća. Dug preduzeća po osnovu klasičnih kredita denominiran ili indeksiran u euro valuti, na kraju 2024. godine iznosi 40,3% ukupnih potraživanja banaka od sektora preduzeća. U odnosu na prethodnu godinu, njihovo učešće je smanjeno za 90 baznih poena. Istovremeno, povećano je učešće kredita odobrenih u domaćoj valuti, te je na kraju 2024. godine ostatak duga po osnovu ovih kredita činio 59,2% ukupne zaduženosti sektora preduzeća. Učešće duga denominiranog u ostalim valutama iznosi svega 0,4%. Prema kategorijama ročnosti, u kategoriji ročnosti 5 do 10 godina, najveći dio duga denominiran je u EUR valuti, dok je u svim ostalim kategorijama ročnosti najveći dio duga denominiran u BAM.

¹⁹ Statistika kamatne stope se redovno objavljuju na web-stranici CBBiH, a za analitičke potrebe izračuna prosječnog troška zaduzivanja sektora preduzeća vrši se kalkulacija, odnosno ponderisanje kamatnih stopa obimom odobrenih kredita iz svih kategorija.

Centralna banka
BOSNE I HERCEGOVINE
Централна банка
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

**FINANSIJSKI
POSREDNICI**

5. FINANSIJSKI POSREDNICI

Ukupna aktiva finansijskih posrednika na kraju 2024. godine zabilježila je rast od 9,8%. Dominantno učešće u ukupnoj aktivi i dalje zauzima bankarski sektor (Tabela 5.1).

Tabela 5.1: Vrijednost imovine finansijskih posrednika

	2022.	2023.	2024.			
	Vrijednost, milioni KM	Učešće, %	Vrijednost, milioni KM	Učešće, %	Vrijednost, milioni KM	Učešće, %
Banke ¹⁾	36.945,3	87,8	39.056,2	87,6	42.919,1	87,7
Lizing kompanije ¹⁾	437,0	1,0	525,3	1,2	568,5	1,2
Mikrokreditne organizacije ¹⁾	1.268,7	3,0	1.445,2	3,2	1.651,4	3,4
Investicijski fondovi ²⁾	1.069,3	2,5	1.041,7	2,3	1.131,1	2,3
Društva za osiguranje i reosiguranje ³⁾	2.335,0	5,6	2.496,8	5,6	2.657,3	5,4
Ukupno	42.055,4		44.565,1		48.927,5	

Izvor:

¹⁾ - FBA i ABRS

²⁾ - Komisija za vrijednosne papire FBiH i Komisija za hartije od vrijednosti RS

³⁾ - Entitetske agencije za nadzor osiguravajućih društava

CBBiH

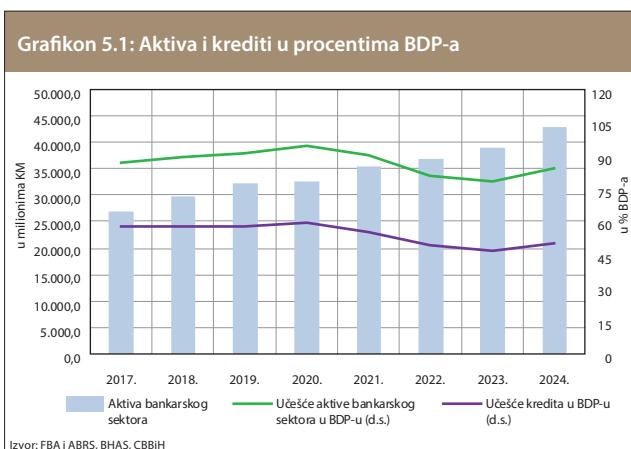
5.1. Bankarski sektor

Bankarski sektor BiH je i u 2024. godini ostao stabilan i povećao je otpornost na rizike u uslovima umjerenog oporavka ekonomске aktivnosti. Zabilježen je nastavak pozitivnih trendova iz prethodne godine, što se ogleda u blagom rastu vrijednosti indikatora kapitaliziranosti, zadržanom trendu postepenog poboljšanja kvaliteta aktive, jačanju profitabilnosti, te visokoj likvidnosti. Zadržavanje relativno povoljnih uslova finansiranja i stabilna potražnja rezultirali su snažnim rastom kreditiranja privatnog nefinansijskog sektora i smanjenjem negativnog jaza omjera kredita privatnom sektoru i BDP-a, te postepenim oporavkom finansijskog ciklusa. Finansijski ciklus bi do kraja 2025. godine trebao dostići svoj dugoročni trend i nastaviti s fazom ekspanzije. S obzirom na ročnu strukturu i orientisanost banaka na domaće izvore finansiranja, referentne stope prosječnog troška finansiranja banaka u BiH se i dalje nalaze na relativno niskim nivoima. Ročna struktura izvora sredstava se neznatno poboljšala u 2024. godini, ali dominantno učešće u izvorima sredstava i dalje imaju depoziti na transakcionim računima.

Povišeni rizici koji proizlaze iz povećane globalne neizvjesnosti povezane s trgovinskim politikama i smanjenjem vanjske potražnje, te očekivano ubrzanje inflacije u 2025. godini će nastaviti vršiti pritisak na sposobnost urednog servisiranja obaveza sektora preduzeća, dok je kreditni rizik u sektoru stanovništva u značajnoj mjeri amortiziran rastom realnih plata. Međutim, intenzivirano kreditiranje sektora stanovništva, naročito u segmentu nemajenskih kredita, doprinosi rastu kreditnog rizika u ovom sektoru. Rast kamatnog rizika povezan je s potencijalnim značajnjim pritiskom na rast troškova izvora finansiranja, što uz istovremeno snažan rast dugoročnog kreditiranja uz fiksnu kamatnu stopu povećava pritiske na održiv nivo neto kamatne marže. Potencijalno pogoršanje kvaliteta aktive povezano sa slabim oporavkom ekonomске aktivnosti i povećani kamatni rizik bi mogli umanjiti profitabilnost bankarskog sektora u narednom periodu. Rezultati provedenog testiranja na stres su pokazali da je bankarski sektor sposoban amortizirati ekstremne makroekonomski šokove, kao i značajne likvidnosne odlive. Uz dobre kapitalne pozicije koje bankama omogućavaju da apsorbiraju potencijalne makroekonomski šokove, otpornost bankarskog sektora dodatno će biti poboljšana uvođenjem zaštitnog sloja kapitala za sistemske značajne banke od sredine 2025. godine.

5.1.1. Ključna kretanja u bankarskom sektoru

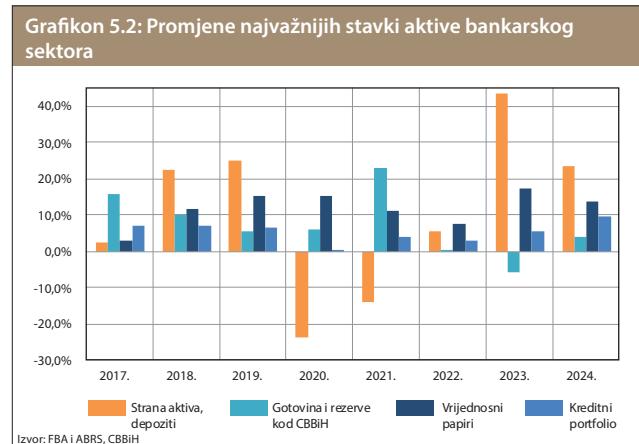
Rast aktive bankarskog sektora u 2024. godini prvenstveno je ostvaren snažnom kreditnom aktivnošću i rastom kreditnog portfolija, te povećanjem strane aktive i rastom investicija u vrijednosne papire. Kretanja u ukupnoj aktivi banaka, kao i dosad, najvećim su dijelom određena kretanjima kredita, koji su ostvarili rast od 9,6%, što je najviša ostvarena stopa kreditnog rasta u posljednjih petnaest godina. Snažan kreditni rast uslijedio je nakon nekoliko godina izuzetno slabe kreditne aktivnosti, što se može pripisati odgodenoj potrošnji i smanjenju raspoloživog dohotka u periodu visoke inflacije tokom 2022. i u prvoj polovini 2023. godine. Kreditnom aktivnošću banaka podržan je rast ekonomске aktivnosti, pri čemu je ostvaren rast ukupne aktive i kredita u 2024. godini bio viši u odnosu na rast nominalnog BDP-a, te se učešće aktive bankarskog sektora i kredita u nominalnom BDP-u blago povećalo u poređenju s prethodnom godinom (Grafikon 5.1).

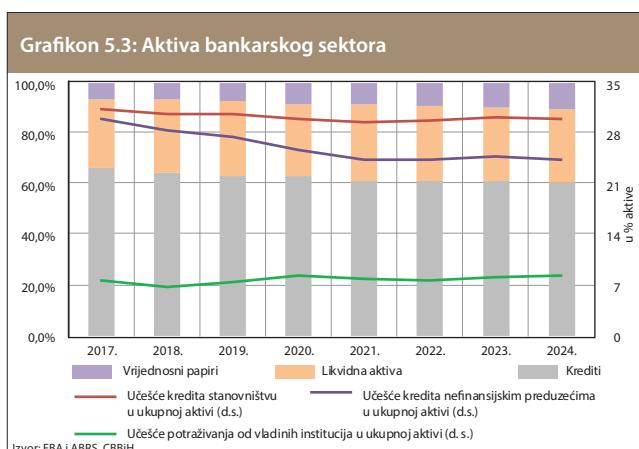
Uz značajan kreditni rast, kao ključna kretanja u aktivi banaka mogu se istaći povećanje sredstava na računima ino banaka od 23,6%, što je u najvećoj mjeri uticalo na rast strane aktive, te rast portfolija vrijednosnih papira od 14,1% (Grafikon 5.2). Investiranja banaka u stranu aktivi povećanjem sredstava na računima depozita kod ino banaka nastavljena su u 2024. godini zbog i dalje visokog nivoa kamatnih stopa u eurozoni, što je između ostalog doprinijelo rastu kamatnih prihoda i povećanju profitabilnosti bankarskog sektora u tekućoj godini. Gotovina i rezerve kod CBBiH, kao najznačajnija stavka likvidne aktive, također su povećane u odnosu na prošlu godinu za 4,3%, međutim, rast likvidne aktive, kao i prethodne godine, najvećim dijelom je ostvaren po osnovu već spomenutog povećanja depozita kod bankarskih institucija u inostranstvu. Rast portfolija vrijednosnih papira je ostvaren kroz povećanje investicija banaka u vrijednosne papire entitetskih vlada, s tim da je i u ovoj godini nastavljen rast investicija u vrijednosne papire nerezidenata, iako manjim intenzitetom u odnosu na 2023. godinu. Rast je bio djelomično limitiran budući da su na snazi bile odluke entitetskih agencija o ograničenju izloženosti banaka prema stranim centralnim bankama i stranim centralnim vladama²⁰.

U 2024. godini izloženost bankarskog sektora prema sektoru vlade se povećala u odnosu na prethodnu godinu, ali se još uvijek nalazi na umjerenom nivou, pa samim tim i rizici po finansijsku stabilnost koji proizlaze iz sektora vlade nisu značajni. Prema podacima monetarne i finansijske statistike CBBiH, ukupna izloženost bankarskog sektora prema sektoru vlade na kraju 2024. godine iznosila je 3,76 milijardi KM i veća je za 460 miliona KM ili za 14% u odnosu na prethodnu godinu. Banke su u 2024. godini povećale izloženost prema sektoru vlade po osnovu kreditnih plasmana vladinim institucijama i po osnovu kupovine entitetskih vrijednosnih papira, te

je u konačnici učešće vladinog duga u ukupnoj aktivi bankarskog sektora povećano za 32 bp, na nivo od 8,3%. Na nivou cjelokupnog bankarskog sistema, izloženost ka sektoru vlade na kraju 2024. godine je bila na nivou od 74,3% regulatornog kapitala bankarskog sistema.

Ubrzanju ukupne kreditne aktivnosti pogodovala je stabilizacija makroekonomskih prilika, u prvom redu kroz smanjenje inflacije i rast raspoloživog dohotka, relativno stabilan nivo kamatnih stopa na domaćem tržištu i ublažavanje kreditnih standarda za kredite stanovništvu, uz stalni rast domaćih izvora finansiranja. Dinamičan rast ukupnih kredita je najvećim dijelom bio rezultat snažnog rasta kredita stanovništvu i nefinansijskim privatnim preduzećima. Ukupni krediti na nivou bankarskog sektora BiH iznosili su 25,8 milijardi KM, te je ostvaren kreditni rast u iznosu 2,26 milijardi KM ili 9,6%. Od ukupnih kredita, 12,84 milijardi KM ili 50% odnosi se na kredite stanovništvu; 10,44 milijarde KM ili 40,5% na kredite plasirane privatnim nefinansijskim preduzećima, dok se na kredite vladinim institucijama odnosi 957 miliona KM ili 3,7% ukupnih kredita. Nije bilo značajnijih promjena u strukturi, te je učešće kredita stanovništvu, učešće kredita nefinansijskim preduzećima, kao i učešće potraživanja od vladinih institucija u ukupnoj aktivi bankarskog sektora zadržano na približno istom nivou kao i u prethodnoj godini (Grafikon 5.3).

²⁰ UFBiH izloženost je ograničena do visine 100% priznatog kapitala, a u RS do visine od 50% priznatog kapitala. Krajem trećeg kvartala 2024. ABRS je usvojio Odluku o izmjenama Odluke o privremenim mjerama za ograničavanje izloženosti kojom se ograničava izloženost banaka prema stranim centralnim bankama i stranim centralnim vladama do visine 50% priznatog kapitala, primjenjivo od 31. 12. 2024. godine, „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 84/24.

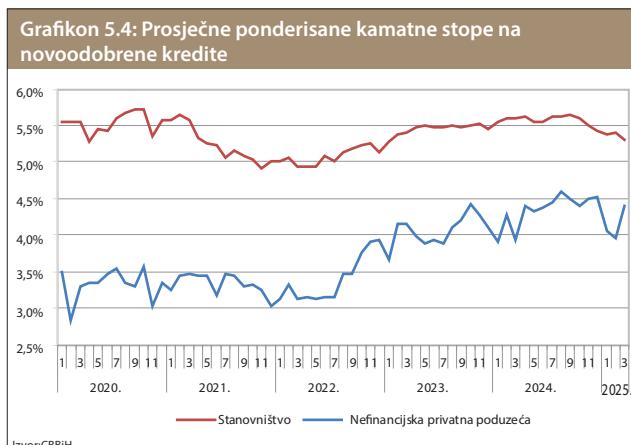
U okolnostima umjerenog rasta ekonomske aktivnosti, ostvaren je izuzetno visok kreditni rast u sektoru stanovništva (9,5%). Usljed jačanja lične potrošnje krediti za opštu potrošnju ostvarili su rast od 708 miliona KM ili 8%, dok je najviši procentni rast zabilježen kod stambenih kredita (15,7%), te se njihovo učešće u ukupnim kreditima blago povećalo u odnosu na prethodnu godinu i iznosi 24%. Snažan rast kreditne aktivnosti u sektoru stanovništva može se jednim dijelom pripisati i ublažavanju kreditnih standarda, koji su prema podacima iz Ankete o kreditnoj aktivnosti banaka zabilježeni tokom 2024. godine. Rezultati iz Ankete ukazuju na nižu percepciju kreditnog rizika u sektoru stanovništva cijeli posmatrani period, izuzev zadnjeg kvartala 2024. godine, kada je zabilježeno pooštavanje standarda za odobravanje potrošačkih i nenamjenskih kredita u odnosu na prethodni kvartal. Rast potražnje stanovništva za stambenim, kao i za potrošačkim i nenamjenskim kreditima, je zadržan kroz sve kvartale 2024. godine. Istovremeno, pooštreni finansijski uslovi za kredite preduzećima stabilizirali su se na relativno visokom nivou cijeli posmatrani period, izuzev zadnjeg kvartala 2024. godine kada su ublaženi kreditni standardi za kratkoročne kredite preduzećima. Uprkos tome, kreditna aktivnost u sektoru privatnih nefinansijskih preduzeća je bila intenzivnija u odnosu na prethodnu godinu, te je godišnja stopa kreditnog rasta ovog sektora iznosila 8,4%.

U 2025. godini očekuje se nastavak dinamičnog rasta kredita stanovništva, u skladu s očekivanim rastom lične potrošnje, cijena nekretnina i potrošačkih cijena. Projicirani kreditni rast kod privatnih nefinansijskih preduzeća u 2025. godini je manje intenzivan od rasta kredita stanovništву, uslijed postepeno blagog zaoštivanja finansijskih uslova i očekivanog rasta kamatnih stopa na kredite preduzećima.

Finansijski uslovi na domaćem tržištu ostali su povoljni tokom 2024. godine, uprkos blagom rastu prosječnih kamatnih stopa koji je zabilježen na godišnjem nivou. Ciklus ublažavanja restriktivne monetarne politike ECB-a započet u junu 2024. godine u blažoj mjeri počeo se prelivati na finansijske uslove na domaćem tržištu od posljednjeg kvartala tekuće godine. Međutim, može se zaključiti da domaće kamatne stope još uvijek sporo reaguju s obzirom na to da ključan uticaj na kretanje kamatnih stopa u BiH ima ročna struktura izvora sredstava u kojoj dominiraju kratkoročni domaći depoziti sa još uvijek izuzetno niskim troškom finansiranja za banke.

U 2024. godini prosječna ponderisana kamatna stopa na kredite stanovništvu je blago porasla za 12 baznih poena, na nivo od 5,58%, dok je prosječna ponderisana kamatna stopa na kredite privatnim nefinansijskim preduzećima porasla za 27 bazna poena, i iznosi je 4,36%.

Od četvrtog kvartala 2024. dolazi do blagog pada kamatnih stopa na kredite stanovništvu, što je nastavljeno i u prvom kvartalu 2025. godine, kada su kamatne stope na kredite stanovništvu smanjene za 22 bazna poena u odnosu na prosječnu kamatnu stopu iz 2024. godine. Prosječna ponderisana kamatna stopa na kredite privatnim nefinansijskim preduzećima u prvom kvartalu 2025. godine je pala također za 22 bazna poena u odnosu na prosječnu kamatnu stopu iz 2024. godine (Grafikon 5.4).

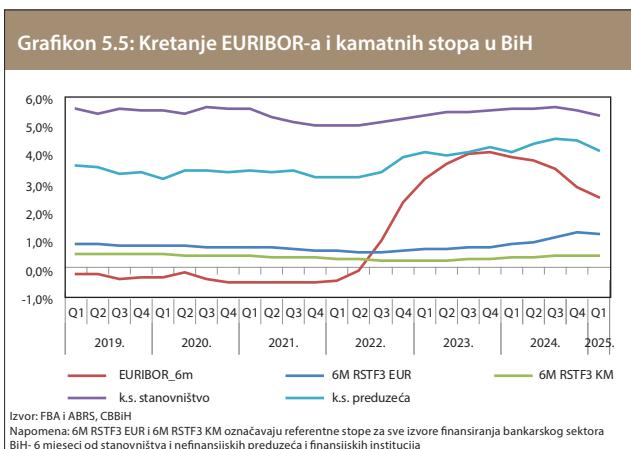
Budući da su efekti prelivanja u BiH povezani s rastom kamatnih stopa u eurozoni bili puno blaži i sporiji, izostaje i efekt sniženja istih, te domaće kamatne stope još uvijek sporo reaguju na relaksaciju monetarne politike ECB-a, započetu u junu 2024. godine. Domaće banke su u mogućnosti održavati kamatne stope na kredite na relativno stabilnim nivoima cijeli posmatrani period zahvaljujući niskim troškovima finansiranja, s obzirom na to da u strukturi izvora banaka dominiraju depoziti domaćih rezidentnih sektora koji čine čak 78,8% u ukupnoj pasivi bankarskog sektora. Pri tome se skoro tri četvrtine odnosi na depozite na transakcionim računima i depozite po viđenju, čije se kamatne stope kontinuirano nalaze na izrazito niskim nivoima²¹.

Referentne stope prosječnog ponderisanog troška finansiranja banaka u BiH, također pokazuju da nije došlo do značajnijih promjena u troškovima finansiranja banaka u BiH. Na osnovu kretanja šestomjesečne referentne stope za KM i EUR valutu²², može se zaključiti da su troškovi finansiranja banaka u BiH stabilni, te da se referentne stope prosječnog troška finansiranja banaka u BiH i dalje nalaze na niskim nivoima (Grafikon 5.5). Na blagi rast troškova finansiranja od trećeg kvartala 2024. godine prvenstveno je uticalo finansiranje instrumentima sa posebnom namjenom koje banke koriste u svrhu ispunjavanja minimalnog regulatornog zahtjeva za kapitalom i prihvatljivim obavezama banke (MREL).

²¹ Detaljnije opisano u poglaviju Domaćinstva

²² CBBiH od oktobra 2023. godine jednom kvartalno objavljuje RSTF 3 za valute KM i EUR, i za dospijeća od 3, 6 i 12 mjeseci na statističkom portalu CBBiH (link: http://statistics.cbbh.ba/Panorama/novaview/SimpleLogin_cr_html.aspx).

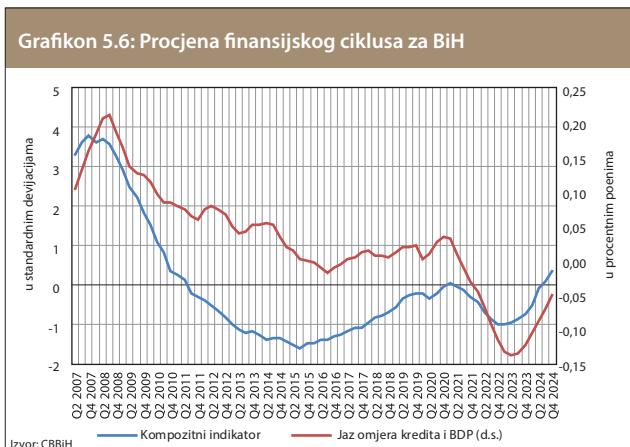
MREL instrumenti su u pravilu uvijek skuplji izvori, jer su rizičniji, odnosno mogu se po potrebi pretvoriti u kapital ili otpisati u slučaju sanacije kreditne institucije. Prosječne ponderisane kamatne stope na oročene depozite stanovništva i preduzeća su blago porasle u 2024. godini. Finansiranje iz izvora u domaćoj valuti je značajno jeftinije od izvora u euru, a u posljednjih osam kvartala se uočava nešto dinamičnije povećanje šestomjesečne referentne stope za izvore u EUR valutu u odnosu na izvore u KM valuti. Na kraju četvrtog kvartala 2024. godine 6M RSTF3 za KM iznosi 0,42%, dok 6M RSTF3 za EUR iznosi 1,21%.

S obzirom na orijentisanost banaka na domaće izvore, troškovi finansiranja banaka koje posluju u zemlji će ostati niski i u narednom periodu sve dok u strukturi izvora finansiranja u najvećoj mjeri učestvuju transferabilni i depoziti po viđenju.

U skladu sa srednjoročnim projekcijama makroekonomskih kretanja u zemlji, u 2025. godini očekuje se postepeni nastavak blagog rasta kamatnih stope na oročene depozite i rast referentnih stopa. Međutim, pritisak na povećanje kamatnih troškova na domaće izvore sredstava nije značajan s obzirom na to da je finansijsko tržište u BiH još uvijek nerazvijeno i mogućnosti za alternativne vidove investiranja viška sredstava kojima raspolaže stanovništvo su limitirane. Također, vrlo mali broj deponenata u BiH raspolaže depozitima značajnijih iznosa, dok se najveći broj depozita građana odnosi na depozite vrlo malih iznosa (detaljnije opisano u poglaviju Domaćinstva), zbog čega je realno očekivati da će se i dalje znatan iznos sredstava zadržati na transakcionim i tekućim računima na koje banke u prosjeku plaćaju zanemarive kamatne stope/ naknade. Slijedom navedenog, evidentno je da banke u trenutnim okolnostima računaju da mogu održati umjeren, ali stabilan rast depozita koji će biti dovoljan za finansiranje kreditne potražnje, uz ograničeni rast kamatnih stopa na depozite.

Snažan rast kreditiranja privatnog nefinansijskog sektora rezultirao je smanjenjem negativnog jaza omjera kredita privatnom sektoru i BDP-a što ukazuje na postepeni oporavak finansijskog ciklusa (Grafikon 5.6). Na grafikonu je prikazana procjena finansijskog ciklusa za BiH, bazirana na dva osnovna indikatora²³. Jaz omjera kredita i BDP-a predstavlja referentni, odnosno *benchmark* indikator za procjenu kreditnog ciklusa i izražen je u procentnim poenima (desna osa grafikona). Kompozitni indikator je kreiran na osnovu većeg broja pojedinačnih finansijskih i ekonomskih indikatora za koje je utvrđeno da u značajnoj mjeri odražavaju finansijski ciklus BiH, a izražen je u standardnim devijacijama (lijeva osa grafikona). Dinamika kretanja oba indikatora je slična i pokazuje izrazito visok pozitivan jaz u početnom periodu prikazanom na grafikonu, dok u recentnijem periodu sugerire kako se negativan jaz postepeno zatvara.

Jaz omjera kredita i BDP-a pokazuje pozitivan ciklus od čak 20% tokom 2008. godine, nakon čega slijedi naglo usporavanje kreditiranja, te kreditni ciklus u prvoj polovini 2016. godine ulazi u negativnu teritoriju. Od tada pa do drugog kvartala 2021. godine ciklus se kretao oko svog dugoročnog trenda s manjim pozitivnim i negativnim odstupanjima. Od trećeg kvartala 2021. godine finansijski ciklus u BiH se nalazio u silaznoj fazi i negativan jaz se kontinuirano produbljivao do kraja prvog kvartala 2023. godine kada je čak iznosio -13,9%, što ukazuje na izrazito slabu kreditnu aktivnost bez opipljivih rizika od pregrijavanja. Zahvaljujući jačanju kreditne aktivnosti, od drugog kvartala 2023. godine, negativan jaz se blago smanjuje i na kraju zadnjeg kvartala 2024. godine iznosi -5%. Iako se indikator još uvijek nalazi u negativnoj teritoriji, finansijski ciklus u posljednjih šest kvartala obilježen je snažnim rastom kreditiranja privatnog nefinansijskog sektora.

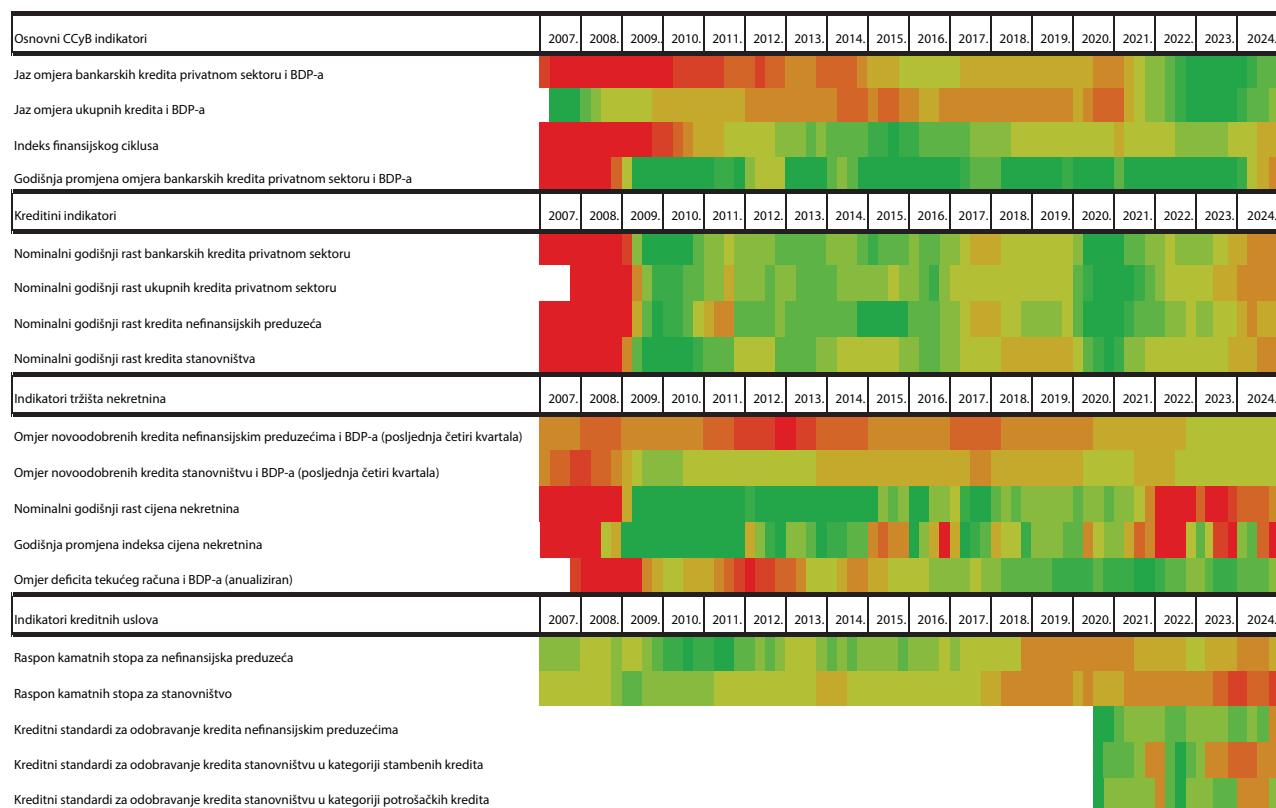
²³ Metodologija procjene finansijskog ciklusa za BiH je urađena u skladu s preporukama Bazelskog komiteta za bankarsku superviziju (BCBS) i djelomično je prilagođena domaćoj ekonomiji i dostupnim serijama podataka. Detaljno opisano u Izvještaju o finansijskoj stabilitetu za 2021. godinu (Tekstni okvir 4: Procjena finansijskog ciklusa za BiH) na sljedećem linku: <https://www.cbbh.ba/Content/Archive/575>.

Rast kreditiranja naročito je izražen u sektoru stanovništva, posebno u segmentu nenamjenskih kredita, dok je tempo rasta stambenih kredita u istom periodu znatno jači, s obzirom na snažan rast cijena nekretnina i visoku potražnju. Istovremeno, rast kredita nefinansijskim preduzećima snažno se ubrzavao do sredine 2024. godine, da bi u posljednja dva kvartala tempo rasta ovih kredita blago usporio. U skladu s rezultatima procjene CBBiH, finansijski ciklus bi do kraja 2025. godine trebao dostići svoj dugoročni trend, nakon čega bi, pod nepromijenjenim okolnostima, ušao u fazu ekspanzije.

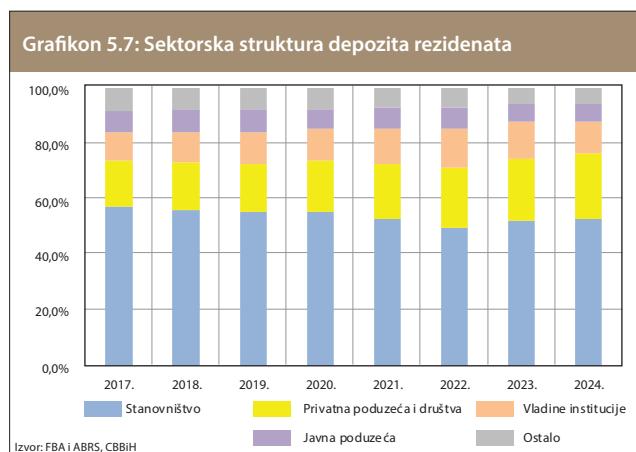
Kompozitni indikator finansijskog ciklusa je od trećeg kvartala 2024. godine pozitivan, nakon dvanaest kvartala negativnih vrijednosti, te u zadnjem kvartalu 2024. iznosi 0,36 standardne devijacije. Pretkrizni period također ukazuje na značajno pregrijavanje uz jaz od preko 3 standardne devijacije. Međutim, prelaz u negativnu teritoriju događa se znatno ranije u odnosu na benchmark indikator – već krajem 2011. godine, što je posljedica brže reakcije nekreditnih indikatora. Pozitivnoj vrijednosti kompozitnog indikatora u recentnom periodu značajno doprinosi snažan rast cijena nekretnina, te rast neto kamatnih prihoda, smanjenje nekvalitetnih kredita, indikatori s tržišta rada, i strano zaduživanje.

S druge strane, kao što je već spomenuto, u skladu s rezultatima indikatora jaz omjera kredita i BDP-a, većina uključenih indikatora kreditiranja, zajedno sa indikatorima berzanskih indeksa još uvijek negativno doprinose kompozitnom indikatoru finansijskog ciklusa. Rezultati analize nivoa cikličkih rizika na osnovu podataka za četvrti kvartal 2024. godine prikazani su u Toplinskoj mapi. Prosječna ponderisana ocjena svih indikatora u četvrtom kvartalu 2024. godine iznosi 6 i prvi put otkako je razvijen analitički okvir ukazuje na povećane sistemske rizike. Većina indikatora ukazuje da je došlo do prelaska u uzlaznu fazu ciklusa. Pozitivna vrijednost kompozitnog indikatora finansijskog ciklusa, zajedno sa ostalim kreditnim indikatorima (nominalni godišnji rast bankarskih kredita privatnom sektoru, rast ukupnih kredita privatnom sektoru, rast kredita stanovništva kao i kredita nefinansijskih preduzeća) ukazuje na jačanje cikličkih rizika. Indikatori kreditnih uslova kao što su rasponi kamatnih stopa koji se smanjuju, uslijed smanjenja razlike aktivnih i pasivnih kamatnih stopa, te kreditni standardi za odobravanje kredita stanovništvu u kategoriji stambenih, kao i kredita nefinansijskim preduzećima, također pozitivno doprinoсе ukupnoj ocjeni.

Toplinska mapa

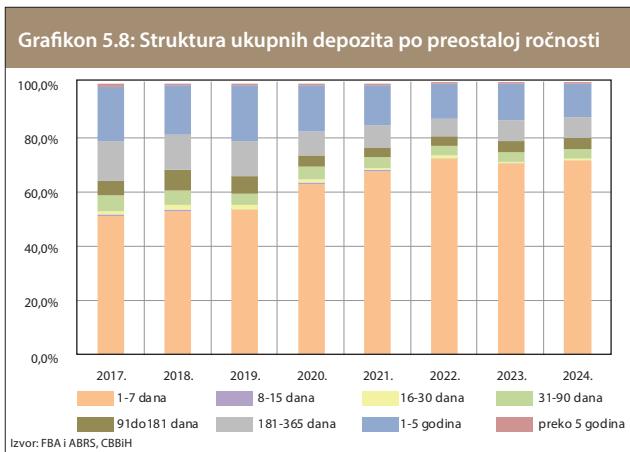
Dominantan generator rasta pasiva bankarskog sektora i dalje predstavlja rast depozita domaćih sektora. Snažniji rast u odnosu na prethodnu godinu ostvaren je u uslovima slabljenja inflatornih pritisaka, rasta realnih plata i povećanja doznaka iz inostranstva. Depoziti stanovništva, pogotovo avista depoziti i depoziti kategorije ročnosti od 1 do 3 godine, bilježe značajan rast tokom 2024. godine, što potvrđuje povjerenje građana u stabilnost bankarskog sektora BiH. Ukupni depoziti rezidenata na kraju godine iznosili su 33,76 milijardi KM i porasli su za 9% u odnosu na kraj 2023. godine. U 2024. godini najveći doprinos rastu su dali depoziti privatnih nefinansijskih preduzeća koji u ukupnim depozitima domaćih rezidentnih sektora učestvuju sa 23,6% i depoziti stanovništva koji u ukupnim depozitima učestvuju sa 52,1% (Grafikon 5.7). Depoziti privatnih nefinansijskih preduzeća su na kraju 2024. godine iznosili 7,98 milijardi KM i zabilježili su porast od 14,6%, dok su depoziti stanovništva iznosili 17,8 milijardi KM i porasli su za 10,2% u odnosu na prethodnu godinu. Također, depoziti ostalih domaćih sektora su zabilježili rast u 2024. godini u iznosu od 11,5% u odnosu na prethodnu godinu. S druge strane, kod depozita vladinih institucija i javnih preduzeća evidentiran je blaži pad u odnosu na kraj 2023. godine.

Prema podacima CBBiH, najintenzivniji rast u 2024. godini ostvarili su depoziti stanovništva na transakcionim računima (1,26 milijardi KM ili 17,35%) i dugoročni depoziti (678,4 miliona KM ili 15,7%); kratkoročni depoziti rasli su 12,6 miliona KM ili 3,1%; pad je jedino evidentiran kod depozita po viđenju za 357 miliona KM ili 8,8%. Na kraju 2024. godine *a-vista* depoziti čine čak **69,3% ukupnih depozita stanovništva**, pri čemu depoziti na transakcionim računima učestvuju sa 48,2%, a depoziti po viđenju sa 21,1% u ukupnim depozitima stanovništva.

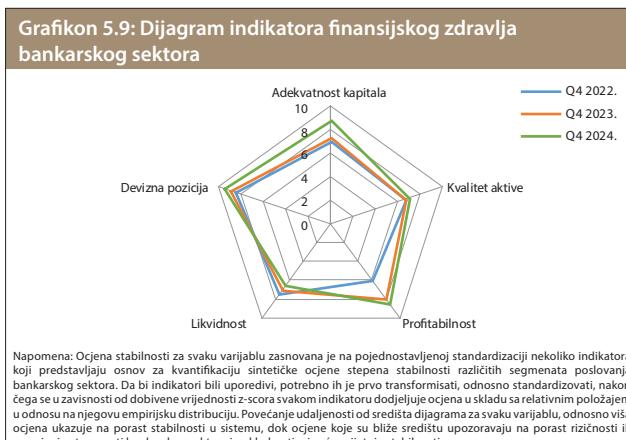
Posmatrano na godišnjem nivou trend smanjivanja učešća dugoročnih oročenih depozita je zaustavljen u 2024. godini. Učešće dugoročnih depozita u ukupnim depozitima stanovništva povećalo se za 1,4 procentna poena u odnosu na prethodnu godinu, i iznosi 28,3%. Međutim, u prvom kvartalu 2025. godine, ponovno su primjetne određene oscilacije i učešće dugoročnih oročenih depozita u ukupnim depozitima stanovništva je blago smanjeno. Dominantnom rastu depozita na transakcionim računima, koji je nastavljen u prvom kvartalu 2025. godine, doprinose još uvijek u prosjeku niske pasivne kamatne stope na oročene depozite stanovništva. Prosječna ponderisana kamatna stopa na oročene depozite stanovništva u 2024. godini zabilježila je rast od 31 bazni poen u odnosu na prethodnu godinu i iznosi 2,1%. Jačanje inflatornih pritisaka, uz još uvijek relativno niske pasivne kamatne stope ne doprinosi motivaciji stanovništva u pogledu oročavanja depozita, posebno na duži rok.

Ročna struktura izvora sredstava u 2024. godini nije se značajnije mijenjala. Preferencije domaćih sektora za oročenjem depozita nisu pojačane, usprkos blagom rastu kamatnih stopa na oročene depozite. Depoziti s rokom dospijeća od 1 do 7 dana su u 2024. godini rasli za 10,6%, te je njihovo učešće u ukupnim depozitima povećano za 1 procentni poen, na nivo 71,2%. Najznačajnije povećanje od 23% ostvarili su depoziti ročnosti 91 do 181 dana i njihovo učešće je povećano na 4,2% u ukupnim depozitima. Jedino su depoziti kategorije ročnosti 1 do 5 godina blago smanjeni u 2024. godini u odnosu na prethodnu godinu za 2%, te učestvuju sa 12% u ukupnim depozitima. Učešće dugoročnih depozita sa preostalom ročnošću dužom od 5 godina čini svega 0,3% ukupnih depozita (Grafikon 5.8).

5.1.2. Otpornost bankarskog sektora na rizike i testovi na stres

Bankarski sektor BiH je u 2024. godini ostao stabilan i otporan na rizike u nešto povoljnijem makroekonomskom okruženju u odnosu na prethodnu godinu. Sveukupna ocjena indikatora finansijskog zdravlja ukazuje da je otpornost bankarskog sektora povećana u odnosu na prethodnu godinu budući da su vrijednosti indikatora kapitaliziranosti zabilježile rast, zadržan je trend postepenog poboljšanja kvaliteta aktive, indikatori u segmentima profitabilnosti su poboljšani, te je očuvana visoka likvidnost (Grafikon 5.9). U narednom periodu može se očekivati jačanje kreditnog rizika s obzirom na snažan kreditni rast i povišenu percepciju rizika u makroekonomskom okruženju, te usporavanje trenda rasta profitabilnosti pod uticajem pritiska na rast troškova finansiranja, slabijeg rasta kamatnih prihoda i rasta operativnih troškova. Potencijalno pogoršanje kvaliteta aktive povezano sa slabim oporavkom ekonomske aktivnosti i povećani kamatni rizik također bi mogli umanjiti profitabilnost bankarskog sektora. Povišeni rizici koji dolaze iz međunarodnog makroekonomskog okruženja i preljevaju se na domaća makroekonomsku kretanja i očekivano jačanje inflacije u 2025. godini će nastaviti vršiti pritisak na sposobnost urednog servisiranja obaveza sektora preduzeća, dok je kreditni rizik u sektoru stanovništva u značajnoj mjeri amortiziran rastom realnih plata. Snažan kreditni rast u segmentu nemajenskih kredita, potencijalno doprinosi jačanju kreditnog rizika u ovom sektoru. Rast kamatnog rizika povezan je s potencijalnim značajnjim pritiskom na rast troškova izvora finansiranja, što uz istovremeno snažan rast dugoročnog kreditiranja uz fiksnu kamatnu stopu povećava pritiske na neto kamatnu maržu.

Bankarski sektor BiH je na kraju 2024. godine adekvatno kapitaliziran i sve banke u sistemu ispunjavaju propisane regulatorne zahtjeve u pogledu adekvatnosti kapitala mjerene stopom adekvatnosti kapitala i stopom finansijske poluge. Stopa osnovnog kapitala na kraju 2024. godine iznosi 18,71%, stopa redovnog osnovnog kapitala je 18,69%, dok stopa finansijske poluge na nivou sistema iznosi 10,65% (regulatorni minimum je 6%). Stope osnovnog i regulatornog kapitala su zadržane na istom nivou kao na kraju prethodne godine, dok je stopa finansijske poluge poboljšana 54 bp, što je uticalo na povećanje ocjene u segmentu kapitaliziranosti. Najveći uticaj na rast vrijednosti osnovnog i redovnog osnovnog kapitala na nivou sistema imalo je uključivanje ostvarene dobiti u osnovni kapital. Ukupna izloženost riziku svih banaka u sistemu na kraju 2024. godine iznosi 25,6 milijardi KM, što predstavlja rast od 3,6 milijardi KM ili 16,2%. Na nivou sistema, struktura ukupne izloženosti riziku se nije značajnije promijenila u odnosu na kraj prethodne godine, te su banke najviše izložene kreditnom riziku (91,5%), dok izloženosti operativnom i tržišnom riziku čine 7,8% i 0,7% ukupne izloženosti riziku.

Rezultati testiranja na stres solventnosti pokazuju da je bankarski sektor BiH, na postojećem nivou kapitaliziranosti, u stanju izdržati materijalizaciju rizika iz oba hipotetska ekstremna scenarija. Sa ciljem da se ispita otpornost bankarskog sektora na različite negativne šokove, ekstremni scenariji su po prvi put modelirani na način da se razlikuju ne samo po intenzitetu šoka, već i po njegovoj prirodi – prvi se temelji na šoku sa strane potražnje, dok drugi prepostavlja šok koji dolazi sa strane ponude. Ovogodišnji stres-test uključuje i kvantifikaciju tržišnog rizika, a rezultati pokazuju da su banke otporne na promjene prinosa na vrijednosne papire iz dijela portfolija koji se vrednuju po fer vrijednosti.

Testiranje otpornosti na stres u periodu od 2025. do 2027. godine provodi se primjenom tri različita scenarija i to osnovnog i dva ekstremna scenarija. Kvantifikacija scenarija obuhvata projekcije makroekonomskih i finansijskih varijabli – kao što su realni BDP, inflacija, kreditni rast, kamatne stope na kredite stanovništvu i preduzećima i cijene nekretnina (Tabela 5.2).

Tabela 5.2: Glavne pretpostavke u osnovnom i ekstremnim scenarijima

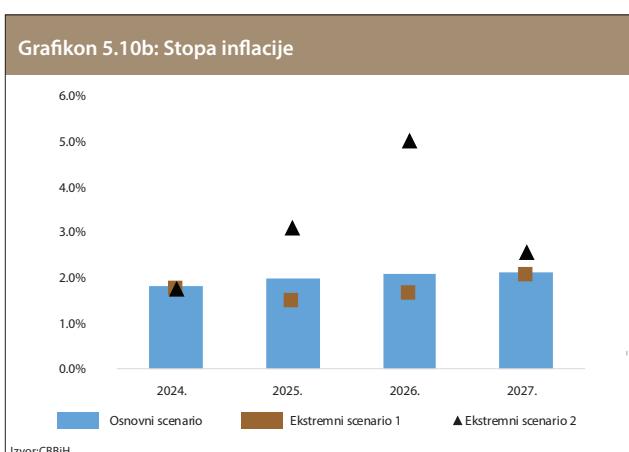
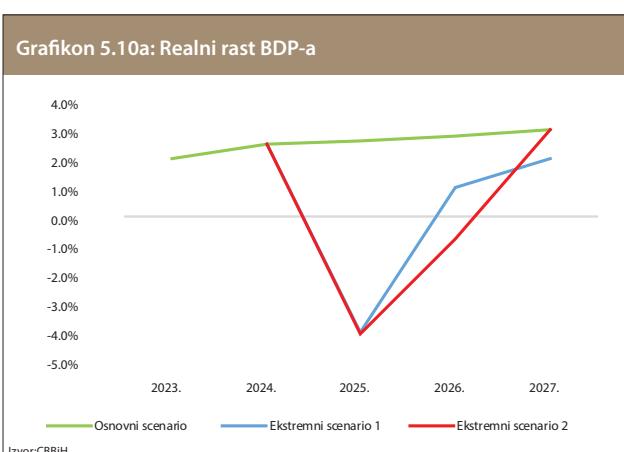
	2024.	Osnovni scenario			Ekstremni scenario 1			Ekstremni scenario 2		
		2025.	2026.	2027.	2025.	2026.	2027.	2025.	2026.	2027.
Makroekonomска кретања										
Realni BDP	2,5	2,6	2,8	3,0	-4,0	1,0	2,0	-4,1	-0,8	3,0
Inflacija (%)	1,7	1,9	2,0	2,0	1,4	1,6	2,0	3,0	5,0	2,5
Cijene nekretnina	11,6	2,9	1,1	4,0	0,2	-3,4	2,5	-2,0	-4,3	5,0
Увјети на финансијском тржишту										
Kamatne stope stanovništvo (%)	5,6	5,6	5,7	5,7	5,6	5,7	5,7	6,0	6,8	6,8
Kamatne stope poduzeća (%)	4,4	4,7	4,9	5,0	5,0	5,3	5,3	5,2	6,3	6,3
Kreditni rast stanovništvo	8,4	5,8	5,4	5,5	4,5	4,2	4,4	4,4	2,0	3,5
Kreditni rast poduzeća	8,2	5,1	4,7	5,0	-0,2	2,4	3,0	0,9	1,8	3,0

Izvor: CBBiH

Napomena: Podaci za makroekonomsku kretanja i kreditni rast predstavljaju godišnju stopu promjene izraženu u procentima

Prema službenim projekcijama CBBiH iz novembra 2024. godine na kojima se bazira **osnovni scenario**, BiH može očekivati nastavak umjereno-pozitivnog ekonomskog rasta u srednjoročnom periodu koji će biti praćen stabilnom i ujednačenom stopom inflacije (Grafikoni 5.10a i 5.10b). Snažnija kupovna moć stanovništva će održavati potražnju za nekretninama stambene namjene na visokom nivou, što će uz ograničenu ponudu rezultirati nastavkom rasta cijena nekretnina, iako po značajno nižim stopama u odnosu na prethodne godine. Bez obzira na relaksaciju monetarne politike od strane ECB-a, kamatne stope na domaćem tržištu još uvijek sporo reaguju na te promjene, te se očekuje rast kamatnih stopa kako na strani sektora preduzeća, tako i u sektoru stanovništva. Dinamičan kreditni rast se očekuje u obje kategorije kredita tokom svih godina testiranja, ali ipak po nešto nižim stopama u odnosu na 2024. godinu. Krediti stanovništvu će i dalje biti ključna pokretačka snaga ukupnog rasta kredita, sa snažnijim stopama rasta tokom svih godina trajanja testiranja.

Ekstremni scenariji se osim po intenzitetu šoka u ovogodišnjem testiranju na stres razlikuju i po ključnim pokretačima recesivnih kretanja, pa se tako ekstremni scenario 1 bazira na šoku na strani potražnje, dok je ekstremni scenario 2 baziran na šoku koji proističe sa strane ponude. U ekstremnom scenariju šoka potražnje globalna recesija, trgovinski rat i loše ekonomske prilike u EU negativno bi uticale i na bh. ekonomiju. S obzirom na povezanost bh. ekonomije s tim tržistem EU, došlo bi do pada izvoza, smanjenja industrijske aktivnosti i zaposlenosti. Dodatno, globalna ekonomska nestabilnost bi mogla dovesti do smanjenja doznaka iz inostranstva, manje turističkih dolazaka i pada potrošnje, što bi usporilo ukupni privredni rast. Drugi ekstremni scenario prepostavlja šok na strani ponude kao ključni pokretač ekonomske kontrakcije u testiranom periodu. Geopolitičke napetosti koje narušavaju lanac snabdijevanja dovelebidoskokacijenahraneienenergenata i zajedno sa unutrašnjim strukturnim slabostima države (rizik od vremenskih nepogoda), rezultirale prekidom

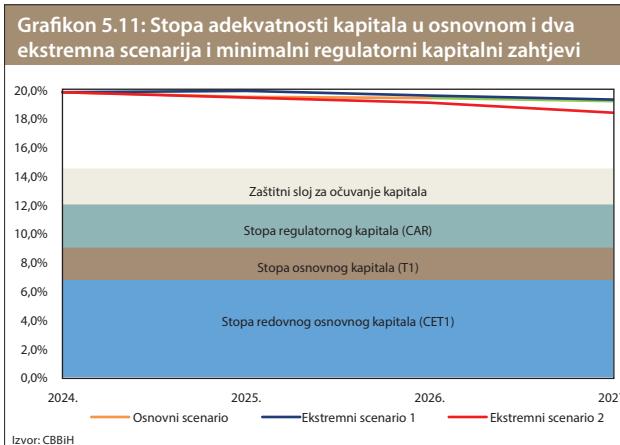
ili smanjenom proizvodnjom, gubitkom tržišta za bh. kompanije, te posljedično narušenim indikatorima tržišta rada i smanjenjem ukupne ekonomske aktivnosti. Zajedničko za oba pretpostavljena scenarija jeste da je intenzitet materijalizacije šokova najveći u prvoj godini testiranja kada se očekuje gotovo jednak pad realnog BDP-a u oba scenarija. U drugoj godini testiranja u scenariju potražnje pretpostavlja se izlazak iz recesije i blagi rast BDP-a do kraja vremenskog horizonta, dok scenario šoka ponude pretpostavlja dvogodišnju recesiju, a ekonomski oporavak se može očekivati tek u završnoj godini testiranja. Dva scenarija pretpostavljaju i različita inflatorska kretanja pa se tako u scenariju šoka potražnje pretpostavlja značajno usporavanje inflatorskih pritiska tokom prve dvije godine testiranja, dok sa druge strane ekstremni scenario šoka ponude pretpostavlja skok inflacije u prve dvije godine, značajno iznad osnovnog scenarija, te usporavanje tek u posljednjoj godini na umjeren nivo. Kretanje kamatnih stopa također se razlikuje između dva scenarija imajući u vidu da scenario šoka potražnje pretpostavlja nastavak relaksirajuće monetarne politike od strane ECB-a, dok šok ponude pretpostavlja restiktivnu monetarnu politiku ECB-a kako bi se suzbili inflatorski pritisci. Kamatne stope na kredite stanovništву u scenariju šoka potražnje bilježe blagi pad u poređenju sa osnovnim scenarijem, dok bi u scenariju šoka ponude bilježile značajniji rast u prve dvije godine testiranja. S druge strane, kamatne stope na kredite preduzećima bilježile bi rast u oba ekstremna scenarija, s tim što bi znatno snažniji rast kamatnih stopa u prve dvije godine bio u scenariju baziranom na šoku na strani ponude. Kreditna aktivnost sektora stanovništva ostaje snažna u oba scenarija, zbog rasta potreba za finansiranjem osnovne potrošnje tokom recesije. Nasuprot tome, kreditna aktivnost preduzeća se smanjuje u 2025., posebno u scenariju šoka potražnje, uz postepeni oporavak u narednim godinama. Slijedom negativnih ekonomskih prilika, kako u zemlji tako i u inostranstvu, vidljiv je značajan efekat usporavanja ili pada cijena nekretnina u oba ekstremna scenarija.

Uticaj testova na stres na stopu adekvatnosti kapitala kvantificiran je na osnovu početnog stanja na dan 31. 12. 2024. Bankarski sektor je na kraju 2024. godine pokazao znatno veću otpornost na pretpostavljene šokove u odnosu na prethodnu godinu, prvenstveno zahvaljujući dobrim polaznim indikatorima poslovanja, uključujući visoku stopu kapitaliziranosti svih banaka u sektoru, poboljšanje kvaliteta aktive, te do sada najveću ostvarenu neto dobit na godišnjem nivou.

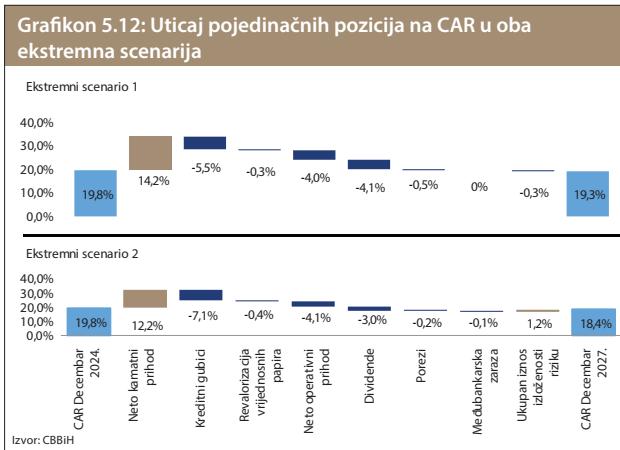
U osnovnom scenariju bankarski sektor zadržava jako visok nivo kapitaliziranosti od 19,2% do kraja vremenskog horizonta testiranja na stres. Sve banke u sistemu bi uspjеле zadržati nivo kapitala znatno iznad regulatornog minimuma od 12%, kao i ispuniti dodatne kapitalne zahtjeve iz Stuba 2 utvrđene u okviru supervizorskog pregleda i procjene pojedinačnih banaka (SREP). Jedna banka ne bi uspjela održati dodatni zaštitni sloj za očuvanje kapitala, kao ni zaštitni sloj kapitala za strukturni sistemski rizik od 1% do kraja vremenskog perioda testiranja²⁴.

Rezultati stres-testa u dva pretpostavljena ekstremna scenarija značajno se razlikuju pokazujući da je bankarski sektor u cijelosti otporniji na šokove na strani potražnje gdje se očekuje pad stope inflacije kao i stagnacija, odnosno pad domaćih kamatnih stopa. U scenariju šoka na strani potražnje stopa adekvatnosti kapitala bi se na kraju testnog perioda zadržala na visokih 19,3%, pri čemu sve banke u sistemu ispunjavaju minimalne regulatorne kapitalne zahtjeve, kao i dodatne kapitalne zahtjeve iz Stuba 2. Samo jedna manja banka u sistemu, kao i u slučaju osnovnog scenarija, pri apsorpciji pretpostavljenih šokova iscrpljuje viškove kapitala i zadire u zaštitni sloj za očuvanje kapitala, te nije u mogućnosti da ispuni obavezu održavanja dodatnog zaštitnog sloja kapitala za strukturni rizik od 1%. U slučaju materijalizacije šokova na strani ponude, bankarski sektor se također pokazao otpornim, na što ukazuje i stopa adekvatnosti kapitala koja bi na kraju testnog perioda iznosila 18,4%. Ako posmatramo rezultate po pojedinačnim bankama, dodatne potrebe za kapitalom na kraju trogodišnjeg testnog perioda iskazale bi ukupno četiri banke u sistemu, pri čemu tri banke ne bi ispunjavale minimalne regulatorne kapitalne zahtjeve na nivou sistema od 12%, dok jedna banka ne bi ispunjavala dodatne kapitalne zahtjeve utvrđene u okviru SREP-a. Ukupna aktiva navedenih banaka na kraju četvrtog kvartala 2024. godine čini svega 6,5% aktive bankarskog sektora, što dodatno ukazuje na stabilnost sistema u slučaju materijalizacije snažnih šokova na strani ponude. Pored navedenih banaka koje su iskazale potrebu za dokapitalizacijom, još jedna banka bi iscrpila akumulirane viškove kapitala, odnosno narušila bi zaštitni sloj za očuvanje kapitala u pretpostavljenom scenariju. U posmatranom trogodišnjem periodu u ekstremnom scenariju 2 dokapitalacijske potrebe iznosile bi 38 miliona KM, što predstavlja 0,1% bruto domaćeg proizvoda iz 2024. godine.

²⁴ Od kraja drugog kvartala 2024. godine primjenjuju se nove odluke agencija vezane za utvrđivanje dodatnih kapitalnih zahtjeva i mjera za ograničavanje strukturnih sistemskih rizika, a u cilju očuvanja i jačanja stabilnosti bankarskog sistema. Prema navedenim odlukama agencija za bankarstvo, svaka banka je dužna održavati zaštitni sloj kapitala za strukturni sistemski rizik (engl. Systemic risk buffer – SyRB) u obliku redovnog osnovnog kapitala, ukoliko ispunjava jedan ili oba sljedeća uslova: učešće nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima je veće od 5% i/ili stopa očekivanih kreditnih gubitaka za nekvalitetne kredite (stopa ECL za NPL) je manja od 65%. Navedena stopa SyRB može iznositi 0%, 1% ili 2% ukupne izloženosti riziku banke.

Na grafikonu 5.12 prikazan je doprinos pojedinih pozicija bilansa stanja i uspjeha na promjenu stope adekvatnosti kapitala na sistemskom nivou, kumulativno, u ekstremnim scenarijima, u periodu od kraja 2025. do kraja 2027. godine. Pad kapitaliziranosti bankarskog sektora u oba stresna scenarija prije svega je rezultat povećanih gubitaka po osnovu kreditnog rizika koji proizlaze prvenstveno iz kreditnog portfolija sektora preduzeća i stanovništva. Kapitaliziranost je također pod uticajem smanjenja neto operativnih prihoda u odnosu na kraj 2024. godine. Neto kamatni prihodi s druge strane imaju ključan pozitivan doprinos u održavanju adekvatnosti kapitala, i to od 14,2% procentnih poena u prvom i 12,2% procentnih poena u drugom ekstremnom scenariju bez obzira na smanjenje do kraja 2027. godine. Također, na kapitaliziranost tokom stresa dodatno djeluje i pretpostavka isplate dividende u sva tri perioda testiranja na stres kao i u sva tri scenarija. Uticaj međubankarske zaraze u sistemu na kapitaliziranost banaka za sada je zanemariv.

Okvir za testiranje na stres nadograđen je na način da je uključena i procjena tržišnog rizika, a rezultati stres-testa pokazuju da pretpostavljeni tržišni rizik promjene prinosa na vrijednosne papire u portfoliju banaka ima blagi negativan uticaj na stopu adekvatnosti kapitala (vidjeti u Tekstnom okviru 4).

Tekstni okvir 4: Nadogradnja okvira za testiranje na stres – tržišni rizik

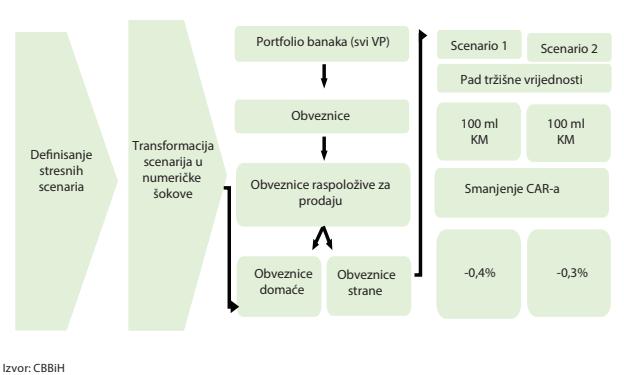
Pored kreditnog rizika koji je dominantan rizik u bankarskom sektoru BiH, od četvrtog kvartala 2024. godine, u procjenu otpornosti banaka na stres po prvi put je uključen i tržišni rizik na način da je izvršena procjena uticaja promjene u prinosima na tržišnu vrijednost dužničkih instrumenata koji se vrednuju po fer vrijednosti u portfoliju banaka. Nadogradnja okvira za testiranje na stres omogućava sveobuhvatniji uvid u ranjivost bankarskog sektora u uslovima tržišnih šokova. Uzimajući u obzir historijska kretanja u kriznim periodima, kada je rast prinosa na vrijednosne papire izazvao značajne gubitke na tržištu kapitala, smatralo se neophodnim uključiti tržišni rizik u procjene sistemske otpornosti banaka. Vrijedno je izdvojiti da se prilikom procjene tržišnih rizika nije vršila procjena promjene vrijednosti dionica i ostalih finansijskih instrumenata čija je zastupljenost u investicionom portfoliju banaka zanemariva.

Agencije za bankarstvo Federacije BiH i Republike Srpske su također prepoznale potrebu za preduzimanjem mjera na ublažavanju rizika izazvanih značajnim rastom referentnih kamatnih stopa, inflacijom i drugim poremećajima na finansijskim tržištima, te su s tim ciljem donijele set privremenih mjera uključujući mjere kojima se ograničava izloženost banaka prema stranim centralnim vladama i centralnim bankama. Tako zbir izloženosti prema svim stranim centralnim vladama i centralnim bankama ili izloženosti prema istima kao izdavaocima kolateralu ili pružaocima nematerijalne kreditne zaštite kojima se dodjeljuje ponder rizika 0%, ne smije prelaziti 50% priznatog kapitala banke u RS, odnosno 100% priznatog kapitala banke u FBiH. Banke imaju mogućnost primjene strožijih internih ograničenja, ali ona ne smiju biti blaža od propisanih regulatornih granica. U okviru bottom-up stres-testova koje provode agencije za bankarstvo, banke su također dužne procijeniti uticaj promjena u prinosima na fer vrijednost finansijskih instrumenata koji se nalaze u njihovim portfolijima, prvenstveno onih koji su klasifikovani kao instrumenti raspoloživi za prodaju ili oni koji se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

Uticaj tržišnog rizika u top-down stres-testu procjenjuje se paralelnim pomacima krive prinosa za dužničke finansijske instrumente, što podrazumijeva promjenu prinosa po svim rokovima dospijeća za isti iznos, s tim da se promjena može izraziti posebno za domaće vrijednosne papire, a posebno za strane vrijednosne papire koji se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, odnosno koji su raspoloživi za prodaju. Šokovi prinosa na dužničke vrijednosne papire postavljeni su u skladu sa zadanim narativima u stresnim scenarijima uzimajući u obzir pretpostavke o inflaciji i rastu kamatnih stopa kao i historijske podatke koji pokazuju promjene prinosa na dužničke vrijednosne papire u periodima

stresa. Potrebno je napomenuti da šokovi prinosa u stresnim scenarijima predstavljaju ekspertsку procjenu Odjeljenja za finansijsku stabilnost CBBiH, i ne odražavaju prognoze kretanja kamatnih stopa, već služe kao alat za procjenu izloženosti portfolija banaka potencijalnim šokovima i njihovog uticaja na kapital i profitabilnost. Kretanje prinosa na vrijednosne papire razlikuje se između dva stresna scenarija. U scenaruju šoka na strani ponude u kojem je pretpostavljen značajan pad ekonomsko aktivnosti, izraženo jačanje inflatornih pritisaka, te posljedično rast kamatnih stopa, dolazi do snažnijih poremećaja na finansijskim tržištima. Također, usporavanje ekonomsko aktivnosti i rast inflatornih pritisaka u zemlji dodatno bi oslabili i fiskalnu poziciju te podstakli sumnju oko dugoročne održivosti javnih finansija što bi uticalo na rast premije na rizik entitetskih vrijednosnih papira. Zbog svega navedenog pretpostavljen je značajan šok rasta prinosa kako na domaće, tako i na strane vrijednosne papire u iznosu od 300 baznih poena u prvom periodu testiranja na stres. U scenaruju šoka na strani potražnje pretpostavlja se slabljenje inflatornih pritisaka i pad ekonomsko aktivnosti. U ovim okolnostima, tržište kapitala ostaje stabilnije, ali i dalje podložno umjerenim negativnim pomacima u prinosima na dužničke finansijske instrumente, zbog čega je pretpostavljen nešto blaži šok promjene prinosa i to u drugom periodu testiranja od 200 baznih poena za domaće i za strane vrijednosne papire.

Slika TO 4.1.: Uključenje tržišnog rizika u stres testiranje i njegovi efekti na CAR

Rezultati provedenog stres testiranja ukazuju da bi rast kamatnih stopa imao umjeren uticaj na tržišnu vrijednost dužničkih vrijednosnih papira na nivou bh. bankarskog sektora. U scenaruju šoka na strani ponude tržišna vrijednost ovih instrumenata smanjila bi se za 100 miliona KM, odnosno za 5,3%, dok bi u scenaruju šoka na strani potražnje pad vrijednosti ovih finansijskih instrumenata iznosio 67 miliona KM, odnosno 3,5% ukupne vrijednosti njihovog portfolija.

Iako pad tržišne vrijednosti dužničkih instrumenata, izazvan rastom prinosa, negativno utiče na kapital banaka, ovaj efekat nije značajan s obzirom na to da banke drže veliki dio finansijskih instrumenata "do dospijeća".

Vrijednosni papiri koji se vrednuju po fer vrijednosti čine 4,5% ukupne aktive sektora, što ukazuje na nisko učešće ove vrste instrumenata u portfolijima banaka. Zbog toga bi i pretpostavljeni šok rasta prinosa imao ograničen uticaj na stopu adekvatnosti kapitala i iznosio bi -0,4% u scenaruju šoka ponude, odnosno -0,3% u scenaruju šoka potražnje. Ovakav pristup, odnosno dominantno držanje vrijednosnih papira do dospijeća, omogućava bankama da smanje tržišne rizike povezane s promjenama prinosa, zadrže konzervativan model upravljanja rizicima i smanje pritisak na regulatorne kapitalne zahtjeve. Ipak, važno je naglasiti da takav model može prikriti nerealizovane gubitke koji bi se materijalizovali u slučaju potrebe za prernom prodajom instrumenata iz dijela portfolija koji se drži do dospijeća, čime bi se otvorila potreba za reklassifikacijom i priznavanjem tržišnih gubitaka.

I pored kontinuiranog smanjenja nivoa NPL u prethodnom periodu, rezultati testova na stres pokazuju da je kvalitet kreditnog portfolija veoma osjetljiv na promjene makroekonomskih uslova te već u osnovnom scenaruju dolazi do blagog pogoršanja kvaliteta kreditnog portfolija u sve tri godine testiranja. U oba ekstremna scenaruja se očekuje značajnije povećanje nekvalitetnih kredita do kraja vremenskog horizonta testiranja na stres uslijed pogoršanja uslova u makroekonomskom okruženju. Veća nezaposlenost, kao i niži korporativni profiti smanjuju sposobnost otplate kredita kako u sektoru stanovništva tako i u sektoru preduzeća, a niže cijene nekretnina utiču na vrijednost kolateralu stambene i poslovne imovine u oba scenaruja. Ipak pretpostavljeni rast inflacije u prve dvije godine testiranja, kao i posljedično povećanje kamatnih stopa u scenaruju šoka ponude utiče na značajnije pogoršanje kvaliteta kreditnog portfolija u ovom scenaruju. Tako bi ukupni NPL ratio na nivou sistema pri materijalizaciji svih pretpostavljenih šokova mogao porasti na 5,5% na kraju 2027. godine u scenaruju šoka potražnje, odnosno na 6,4% u scenaruju šoka ponude. Rast nekvalitetnih kredita u oba ekstremna scenaruja bio bi puno izraženiji u sektoru preduzeća u odnosu na onaj u sektoru stanovništva, što je rezultat veće osjetljivosti kreditnog portfolija preduzeća na oštar pad ekonomsko aktivnosti te rast kamatnih stopa.

Mrežna analiza prelijevanja sistemskih rizika pokazala je da je zaustavljen trend višegodišnjeg smanjenja međubankarskih izloženosti, kako prema ukupnom iznosu, tako i prema broju međusobnih veza među bankama koje su evidentirane na kraju 2024. godine. Iako podaci pokazuju znatno viši iznos međusobne izloženosti domaćih komercijalnih banaka u odnosu na isti period prethodne godine, ukupna vrijednost međubankarskih izloženosti na kraju 2024. godine i dalje je skromna i iznosila je 2,5% ukupnog regulatornog kapitala i 0,3% ukupne aktive bankarskog sektora. S obzirom na rast međubankarskih izloženosti rizici međubankarske zaraze uslijed prelijevanja sistemskih rizika među bankama su blago povišeni, što

je potvrđila i provedena mrežna analiza prelijevanja sistemskih rizika. Mrežna analiza, koja je uključivala kreditni šok i šok finansiranja, kod većine banaka u sistemu potvrđuje iste ili blago više vrijednosti indeksa zaraze i indeksa ranjivosti u odnosu na prethodne godine. U analizi se kao kriterij prema kojem se smatra da postoji međubankarska zaraza uzimalo smanjenje stope adekvatnosti kapitala ispod regulatorno propisanog nivoa kapitala od 12%, uvećanog za dodatni kapitalni zahtjev iz stuba 2 utvrđenog postupkom supervizorskog pregleda i procjene banke (SREP).

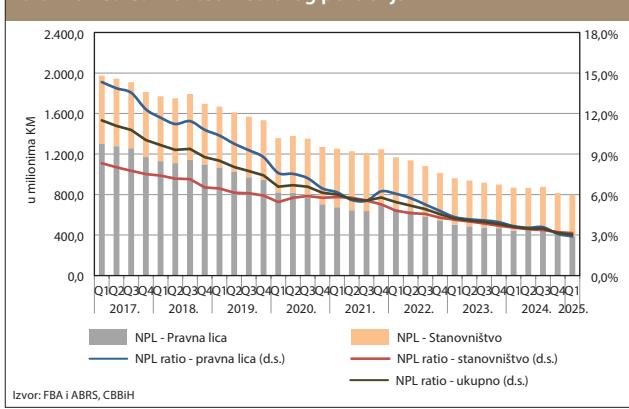
Analiza prekogranične povezanosti prema podacima za kraj 2024. godine je ukazala da veći rizik zaraze proizlazi iz prekograničnih izloženosti nego uslijed izloženosti na domaćem međubankarskom tržištu. S obzirom na to da bankarskim sektorom u BiH dominiraju banke u većinskom stranom vlasništvu, nalazi analize su potvrđili njihovu značajnu prekograničnu izloženost i zavisnost prvenstveno o matičnim bankarskim grupacijama. Poredeći nalaze mrežne analize s nalazima analize iz prethodne godine, primjetna je veća ukupna izloženost bh. bankarskog sektora prema inostranstvu za 20,6%, a najveće izloženosti bh. banaka su prema Austriji, Njemačkoj i Italiji. S obzirom na veće izloženosti prema inostranstvu, indeks ranjivosti i indeks zaraze su kod većine banaka viši u odnosu na prethodnu godinu. Nivo rizika prekogranične bankarske zaraze procijenjenog u analizi zavisi od toga koji od uslova će se odabrat za postojanje prekogranične zaraze. Strožiji uslov prema kojem bankarska zaraza postoji u slučaju da dođe do pada stope adekvatnosti kapitala banke ispod regulatorno propisanog nivoa uvećanog za dodatne kapitalne zahtjeve po SREP-u i 50% prestanka finansiranja od strane nerezidentnih sektora, pokazao je da bi se neka od deset banaka mogla suočiti sa potkapitaliziranošću u slučaju velikih šokova u jednoj od pet zemalja²⁵. Ukoliko se pak kao uslov postojanja bankarske zaraze uzme blaži kriterij da međubankarska zaraza postoji onda kada gubici prelaze iznos cijelokupnog osnovnog kapitala banke, samo bi jedna banka imala gubitak koji prelazi iznos njenog osnovnog kapitala u slučaju velikih šokova u jednoj zemlji (Turska). Bitno je napomenuti da indirektni efekti zaraze nisu evidentirani niti u jednom slučaju zahvaljujući malim međubankarskim izloženostima i dobroj kapitaliziranosti svih komercijalnih banaka u BiH.

U 2024. godini je nastavljen trend poboljšanja indikatora kvaliteta aktive na nivou bankarskog sistema, koji se ogleda u najnižoj vrijednosti nekvalitetnih prema ukupnim kreditima nakon izbijanja finansijske krize. Uprkos tome, kreditni rizik ostaje povišen uslijed očekivanja jačanja inflatornih pritisaka u zemljama, te slabog rasta realne ekonomske aktivnosti što može rezultirati poteškoćama u otplati kreditnih obaveza preduzeća i stanovništva. Pored toga, snažniji rast kreditne aktivnosti u zadnjih šest

kvartala pridonosi akumulaciji sistemskih rizika, te su u narednom periodu izvjesnije oscilacije u vrijednostima ključnih indikatora kvaliteta aktive.

Učešće nekvalitetne u ukupnoj aktivi na kraju 2024. godine iznosi 1,8% i niže je za 30 bp u odnosu na kraj prethodne godine. U toku godine bilansne i vanbilansne izloženosti u nivou kreditnog rizika 3 zabilježile su smanjenje u iznosu od 52,4 miliona KM (5,5%), dok je ukupna finansijska aktiva viša za 4,62 milijarde KM ili 10,12%. Najveći dio nekvalitetne aktive čine nekvalitetni krediti koji su na kraju 2024. godine iznosili 813 miliona KM i smanjili su se za 85,2 miliona KM ili 9,5% u odnosu na kraj prethodne godine. Smanjenje nekvalitetnih kredita, uz istovremeno značajan rast ukupnih kredita, rezultiralo je smanjenjem učešća nekvalitetnih u ukupnim kreditima, tako da je na kraju 2024. godine NPL ratio iznosio 3,15%, što je najniža vrijednost zabilježena nakon izbijanja finansijske krize 2008. godine. Banke su tokom 2024. godine ostvarile smanjenje nekvalitetnih kredita u najvećoj mjeri po osnovu računovodstvenog i trajnog otpisa aktive procijenjene kao gubitak i provedenih aktivnosti na naplati nekvalitetnih potraživanja. Prema podacima iz CRK, u 2024. godini zabilježena je niža stopa defaulta kod sektora stanovništva u pogledu vrijednosti kreditnih partija koje su prešle iz kvalitetnih u nekvalitetna potraživanja (sa nivoa od 1,19% u 2023. godini na nivo od 1,05% u 2024. godini). U segmentu pravnih lica stope defaulta je zadržana na skoro istom nivou kao u prethodnoj godini i u 2024. godini iznosila je 0,91%. U toku 2024. godine nekvalitetni krediti u sektoru preduzeća i stanovništva nastavili su trend pada, tako da je na kraju 2024. godine učešće nekvalitetnih u ukupnim kreditima u sektoru preduzeća iznosilo 3,1%, dok je u sektoru stanovništva ovaj indikator iznosio 3,2% (Grafikon 5.13).

Grafikon 5.13: Kvalitet kreditnog portfolija

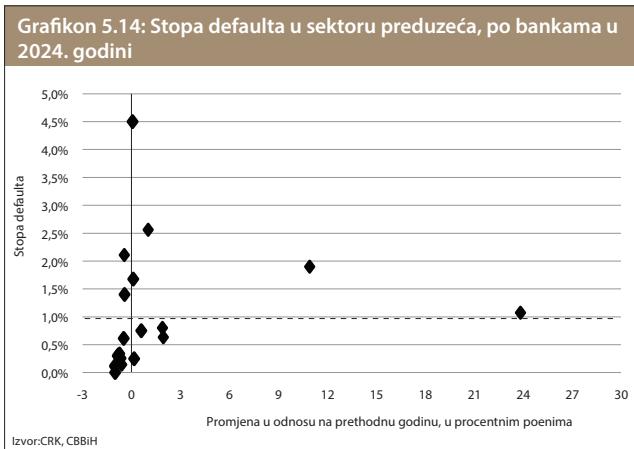

Izvor: FBA i ABRS, CBBH

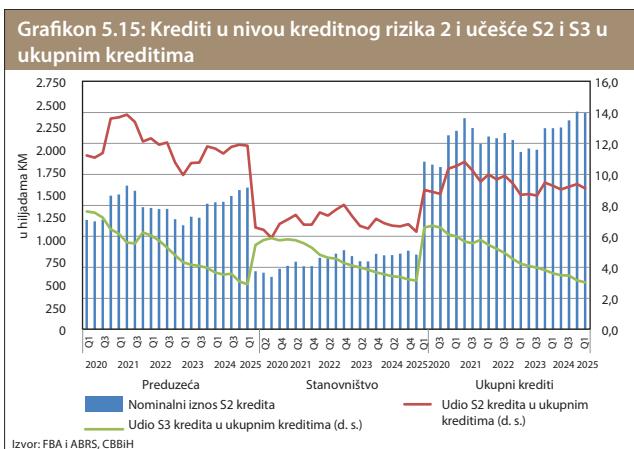
U segmentu pravnih lica, gotovo u svim djelatnostima evidentirano je smanjenje nekvalitetnih potraživanja. Također zadržavanje stope defaulta u segmentu pravnih lica na približno istom nivou kao prethodne godine ukazuje da nije došlo do značajnije materijalizacije kreditnog rizika kod nefinansijskih preduzeća uprkos poslovanju u okolnostima povišenog nivoa rizika u makroekonomskom okruženju.

²⁵ Austrija, Njemačka, Italija, Turska i Luksemburg.

Analizom stope defaulta po bankama može se zaključiti da je kod više od polovine banaka u sistemu došlo do smanjenja kreditnog rizika ili je kreditni rizik ostao na približno istom nivou kao i prethodne godine (Grafikon 5.14).

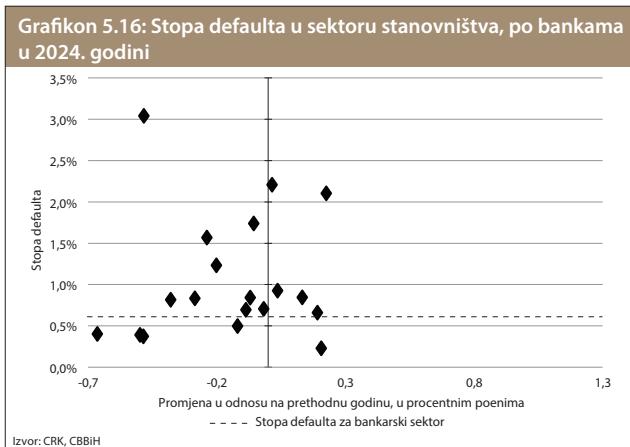

Učešće kredita s povećanim kreditnim rizikom (krediti u nivou kreditnog rizika 2) u ukupnim kreditima pravnim licima je također zadržan na približno istom nivou kao na kraju prethodne godine i iznosi 11,9% (Grafikon 5.15). Istovremeno, trend produbljivanja jaza između stope kredita s povećanim kreditnim rizikom (S2) i stope nekvalitetnih kredita (S3) je znatno izraženiji kod pravnih lica u odnosu na stanovništvo, što ukazuje na jačanje kreditnog rizika i izvjesniji rast nekvalitetnih kredita u ovom segmentu u narednom periodu. Povišeni nivo rizika u makroekonomskom okruženju u najvećoj mjeri se odrazio na poslovanja preduzeća u prerađivačkoj industriji te djelatnosti građevinarstva, u kojima je zabilježen najveći rast kredita u nivou kreditnog rizika 2. Tako se učešće kredita u nivou kreditnog rizika 2 u ukupnim kreditima plasiranim preduzećima iz prerađivačke industrije povećalo s nivoa od 12,4% na kraju 2023. godine na nivo od 13,7% na kraju 2024. godine, dok se učešće kredita nivoa kreditnog rizika 2 koji su plasirani preduzećima koja se bave djelatnošću građevinarstva povećalo sa 17,8% na 19,2%.

Negativne ekonomske posljedice poplava iz oktobra 2024. godine također će imati uticaj na bankarski sistem, iako se još uvijek ne raspolaže podacima o broju klijenata, odnosno ukupnom kreditnom portfoliju, kod kojeg su izvori prihoda za otplatu značajno smanjeni kao posljedica obilnih padavina. Pravovremenim privremenim mjerama regulatora, negativne posljedice uzrokovane poplavama se ublažavaju, ali direktni i indirektni efekti poplava mogu imati dodatni uticaj na porast nekvalitetnih potraživanja u narednom periodu. Zbog nastavka slabljenja makroekonomskih prilika, te ponovnog jačanja inflatornih pritisaka, kreditni rizik u sektoru nefinansijskih preduzeća može se ocijeniti povećanim, te je izvjesno zaustavljanje višegodišnjeg trenda kontinuiranog smanjenja nekvalitetnih potraživanja u segmentu preduzeća, kao i određene oscilacije u vrijednostima indikatora kvaliteta aktive u narednom periodu.

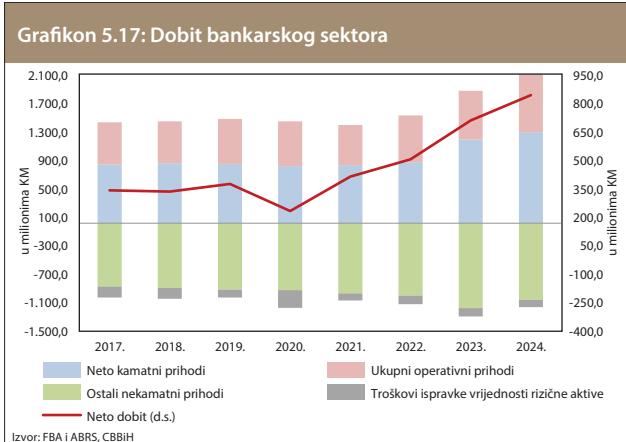
Prosječna stopa defaulta u sektoru stanovništva na kraju 2024. godine iznosi 1,05% i blago se smanjila u odnosu na prethodnu godinu. Promjene na nivou sistema nisu bile značajne, kod većine banaka u sistemu je došlo do smanjenja kreditnog rizika. Izdvaja se samo jedna manja banka sa relativno visokim učešćem nekvalitetnih u ukupnim kreditima, koja bilježi jači intenzitet reklassifikacije u nekvalitetne kredite u 2024. godini u odnosu na druge banke u sistemu, ali ipak pri tome stopa defaulta je poboljšana u odnosu na prethodnu 2023. godinu (Grafikon 5.16).

Zbog zadržavanja strožih kreditnih standarda i politika, koje podrazumijevaju finansiranje izuzetno bonitetnih i kreditno sposobnih klijenta, s jedne strane, te strukture izvora s druge strane, banke su do sada bile manje sklone promjeni kamatnih stopa na postojeće kredite sa varijabilnom kamatnom stopom. U narednom periodu se ne očekuju značajnije promjene kamatnih stopa na domaćem tržištu, imajući u vidu slab mehanizam prenosa uslova sa finansijskih tržišta eurozone na bh. bankarski sistem, te produženja odluka regulatora o privremenim mjerama za ublažavanje rizika rasta kamatnih stopa. Istovremeno, u strukturi novoodobrenih kredita zadržan je trend kreditiranja uz fiksnu kamatnu stopu.

Od ukupnih novoodobrenih kredita u 2024. godini 78,2% je odobreno uz fiksnu kamatnu stopu, pri čemu je 90,1% novoodobrenih kredita stanovništvu i 64,4% novoodobrenih kredita privatnim nefinansijskim preduzećima ugovoreno uz fiksnu kamatnu stopu. Međutim, iako rast učešća kredita sa fiksnom kamatnom stopom daje pozitivan doprinos smanjenju kamatno induciranoj kreditnog rizika, snažan rast učešća kredita sa fiksnom kamatnom stopom mogao bi imati negativan uticaj na profitabilnost s obzirom na to da se očekuje da će se rast troškova finansiranja banaka nastaviti i u narednom periodu, što će vršiti pritisak na održivost neto kamatnih marži. Ipak, uzimajući u obzir podatke agencija za bankarstvo o efektivnim kamatnim stopama, koje su primjetno više od nominalnih kamatnih stopa, posebno u sektoru stanovništva, može se izvesti zaključak da su banke već u značajnoj mjeri ugradile procjene rasta troškova finansiranja u efektivnu kamatnu stopu na kredite sa fiksnom kamatnom stopom.

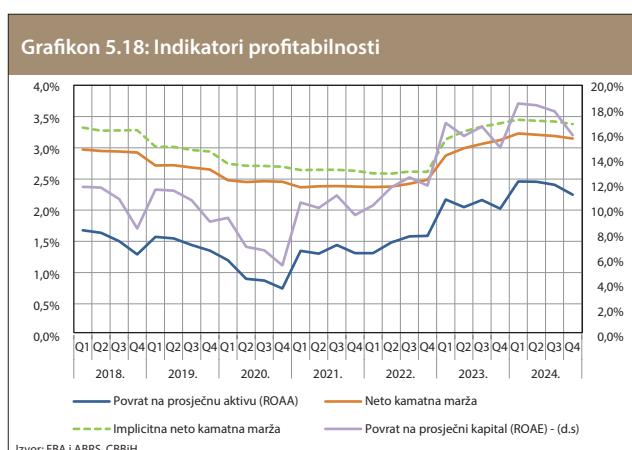
Bankarski sektor BiH je u 2024. godini iskazao rekordnu neto dobit i ostvario više stope povrata na prosječnu aktivu i prosječni kapital u poređenju s prethodnom godinom. Pod pretpostavkom nastavka rasta kreditne aktivnosti i blagog rasta aktivnih kamatnih stopa, profitabilnost bankarskog sektora ostat će visoka, ali bi trend rasta mogao značajno usporiti uslijed potencijalnog rasta troškova finansiranja, rezervisanja za očekivane kreditne gubitke i operativnih troškova poslovanja. Bankarski sektor BiH je u 2024. godini iskazao rekordnu neto dobit u iznosu 840 miliona KM, višu za 19% u odnosu na prethodnu godinu. Rast neto kamatnih prihoda ostvaren je pod uticajem jačanja kreditne aktivnosti i blagog rasta kamatnih stopa, pri čemu su istovremeno i kamatni rashodi ostvarili značajniji rast, što je usporilo dinamiku rasta neto kamatnih prihoda u poređenju sa prethodnom godinom. Također, zabilježen je snažan rast operativnih prihoda. Na rashodovnoj strani je zabilježen blagi pad troškova ispravke vrijednosti rizične aktive dok su ostali poslovni i direktni troškovi i ukupni operativni rashodi zabilježili rast, što je dovelo do rasta ukupnih nekamatnih rashoda (Grafikon 5.17).

Sve banke u sistemu su iskazale pozitivan finansijski rezultat, pri čemu je i dalje najveći dio dobiti bankarskog sektora skoncentrisan u nekoliko velikih banaka. Tako su su četiri najprofitabilnije banke generirale 56,1% ukupne neto dobiti bankarskog sektora.

Ukupni neto kamatni prihodi u 2024. godine iznosili su 1,3 milijarde KM i u odnosu na prošlu godinu veći su za 103,3 miliona KM ili 8,8%. Nastavak rasta aktivnih kamatnih stopa se može očekivati i u narednim kvartalima, što će i dalje pozitivno uticati na profitabilnost bankarskog sektora, a naročito ako ovaj rast ne bude praćen srazmernim rastom pasivnih kamatnih stopa. Istovremeno će se banke suočavati s rastućim operativnim troškovima, ponajprije zbog pritiska na povećanje plata, ali i nastavka investiranja u digitalizaciju poslovanja, koja bi u srednjem roku, trebala dovesti do porasta efikasnosti.

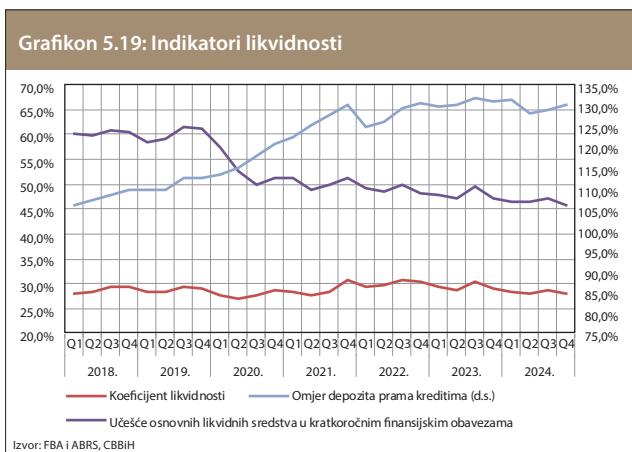
Indikatori profitabilnosti ROAA i ROAE zabilježili su rekordne nivoje u prva dva kvartala 2024. godine, ali je u trećem kvartalu 2024. godine započelo postepeno smanjivanje profitabilnosti banaka i na kraju četvrtog kvartala 2024. godine ROAA i ROAE iznose 2,25% odnosno 16% respektivno. U odnosu na isti period prethodne godine, bilježe rast vrijednosti od 0,23 odnosno 0,97 procentnih poena. Znatan rast indikatora profitabilnosti rezultat je više ostvarene dobiti u 2024. godini u odnosu na prethodnu godinu, uz istovremeno procentno znatno manji rast prosječne aktive i prosječnog kapitala (Grafikon 5.18)²⁶.

U 2024. godini indikatori likvidnosti blago su se smanjili u odnosu na prethodnu godinu, te i dalje odražavaju visoku likvidnost bankarskog sektora, što su pokazali i rezultati testova otpornosti na stres likvidnosti. Na kraju 2024. godine likvidna sredstva su činila 28,2% aktive bankarskog sektora, dok je 45,8% kratkoročne pasive bilo pokriveno likvidnim sredstvima

²⁶ Implicitna neto kamatna marža predstavlja omjer neto kamatnih prihoda i prosječne kamatonosne aktive. Prosječna kamatonosna aktiva na kraju četvrtog kvartala izračunata je kao prosjek stanja kamatonosne aktive na kraju četvrtog kvartala prethodne godine i četvrtog kvartala tekuće godine.

(Grafikon 5.19). Indikator depozita prema kreditima na kraju 2024. godine iznosi 130,1%, te ukazuje da se kreditna aktivnost na domaćem tržištu u potpunosti finansira iz depozita nefinansijskih sektora. Koeficijent pokrića likvidnosti (LCR) na nivou bankarskog sektora na kraju 2024. godine je iznosio 231,9%, dok je koeficijent neto stabilnih izvora finansiranja (NSFR) na kraju 2024. godine iznosio 159,7%.

Rezultati top-down stres-testa likvidnosti provedenog na bazi podataka sa kraja 2024. godine potvrđuju visok nivo otpornosti bankarskog sistema u BiH na potencijalne šokove likvidnosti i šokove na strani izvora finansiranja projicirane u alternativnim scenarijima. Ovakav rezultat provedenog testiranja je prvenstveno posljedica dobre polazne likvidnosne pozicije svih banaka u sektoru. Sve banke su ispunjavale zahtjeve u pogledu LCR-a, a većina značajno iznad propisanoga regulatornog minimuma, u rasponu od 117% do 729%.

Stres-testovi likvidnosti CBBiH su konceptualno utemeljeni na podacima o novčanim tokovima svih komercijalnih banaka u sistemu. Izračun likvidnosne pozicije u prepostavljenim uslovima značajnog stresa u 30-dnevnom vremenskom periodu bazira se na pristupu standardizovane mjere koeficijenta pokrića likvidnosti LCR, koja je sastavni dio novih regulatornih propisa za upravljanje rizikom likvidnosti i za koje je propisano da su banke dužne održavati koeficijente od najmanje 100%. Šokovi u stres-testu likvidnosti kalibrirani su korištenjem stručnih procjena u CBBiH u obliku tri alternativna nepovoljna scenarija. Prvi stresni scenario prepostavlja šok na strani sektora stanovništva i bazira se na historijskom događaju, odnosno globalnoj finansijskoj krizi u periodu 2008-2009., koja je rezultirala kratkoročnim gubitkom povjerenja u bh. bankarski sektor i posljedično povlačenjem značajnog dijela depozita stanovništva. Drugi stresni scenario predstavlja hipotetsku sistemsku krizu likvidnosti u zemlji, u kojoj bi veći intenzitet stresa izvora finansiranja za banke dolazio iz korporativnog sektora.

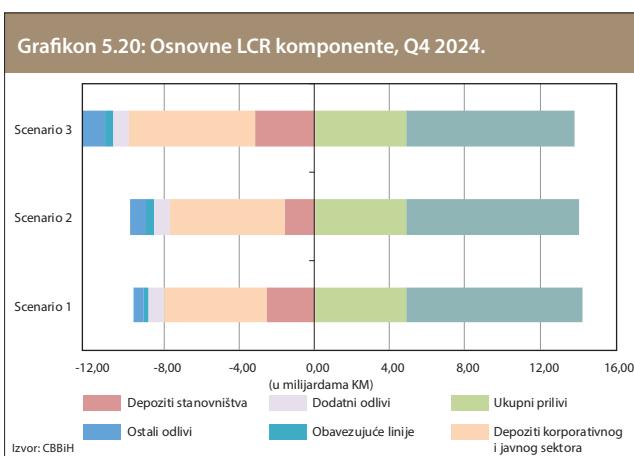
Treći, kombinovani stresni scenario je ekstremni scenario koji prepostavlja kombinaciju šokova iz prethodna dva scenarioja, s elementima idiosinkratičnih šokova, kao što su velika povlačenja depozita, veća od očekivanih povlačenja odobrenih kreditnih linija, te stresa na finansijskom tržištu koji se ogleda u velikom padu vrijednosti svih vrijednosnih papira koji se drže kao likvidna sredstva. Prepostavljeni šokovi u ovom scenarioju su oko dva do tri puta jači od zahtjeva prema LCR regulativi, a cilj ovakvog scenarioja je da se identifikuju i najmanje slabosti likvidnosnih pozicija banaka (Tabela 5.3).

Tabela 5.3: Kalibracija scenarioja u stres testu likvidnosti

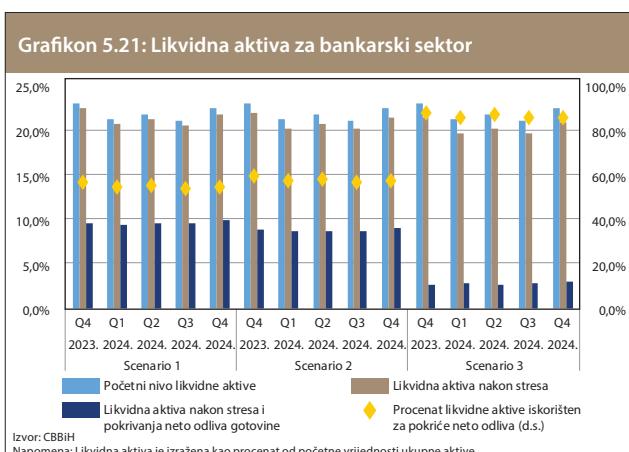
	LCR parametar	Prepostavke za scenario 1	Prepostavke za scenario 2	Prepostavke za scenario 3
Depoziti stanovništva				
depositi s višim stopama odliva				
kategorija 1	15%	20%	15%	30%
kategorija 2	20%	30%	20%	40%
stabilni depoziti	5%	10%	5%	10%
ostali depositi stanovništva	10%	15%	10%	20%
Operativni depoziti				
obuhvaćeni sistemom osiguranja	5%	5%	10%	10%
nisu obuhvaćeni sistemom osiguranja	25%	25%	30%	35%
Neoperativni depoziti				
obuhvaćeni sistemom osiguranja	20%	20%	25%	30%
nisu obuhvaćeni sistemom osiguranja	40%	40%	45%	50%
Održivi				
Obavezujuće linije				
prema fizičkim licima	5%	5%	10%	10%
prema pravnim licima	10%	10%	20%	20%
prema finansijskim klijentima	40%	40%	50%	60%
Ostali proizvodi i usluge				
vanbilansne obaveze	5%	5%	10%	15%
neiskorišteni krediti i avansi velikim klijentima	10%	10%	20%	30%
kreditne kartice	5%	10%	5%	15%
prekoračenja po računu	5%	10%	5%	15%
vanbilansni proizvodi po osnovu finansiranja trgovine	5%	5%	10%	15%
Likvidna imovina nivoa 1				
imovina centralne vlade	100%	100%	95%	90%
imovina jedinica regionalne ili lokalne samouprave	100%	90%	85%	80%
Likvidna imovina nivoa 2				
dužnički VP privrednih društava	50%	50%	30%	25%

Napomena: Odabrane su one pozicije kod kojih su stresni parametri različiti od LCR parametara.

Promjena neto likvidnosnih odliva kroz tri pretpostavljena scenarija rezultat je većih likvidnosnih odliva, dok su ukupni prilivi zadržani na istom nivou u sva tri scenarija. Ukupna vrijednost odliva likvidnih sredstava u različitim scenarijima, kao i promjena u strukturi u smislu kontribucije različitih kategorija odliva na njihovu ukupnu vrijednost razlikuje se po scenarijima, a najveći porast likvidnosnih odliva je pretpostavljen u Scenaru 3, što znatno utiče na LCR nakon stresa u ovom scenaru. Također uslijed projiciranih šokova kroz sva tri scenarija očekuju se i promjene u vrijednosti likvidne imovine, ali ipak manjeg intenziteta u poređenju s dinamikom likvidnosnih odliva (Grafikon 5.20).

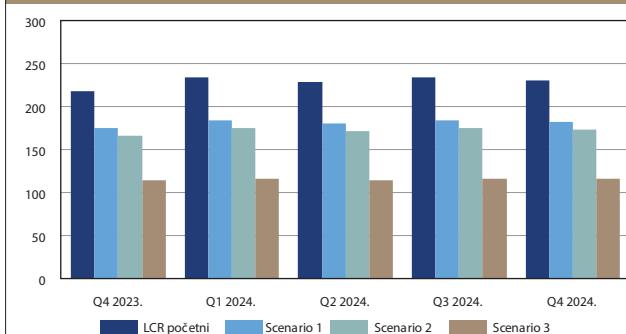
Na Grafikonu 5.21 prikazan je prosječni početni nivo likvidne aktive sa kojim banke ulaze u stres-test, a koji na kraju 2024. godine iznosi 22,5% ukupne aktive bh. bankarskog sektora. Ako kroz period posmatramo likvidnu aktiju nakon stresa u sva tri opisana scenarija, uočljivo je da vrijednosti zadržavaju neznatno niži nivo u odnosu na početni nivo likvidne aktive što je u skladu sa pretpostavljenim intenzitetom šoka koji se prvenstveno odražava na pozicije likvidne imovine nivoa 1 koja je i najzastupljenija kod svih banaka u sektoru. Sa druge strane, nivo likvidne imovine nakon stresa i pokrivanja neto odliva gotovine prema ukupnoj aktivi bankarskog sistema u BiH smanjuje se značajno u sva tri pretpostavljena scenarija (S1 9,95%, S2 9,10%, S3 3,00%) što ukazuje na važnost zaštitnog sloja likvidnosti u stresnim uslovima. Nadalje, procenat iskoristene likvidne imovine za pokriće neto odliva na nivou bankarskog sektora je približno jednak u prva dva scenarija testiranja na stres i iznosi 54,55% i 57,46% respektivno. U trećem kombinovanom scenaru prosječan procenat iskoristene likvidne imovine na nivou sektora iznosio je 85,64% što je i očekivano s obzirom na intenzitet pretpostavljenih šokova u ovom scenaru.

Analizirajući rezultate testa na stres likvidnosti po pojedinačnim bankama u prvom pretpostavljenom scenaru, sve banke bi uspjeli apsorbovat stres likvidnosti i finansiranja u periodu od 30 dana dok bi u alternativnom Scenaru 2 samo jedna manja banka u sektoru iskazala potrebu za dodatnim likvidnim sredstvima u iznosu od 1,9 miliona KM. Također, potrebno je napomenuti da bi tri banke u prvom, te pet banaka u drugom scenaru iskoristile najveći dio likvidnih sredstava, više od 70%, kako bi pokrile pretpostavljanje neto odlive nakon projiciranih šokova. Prema pretpostavkama iz Scenarija 3 pet banaka ne bi uspješno apsorbovalo stres likvidnosti i finansiranja u periodu od 30 dana bez dodatnih likvidnih sredstava, dok bi još četiri banke iscrpile čak preko 90% likvidnih sredstava za pokriće neto odliva. Aktiva pet banka sa nedostajućim likvidnim sredstvima čini 20,6% ukupne aktive bh. bankarskog sektora, a dvije od pet spomenutih banka spadaju u red većih banaka u pogledu tržišnog učešća po ukupnoj aktivi. S obzirom na to da se radi o izuzetno jakom ekstremnom scenaru u kojem se kombinuju šokovi iz sektora stanovništva i korporativnog sektora, koji su, uz to, jačeg intenziteta nego što su bili pojedinačno u druga dva scenarija, može se smatrati da su banke u najvećoj mjeri dobro apsorbovale pretpostavljene šokove.

Agregirani rezultati testova na stres kroz period posmatranih kvartalnih testova na stres, a ovaj koeficijent bi nakon pretpostavljenih šokova u Scenaru 3 iznosio 117% (Grafikon 5.22).

Grafikon 5.22: Koeficijent pokrića likvidnosti (LCR) za bankarski sektor

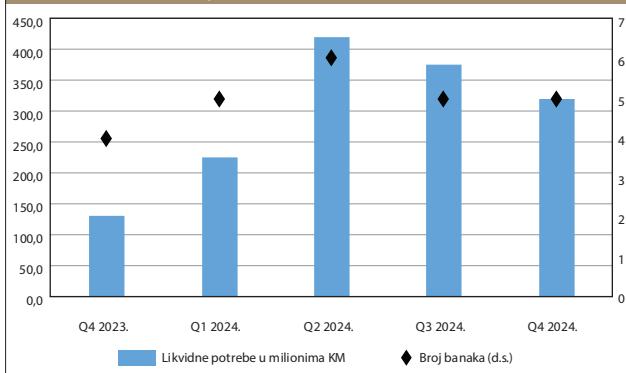

Izvor: CBBiH

Napomena: Za razliku od LCR-a u alternativnim scenarijima stres testa likvidnosti, iznos očekivanih priliva koji može nadoknaditi očekivane odlive nije ograničen na 75% odliva.

Ako posmatramo ukupne potrebe banaka za dodatnim likvidnim sredstvima, koje su banke iskazale samo u Scenariju 3, one su znatno veće u poređenju s posljednjim kvartalom 2023. godine, a veći je za jednu banku i broj banaka koje iskazuju potrebe za likvidnim sredstvima (Grafikon 5.23). U poređenju s prethodnim kvartalom broj banaka s nedostajućim likvidnim sredstvima u Scenariju 3 se nije mijenjao, dok je apsolutni iznos potreba za dodatnim likvidnim sredstvima manji za 15% u odnosu na prethodni kvartal.

Grafikon 5.23: Ukupne potrebe banaka za dodatnim likvidnim sredstvima u Scenariju 3

Izvor: CBBiH

5.2. Nebankarski finansijski sektor

Uprkos značajnom porastu aktive sektora nebankarskih finansijskih institucija, njihovo učešće, uloga i značaj se nisu mijenjali, te ostaju slabo razvijen i manje važan segment finansijskog tržišta. Blago povećanje pojedinačnog učešća u ukupnoj aktivi finansijskih posrednika jedino bilježi mikrokreditni sektor, zbog značajnijeg rasta njihove bilansne sume; učešće lizing sektora i investicionih fondova je ostalo na prošlogodišnjem nivou, dok je učešće društava za osiguranje i reosiguranje u ukupnoj aktivi zabilježilo blagi pad. Na kraju 2024. godine sveukupno učešće nebankarskih institucija u aktivi finansijskih posrednika je ostalo na približno istom nivou kao prethodne godine. Odmak od izrazite bankocentrčnosti nije napravljen u zadnje tri godine, i ne bilježi se intenzivniji razvoj nebankarskih posrednika i tržišta kapitala (Tabela 5.1).

Iako je u mikrokreditnom sektoru ostvaren izražajniji rast bilansne sume drugu godinu zaredom, zabilježen je skroman rast indikatora profitabilnosti. Lizing sektor je umjereni povećao bilansnu sumu i obim poslovanja u 2024. godini, uz značajniji rast dobiti u odnosu na prethodnu godinu. Najveći i najznačajniji segment nebankarskog finansijskoga sektora ostala su društva za osiguranje i reosiguranje, koja bilježe umjeren rast poslovanja mjereno povećanjem obračunatih premija u obje kategorije osiguranja, životnog i neživotnog. U 2024. godini ukupan promet na bh. berzama je neznatno povećan, a u ovoj godini su dominirale emisije dužničkih vrijednosnih papira FBiH.

Poslovanje mikrokreditnog sektora u 2024. godini karakteriše: značajan rast aktive i rast bruto kreditnih plasmana, bez značajnijih promjena u nivou rizičnog portfolija, neznatan rast kapitala, te blagi rast profitabilnosti. Na kraju 2024. godine u BiH je poslovalo 29 mikrokreditnih organizacija (MKO), od čega 18 mikrokreditnih društava (MKD) i 11 mikrokreditnih fondacija (MKF). Ukupna aktiva mikrokreditnog sektora na kraju 2024. godine veća je za 14,3% u odnosu na 2023. godinu, dok su krediti zabilježili rast od 15,9%; identična stopa rasta kredita je ostvarena u prethodnoj godini (Tabela 5.4). Od ukupnog iznosa mikrokredita, 97% je plasirano fizičkim licima, pri čemu je i dalje primarno finansiranje sektora poljoprivrede (24,5%), zatim stambenih potreba (21,7%), te sektora uslužnih djelatnosti (8,9%). Krediti odobreni svim ostalim sektorima učestvuju sa 44,9% u ukupnim kreditima plasiranim fizičkim licima.

Tabela 5.4: Pojednostavljeni bilans stanja mikrokreditnih organizacija (u milionima KM)

	Aktiva		Pasiva	
	2023.	2024.	2023.	2024.
Novčana sredstva i plasmani drugim bankama	88,5	94,8		
Krediti	1.223,6	1.418,5	Obaveze po uzetim kreditima	771,7 929,5
Rezerve za kreditne gubitke	-12,5	-13,6	Ostale obaveze	83,6 111,0
Ostala aktiva	145,6	151,8	Kapital	589,9 610,8
UKUPNO	1.445,2	1.651,4	UKUPNO	1.445,2 1.651,4

Izvor: FBA i ABRS, CBBiH

Na kraju 2024. godine, krediti koji u otplati kasne duže od jednog dana imaju učešće od 0,8% u ukupnim kreditima, te je njihovo učešće zadržano na približno istom nivou kao prethodne godine. Rezerve za pokriće kreditnih gubitaka na nivou sektora iznosile su 13,6 miliona KM. Posmatrajući strukturu pasive, obaveze po uzetim kreditima predstavljaju osnovni izvor sredstava MKO i bilježe rast od 20,4% u odnosu na prethodnu godinu. U ročnoj strukturi mikrokreditnog portfolija, najveće učešće imaju dugoročni mikrokrediti sa 94,4%.

Nakon što je u 2020. godini značajno poboljšana ročna struktura izvora sredstava kada je većina kratkoročnih obaveza po uzetim kreditima mikrokreditnih organizacija iz FBiH zamijenjena sa dugoročnim kreditima, isti trend je nastavljen u narednim godinama. Ukupni kapital sektora na kraju 2024. godine iznosi 611 miliona KM i bilježi povećanje od 3,7% u odnosu na prethodnu godinu. U strukturi kapitala MKO sektora, kapital mikrokreditnih fondacija čini 55,4%, dok se na kapital mikrokreditnih društava odnosi 44,6% ukupnog kapitala sektora. U 2024. godini kapital mikrokreditnih fondacija i društava rastao je za 5,1% i 1,9% respektivno. Osnovni izvor kapitala MKF predstavlja višak prihoda nad rashodima, koji je na kraju godine iznosio 283,3 miliona KM, odnosno 83,6% ukupnog kapitala fondacija. Slično, kao i u slučaju MKF dominantan uticaj na rast kapitala mikrokreditnih društava imao je rast ostvarene dobiti u toku godine, tako da na kraju 2024. neraspoređena dobit čini 45,7% ukupnog kapitala MKD, dok osnovni kapital učestvuje sa 49,7% u strukturi kapitala mikrokreditnih društava.

Mikrokreditni sektor je u 2024. godini ostvario pozitivan finansijski rezultat u iznosu 74,5 miliona KM, što predstavlja povećanje za 5,2% u odnosu na prethodnu godinu. Ukupni prihodi iznosili su 304,8 miliona KM, te su u poređenju sa prethodnom godinom viši za 15,1%. Posmatrajući strukturu prihoda MKO, kamatni prihodi su i dalje dominantan izvor prihoda sektora, te je zahvaljujući rastu kreditne aktivnosti, ostvaren rast prihoda po osnovu kamata i naknada za 21,5% u 2024. godini. Prosječna ponderisana efektivna kamatna stopa na ukupne mikrokredite u FBiH u 2024. godini je iznosila 23,06%, a u RS-u 33,93%. Kamatne stope u mikrokreditnom sektoru oba entiteta kretale su se na približno istim nivoima do kraja 2020. godine. Međutim, od prvog kvartala 2021. godine, bilježi se značajni rast prosječnih kamatnih stopa u Republici Srpskoj (RS), uslijed kontinuiranog povećanja prosječnih stopa na kratkoročne kredite veoma malih iznosa (do 400 KM), te su kamatne stope na relativno višem nivou zadržane tokom 2022. godine. Ukupni rashodi mikrokreditnog sektora iznosili su 224 miliona KM i zabilježili su povećanje od 18,5% u odnosu na prethodnu godinu. Na rast ukupnih rashoda uticalo je povećanje kamatnih rashoda, koji su zabilježili rast za 42,9%, kao i rast operativnih rashoda koji su bili veći za 14,2% u odnosu na prethodnu godinu.

U 2024. godini obim poslovanja u sektoru lizinga ostao je vrlo skroman, te je i pored ostvarenog rasta bilansne sume učešće ovog sektora u aktivi finansijskih posrednika i dalje nepromijenjeno i izrazito nisko. Na kraju 2024. godine dozvolu za rad imala su četiri lizing društva, te je u odnosu na kraj prethodne godine broj lizing društava isti. Ukupna aktiva lizing sektora iznosila je 568,5 miliona KM i zabilježila je rast od 8,2% u odnosu na prethodnu godinu. Na dva lizing društva, posmatrano po veličini aktive, odnosi se 68,1% ukupne aktive lizing sektora u BiH. Na finansijski lizing odnosi se 78,5% vrijednosti ugovora o lizingu,

a na poslove operativnog lizinga preostalih 21,5%. Vrijednost novozaključenih ugovora finansijskog i operativnog lizinga u 2024. iznosila je 314,7 miliona KM, što je za 7,4% manje u odnosu na prethodnu godinu. U strukturi potraživanja po osnovu finansijskog lizinga na nivou lizinga sektora, posmatrano prema predmetu lizinga, ugovori koji su odobreni po osnovu finansiranja putničkih vozila i vozila za obavljanje djelatnosti učestvuju sa 89,2%, dok ugovori po osnovu finansiranja mašina i opreme učestvuju sa 10,8%. Prema korisniku lizinga, najveći dio se odnosi na ugovore odobrene pravnim licima (91%), te na ugovore odobrene fizičkim licima (5,1%). Sektor lizinga je u 2024. godini ostvario pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 8,8 miliona KM, što predstavlja povećanje za 2,3 miliona KM odnosno 34,5% u odnosu na prethodnu godinu. Ukupno prihodi lizing društava su povećani za 8,3 miliona KM, što predstavlja povećanje za 13,3% u odnosu na prethodnu godinu. Prihodi od kamata iznose 32,9 miliona KM, te čine 46,8% ukupnih prihoda lizing sektora, a isti su veći za 4,5 miliona KM u odnosu na prethodnu godinu. Operativni prihodi iznose 37,2 miliona KM sa učešćem od 53% u ukupnim prihodima lizing sektora, i u poređenju sa prethodnom godinom povećani su za iznos od 3,6 miliona KM ili 10,8%.

Sektor lizinga u BiH je veoma slabo razvijen i nedovoljno iskorišten, a osnovne aktivnosti ovog sektora i dalje predstavljaju određeni vid zamjene klasičnih bankarskih kredita, u najvećoj mjeri pravnim licima, imajući u vidu da je finansiranje putem lizinga za stanovništvo nepovoljnije u odnosu na kreditne plasmane banaka zbog obaveze plaćanja PDV-a na kamatu.

Na tržištu osiguranja je došlo do porasta aktivnosti poredeći s prethodnom godinom. U 2024. godini u BiH su poslovala 24 društva za osiguranje i jedno društvo za reosiguranje. Trend rasta premije osiguranja iz prethodnih godina (sa izuzetkom 2020. godine) je nastavljen, a ukupna obračunata premija iznosila je 1,08 milijardi KM, te je u odnosu na prethodnu godinu zabilježila rast od 10,3%, dok učešće premije u ukupnom BDP-u iznosi 2,1%. Od ukupne obračunate premije, na neživotna osiguranja se odnosi 80,86%.

Slaba zastupljenost dobrovoljnih vrsta osiguranja i dalje predstavlja ključnu slabost i limitirajući faktor razvoja tržišta osiguranja u BiH. Najznačajnije učešće u ukupnoj premiji osiguranja i dalje ima osiguranje od automobilske odgovornosti (49,4%). Obračunata premija na životna osiguranja je iznosila 207,8 miliona KM i zabilježila je porast od 4,2% u odnosu na prethodnu godinu. Ukupne bruto isplaćene štete iznose 469,7 miliona KM i čine 43,3% ukupne obračunate premije.

U 2024. godini dozvolu za rad je imalo 37 investicionih fondova, od čega 21 u FBiH i 16 u RS. Od ukupno 37 investicionih fondova, 27 su otvoreni investicioni fondovi, dok su 10 fondova zatvoreni investicioni fondovi. Ukupna

vrijednost neto imovine investicionih fondova na kraju 2024. godine iznosila je 1,1 milijarda KM i veća je za 89,4 miliona KM ili 8,6% u odnosu na kraj prethodne godine.

Ukupan promet na bh. berzama je neznatno povećan u 2024. godini i iznosio je 1,52 milijarde KM, te bilježi rast od 3,1% u odnosu na prethodnu godinu. Ukupan promet na berzama je, kao i u prethodim godinama, pod dominantnim uticajem primarnog tržišta dužničkih vrijednosnih papira entiteta, a za razliku od 2023. godine u ovoj godini su dominirale emisije FBiH. Tako je značajno povećanje prometa od 86,2% zabilježeno na Sarajevskoj berzi (SASE), dok je promet na Banjalučkoj berzi (BLSE) u ovoj godini manji za 30,2% u odnosu na prethodnu godinu. Od ukupnog prometa na Sarajevskoj berzi (SASE) ostvareno je 785,7 miliona KM odnosno 51,6%, dok je promet na Banjalučkoj berzi (BLSE) iznosio 736,1 milion KM ili 48,4%. Od ostvarenog ukupnog prometa na SASE na javne ponude se odnosi 93,7%, što je najviše posljedica emisija obveznica i trezorskih zapisa FBiH.

Ukupna tržišna kapitalizacija u BiH na kraju 2024. godine iznosi 12,74 milijarde KM i u odnosu na prethodnu godinu veća je za 9,3%. Povećanje tržišne kapitalizacije na SASE iznosilo je 1,1 milijarda KM (17,5%), dok je tržišna kapitalizacija na BLSE smanjena za 53,2 miliona KM (-1%) u odnosu na kraj 2023. godine. U ostalim segmentima tržišta kapitala na obje berze nije bilo značajnijih uticaja na rast prometa u odnosu na prethodnu godinu.

Centralna banka
BOSNE I HERCEGOVINE
Централна банка
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

**FINANSIJSKA
INFRASTRUKTURA**

6. FINANSIJSKA INFRASTRUKTURA

6.1. Platni sistemi

U skladu sa svojom zakonskom obavezom CBBiH je i u 2024. godini nastavila uspješno podržavati i unapređivati funkcije platnog prometa putem savremenih obračunskih i platnih sistema za izvršavanje međubankarskih transakcija. Platni promet se odvijao neometano kroz sisteme žirokliinga i bruto poravnjanja u realnom vremenu (RTGS). Održavani su Centralni registar kredita (CRK) i Jedinstveni registar računa poslovnih subjekata (JRRPS), a realizacija transakcija putem međunarodnog kliringa plaćanja s inostranstvom se odvijala nesmetano. Od 2019. godine žirokliring sistem usklađen je s načinom rada u Evropskoj uniji (EU), čime je ostvaren jedan od preduslova za integraciju platnih sistema CBBiH u platne sisteme u EU.

U toku 2024. godine zabilježen je rast broja transakcija i ukupne vrijednosti svih transakcija kroz platne sisteme žirokliinga i RTGS-a. Ukupna vrijednost međubankarskih transakcija u platnom prometu u 2024. godini veća je za 12,2%. Ukupan broj transakcija je veći za 6,2 % u odnosu prethodnu godinu. Prvih deset banaka u BiH po obimu transakcija je u 2024. godini učestvovalo u ukupnom broju RTGS i žirokliing međubankarskih transakcija sa 78,02%, što predstavlja smanjenje za 47 baznih poena u odnosu na prethodnu godinu. Međutim, povećano je učešće prvih deset banaka u ukupnoj vrijednosti transakcija sa 76,27% u 2023. godini na 76,79 % u 2024. godini.

Tabela 6.1: Transakcije u međubankarskom platnom prometu

Godina	Ukupan broj transakcija, u milionima	Ukupan promet, milioni KM	Prosječni dnevni promet, milioni KM	BDP/ prosječan dnevni promet
2009.	29,0	64.458	251,8	95
2010.	31,8	67.779	263,7	94
2011.	32,5	76.653	298,3	87
2012.	33,8	81.533	318,5	81
2013.	35,8	76.605	298,1	88
2014.	37,9	87.859	341,9	79
2015.	39,1	85.106	326,1	87
2016.	40,0	88.380	338,6	86
2017.	41,1	96.243	370,2	85
2018.	42,3	102.670	393,4	83
2019.	43,6	123.046	471,4	74
2020.	43,8	105.132	398,2	85
2021.	48,0	122.403	470,8	79
2022.	49,7	145.825	583,3	78
2023.	50,8	163.096	627,3	80
2024.	53,3	183.042	709,4	72

Izvor: CBBiH, BHAS

Povećanje vrijednosti ukupnih transakcija u platnom prometu u 2024. godini i brža cirkulacija novca doveli su do smanjenja broja dana koji su potrebni da bi se izvršile transakcije u vrijednosti godišnjeg nominalnog BDP (Tabela 6.1.). Broj unutarbankarskih transakcija povećan je za 7,1%, a međubankarskih za 5,1% u odnosu na isti period prethodne godine, a unutarbankarske transakcije su i dalje dominantne u ukupnom broju transakcija (67,1 milion transakcija). Vrijednost unutarbankarskih transakcija u 2024. godini je iznosila 150,16 milijardi KM, dok je vrijednost međubankarskih transakcija iznosila 183,04 milijardi KM. U Tabeli 6.2. prikazane su vrijednosti Herfindahl-Hirschmanovog indeksa (HHI)²⁷ koji ilustruje koncentraciju ukupnog broja i vrijednosti međubankarskih transakcija u platnom prometu za 10 banaka s najvećim učešćem u oba platna sistema (žirokliing i RTGS). Iako se većina međubankarskog platnog prometa odvija između manjeg broja velikih banaka, vrijednosti HHI indeksa ukazuju na umjerenu koncentraciju međubankarskih platnih transakcija i nepostojanje sistemskih rizika u platnim sistemima. Analizirajući koncentraciju međubankarskih platnih transakcija u 10 najvećih banaka, pri čemu se banke iz iste grupacije posmatraju kao jedna banka, indeks koncentracije se samo blago povećava, ali i dalje ukazuje na umjerenu koncentraciju.

Tabela 6.2. Koncentracija transakcija u međubankarskom platnom prometu (HHI)

Period	10 banaka sa najvećim učešćem	
	Broj transakcija	Vrijednost transakcija
Decembar 2009.	1.233	1.413
Decembar 2010.	1.256	1.346
Decembar 2011.	1.230	1.287
Decembar 2012.	1.278	1.295
Decembar 2013.	1.337	1.378
Decembar 2014.	1.350	1.310
Decembar 2015.	1.314	1.305
Decembar 2016.	1.307	1.322
Decembar 2017.	1.320	1.349
Decembar 2018.	1.344	1.335
Decembar 2019.	1.397	1.471
Decembar 2020.	1.352	1.249
Decembar 2021.	1.373	1.264
Decembar 2022.	1.397	1.266
Decembar 2023.	1.411	1.248
Decembar 2024.	1.458	1.296

Izvor: CBBiH

²⁷ HHI je mjeri koncentracije i računa se kao suma kvadrata pojedinačnih učešća u posmatranom segmentu. Indeks ispod 1.000 poena ukazuje na nekoncentrisanost, od 1.000 do 1.800 poena umjerenu, od 1.800 do 2.600 poena na visoku koncentraciju, preko 2.600 se smatra veoma visokom koncentracijom do maksimalnih 10.000 kada je koncentracija monopoliska.

CBBiH je u 2024. godini nastavila održavati Centralni registar kredita fizičkih i pravnih lica (CRK), čime se finansijskim institucijama korisnicima ove baze podataka obezbjeđuju podaci o kreditnoj historiji i trenutnoj zaduženosti njihovih postojećih ili potencijalnih klijenata i na taj način omogućava da kvalitetnije procijene rizike prilikom donošenja odluka o odobravanju plasmana.

CBBiH je također nastavila održavati i Jedinstveni registar računa poslovnih subjekata u BiH u kojem je na kraju 2024. godine bilo evidentirano 275.552 aktivnih i 105.624 blokiranih računa. Nakon nadogradnje sistema krajem 2018. godine, JRRPS sadrži sve račune poslovnih subjekata koji platni promet u BiH obavljaju preko računa otvorenih u bankama i CBBiH. JRRPS prvenstveno koristi komercijalnim bankama, poreznim organima, organima uprave, organima za provođenje zakona te ostalim nivoima vlasti prilikom otkrivanja finansijskih struktura i transakcija koje kompanije i pojedinci mogu iskoristiti na nezakonit način, npr. za izbjegavanje plaćanja poreza, pranje novca i sl. Registar također pruža informacije svim pravnim i fizičkim licima koja naplatu svojih potraživanja moraju tražiti prinudnim putem preko ovlaštenih institucija.

Međunarodni kliring plaćanja između banaka iz BiH i Republike Srbije i Crne Gore nastavljen je i u 2024. godini te je kroz sistem izvršeno ukupno 12.779 platnih naloga čija je vrijednost bila 392,9 miliona eura, što ukazuje na aktivno korištenje ove platforme za poravnanje platnih transakcija.

6.2. Regulatorni okvir

Centralna banka BiH u toku 2024. godine aktivno je nastavila vršiti aktivnosti na modernizaciji platnih sistema u BiH putem uloge koordinatora u pogledu pristupanja BiH Jedinstvenom području plaćanja u eurima (SEPA – Single European Payment Area). Ulazak u SEPA sistem plaćanja predstavlja jedan od prioriteta iz Plana rasta za Zapadni Balkan kao i značajan iskorak modernizacije platnih sistema imajući u vidu mnoge koristi navedenog sistema plaćanja koji se ogledaju kroz smanjenje naknada za prekogranična plaćanja, bolje povezivanje s dijasporom, smanjenje neformalnih novčanih tokova kao i privlačenja stranih investicija. Također, Centralna banka BiH u saradnji sa Centralnom bankom Italije radi na uspostavljanju TIPS (*engl.TARGET Instant Payment Settlement*) mehanizma koji predstavlja instant plaćanje u eurima i na taj način omogućava poslodavcima, privrednicima ili drugim korisnicima platnih usluga da svojim klijentima ponude prenos sredstava u stvarnom vremenu svakim danom tokom godine u što bržem vremenskom periodu.

Upravno vijeće CBBiH je u septembru 2024. godine usvojilo Odluku o izmjenama Odluke o utvrđivanju tarife naknada za usluge koje vrši CBBiH. Cilj donošenja Odluke je ubrzati transakcije uz veću transparentnost i efikasnost platnog prometa, standardizirati troškove platnih transakcija, omogućiti lakše upravljanje troškovima i pojednostaviti obračun naknada za platne transakcije uz dodatno unapređenje kvaliteta usluga koje komercijalne banke nude svojim klijentima. Uvođenjem jedinstvene naknade za obavljanje platnih transakcija u žirokliring sistemu i bruto poravnanju u realnom vremenu (BPRV), komercijalnim bankama u Bosni i Hercegovini omogućava se jednoobrazno postupanje bez obzira na vremenski interval poravnanja međubankarskih transakcija. Također, u cilju stimulisanja deponenata Centralne banke Bosne i Hercegovine na korištenje elektronskog bankarstva, Odlukom o izmjenama Odluke o utvrđivanju tarife naknada za usluge koje vrši Centralna banka Bosne i Hercegovine, mijenja se i tarifa naknada za poslove sa deponentima u dijelu koji se odnosi na korištenje elektronskog bankarstva. Navedena Odluka stupila je na snagu 1. novembra 2024. godine.

U cilju što efikasnijeg sistema upravljanja kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi (eng. Interest Rate Risk in the Banking Book - IRRBB) agencije za bankarstvo donijele se odluke o minimalnim standardima za uspostavljanje sistema upravljanja kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi²⁸, mjerjenja rizika standardizovanim pristupom i supervizorskim testom netipičnih vrijednosti, te utvrđivanjem internih kapitalnih zahtjeva za kamatni rizik u bankarskoj knjizi i unutrašnje kontrole za upravljanje kamatnim rizikom koje su počele s primjenom od 30. 6. 2025. godine.

Nakon što je u januaru 2024. godine u „Službenom glasniku RS“ objavljen Zakon o elektronskom novcu RS²⁹, ABRS je u oktobru 2024. usvojila set podzakonskih akata kojim se uređuje rad i omogućava licenciranje društava za izdavanje elektronskog novca, u skladu s navedenim Zakonom. Ovim podzakonskim aktima uspostavlja se regulatorni okvir kojim se dodatno uređuje domaće tržiste i uvode savremene finansijske usluge s međunarodnog tržišta. Usvajanjem navedenih podzakonskih akata napravljeni su preduslovi za razvoj novih digitalnih finansijskih usluga na domaćem tržištu putem uređenja procesa za dobijanje dozvole i poslovanja društva za izdavanje elektronskog novca. Nakon što je uspostavljen regulatorni okvir koji prepoznaje korištenje elektronskog novca, ABRS je jednoj kompaniji koja se bavi izdavanjem digitalnog novca dodijelila dozvolu za poslovanje u RS. ABRS je u septembru 2024. godine s ciljem ublažavanja negativnih ekonomskih posljedica uzrokovanih otežanim uslovima poslovanja privrednih

²⁸ Odluka o izmjenama i dopuni Odluke o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi („Službene novine FBiH“, br. 48/25); Odluka o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi („Službeni glasnik RS“, br. 06/24).

²⁹ Zakon o elektronskom novcu RS („Službeni glasnik RS“, br. 1/24)

društava u RS, koja su pogodjena teškom ekonomskom situacijom i kojima je ograničeno poslovanje, usvojila Odluku o privremenim mjerama za odobravanje olakšica fizičkim licima za izmirenje kreditnih obaveza³⁰. Navedenom Odlukom se propisuju privremene olakšice fizičkim licima u procesu izmirenja kreditnih obaveza. Također, ABRS je usvojila Odluku o privremenoj mjeri očuvanja kapitala banke³¹ u cilju jačanja kapitalne osnove banaka u uslovima ekonomske nestabilnosti, gdje se uvodi obaveza podnošenja zahtjeva od strane banke i davanje saglasnosti od strane ABRS za isplatu dobiti ostvarene u prethodnoj poslovnoj godini s ciljem povećanja otpornosti banke na finansijske šokove.

Kako bi se ublažili rizici nastali nakon prirodne katastrofe u oktobru 2024. godine, koja je zadesila određeni broj opština u Federaciji BiH, i u aprilu 2025. godine u Republici Srpskoj, agencije za bankarstvo donijele su privremene odluke o posebnim mjerama koje banke primjenjuju u vanrednim okolnostima³² s ciljem ublažavanja negativnih ekonomske posljedica i očuvanja stabilnosti bankarskog sektora putem odobravanja olakšica klijentima banke koji su direktno ili indirektno pogodjeni negativnim posljedicama vanrednih okolnosti te posebnim pravilima za upravljanje kreditnim rizikom, koje banka primjenjuje u slučaju da odobri posebne mjere klijentu.

U cilju očuvanja stabilnosti bankarskog sektora, agencije za bankarstvo su u toku 2024. godine produžile Odluke o privremenim mjerama za ublažavanje rizika rasta kamatnih stopa³³ do 31. 12. 2025. godine.

U skladu sa zakonskim odredbama, a u cilju održavanja ekvivalencije domaćeg regulatornog okvira sa EU, očuvanja i jačanja stabilnosti bankarskog sistema i ograničavanja sistemskih rizika, te pravovremenog upravljanja kreditnim rizikom i povećanjem otpornosti banaka, nadležne agencije za bankarstvo u BiH su usvojile odluke o načinu, odnosno metodologiji za utvrđivanje sistemski značajnih banaka i zaštitnog sloja kapitala za sistemski značajne banke u četvrtom kvartalu 2024. godine³⁴, što je detaljnije objašnjeno u Tekstnom okviru 5.

³⁰ Odluka o privremenim mjerama za odobravanje olakšica fizičkim licima za izmirenje kreditnih obaveza („Službeni glasnik RS”, br. 84/24)

³¹ Odluka o privremenoj mjeri očuvanja kapitala banke („Službeni glasnik RS”, br. 84/24)

³² Odluka o posebnim mjerama koje banke primjenjuju u vanrednim okolnostima - poplave iz oktobra 2024. godine („Službene novine Federacije BiH”, br. 79/24); Odluka o privremenim mjerama bankama za ublažavanje negativnih ekonomske posljedica uzrokovanih vanrednim okolnostima – poplavama iz marta/aprila 2025. godine.

³³ Odluka o izmjeni odluke o privremenim mjerama za ublažavanje rizika rasta kamatnih stopa („Službene novine Federacije BiH”, br. 41/24), Odluka o izmjeni odluke o privremenim mjerama za ublažavanje rizika rasta kamatnih stopa („Službeni glasnik RS”, br. 95/24).

³⁴ Odluka o načinu utvrđivanja sistemski značajne banke i zaštitnog sloja kapitala za sistemski značajnu banku („Službene novine Federacije BiH”, br. 96/24) i Odluka o metodologiji za utvrđivanje sistemski značajnih banaka i zaštitnog sloja kapitala za sistemski značajne banke („Službeni glasnik Republike Srpske”, br.109/24) i Odluka o zaštitnom sloju kapitala za sistemski značajne banke („Službeni glasnik Republike Srpske”, br.109/24).

Tekstni okvir 5: Pojam, značenje i metodologija za utvrđivanje sistemski značajnih banaka

Jedan od preduslova uspješnog očuvanja finansijske stabilnosti jest pravovremena identifikacija sistemskih rizika. Iako ne postoji jedinstvena definicija pojma sistemski rizik, prema definiciji Evropske centralne banke, sistemski rizik predstavlja rizik da će finansijska nestabilnost postati toliko raširena da će onemogućiti funkcionisanje finansijskog sistema i stvoriti negativne posljedice za realnu ekonomiju, odnosno ugroziti ekonomski rast i blagostanje društva. Šokovi koji djeluju kao okidač za razvoj takvog događaja mogu biti egzogeni i endogeni. Izvor egzogenog šoka je izvan finansijskog sistema (npr. prirodne katastrofe, pandemija, rat), ili može biti povezan s ekonomijom (npr. makroekonomski poremećaji, odnosno gomilanje prekomjernih makroekonomskih neravnoteža), dok se endogeni šok javlja unutar samog finansijskog sistema i može biti uzrokovani kolektivnim ponašanjem finansijskih institucija ili jedne značajne finansijske institucije.

Finansijski sistem je izuzetno osjetljiv i ranjiv na uticaj sistemskih rizika zbog specifične strukture bilansa banaka u kojima je dominantno učešće kratkoročnijih obaveza/depozita i kreditnih plasmana dužih dospijeća iz čega proizlazi rizik ročne transformacije za banke. Također, kompleksna povezanost finansijskih institucija (npr. po osnovu izloženosti na međubankarskom tržištu, kroz platne sisteme ili ulaganja u instrumente istih finansijskih subjekata) omogućuje brzo širenje šokova kroz cijeli sistem. Pored toga, na vrijednost finansijskih instrumenata snažno utiču očekivanja i povjerenje učesnika na finansijskim tržištima.

Sistemski rizik i njegovo zarazno širenje se često vežu uz postojanje sistemski značajnih finansijskih institucija. Sistemski značajna banka je banka čije bi pogoršanje finansijskog stanja ili prestanak rada imali ozbiljne negativne posljedice na stabilnost finansijskog sistema. Iz tog razloga potrebno je preuzeti mjere u pogledu posebnog tretmana ovih institucija u odnosu na druge institucije, s obzirom na njihov značaj za finansijsku stabilnost.

Odbor za finansijsku stabilnost (engl. Financial Stability Board - FSB) država članica G-20 u saradnji s Bazelskim komitetom za superviziju banaka (engl. Basel Committee for Banking Supervision - BCSB) i nacionalnim nadležnim tijelima, od 2011. godine identificira globalne sistemski značajne banke (G-SIB). Globalne sistemski značajne institucije su velike, međunarodno aktivne i međusobno visoko povezane institucije, koje mogu uticati na stabilnost globalnog finansijskog sistema. Njihov popis svake godine na svojim internetskim stranicama objavljuje Odbor za finansijsku stabilnost (FSB).

Evropska bankarska agencija (EBA) pruža smjernice za identifikaciju sistemski značajnih finansijskih institucija unutar EU od 2014. godine. U skladu s navedenim smjernicama, nacionalna nadležna tijela su obavezna identificirati globalne sistemske značajne institucije (G-SII) i druge sistemske značajne institucije (O-SII), koje su ključne za nacionalne privrede i nacionalne finansijske sisteme.

Metodologija za utvrđivanje liste sistemske značajne banaka u FBiH i RS nastala je kao rezultat potrebe da se u BiH diferenciraju sistemske značajne banke od ostalih banaka u sistemu. Također je važno naglasiti da je metodologija usklađena sa najboljim međunarodnim praksama na osnovu načela Bazelskog komiteta za superviziju banaka, prilagođenih specifičnostima bankarskog sistema u BiH.

Sistemske značajne banke se određuju na osnovu sljedeća četiri kriterija: veličina, povezanost sa ostalim učesnicima u finansijskom sektoru, zamjenjivost u finansijskom sektoru i složenost poslovanja. U skladu s odlukama nadležnih agencija za bankarstvo kriterij veličine određuje se na osnovu samo jednog indikatora, s pripadajućim ponderom od 25% u ukupnoj vrijednosti koeficijenta, dok se kriteriji povezanosti, zamjenjivosti i kompleksnosti određuju na osnovu tri grupe različitih indikatora, s pripadajućim ponderima od 8,33% u ukupnoj vrijednosti koeficijenta. Pregled kriterija, indikatora i pripadajućih pondera prikazan je u Tabeli TO 5.1.

Tabela TO 5.1: Kriteriji za utvrđivanje sistemske značajne banake u BiH

Kriterij	Indikatori Prilagođeni BCBS pristup za BiH	Ponder indikatora
Veličina	Ukupna imovina (neto)	25%
Povezanost	Depoziti banaka i nebankarskih finansijskih institucija (rezidenti)	8,33%
	Krediti bankama i nebankarskim finansijskim institucijama (rezidenti)	8,33%
	Neosigurani depoziti (izuzev depozita opšte države, bankarskih institucija i ostalih finansijskih institucija)	8,33%
Zamjenjivost	Depoziti stanovništva i privatnih preduzeća (rezidenti)	8,33%
	Krediti stanovništva i privatnih preduzeća (rezidenti)	8,33%
	Vrijednost međubankarskih bezgotovinskih platnih transakcija	8,33%
Kompleksnost	Duznički vrijednosni papiri (rezidenti)	8,33%
	Obaveze prema nerezidentima	8,33%
	Potraživanja od nerezidenata	8,33%

Na osnovu pripadajućih raspona koeficijenta sistemske značajnosti banke određuje se obaveza održavanja zaštitnog sloja kapitala za sistemske značajne banke. Zaštitni sloj kapitala za sistemske značajne banke je makroprudencijalni instrument čiji je cilj poboljšanje sposobnosti apsorpcije gubitaka sistemske značajne institucije, odnosno ograničenje širenja zaraze koja može proizići iz insolventnosti ili uopšte stresne situacije sistemske važne institucije.

Entitetske agencije će odrediti stopu zaštitnog sloja kapitala za sistemske značajne banke u rasponu od 0% do 3% ukupnog iznosa izloženosti riziku banke, zavisno od vrijednosti koeficijenta sistemske značajnosti banke. Sistemske značajne banke obvezne su održavati dodatni zaštitni sloj kapitala u obliku redovnog osnovnog kapitala. Agencije će utvrđivati i jednom godišnje ažurirati listu sistemske značajne banaka u FBiH i u RS, najkasnije do kraja tekuće godine, a na osnovu podataka banaka na pojedinačnoj osnovi zaključno s krajem prethodne godine.

Narodna skupština Republike Srpske sredinom maja 2025. godine usvojila je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o bankama³⁵, kojim se određuje postepeno smanjenje stope adekvatnosti regulatornog kapitala sa 12% na 10%, počevši od 31. 12. 2026. godine. Također, navedenim izmjenama Zakona, predviđeno je da Agencija može utvrditi referentnu kamatnu stopu prosječnog troška finansiranja bankarskog sektora Republike Srpske, koja se može ugovoriti kao promjenljivi element promjenljive nominalne kamatne stope, te da Agencija donosi akt kojim uređuje način obračuna referentne kamatne stope. Usvojenim izmjenama i dopunama navedenog Zakona između ostalog uvodi se i zabrana naplate više vrsta naknada koje su banke obračunavale svojim klijentima. Prema usvojenim izmjenama zakona, banke više neće imati pravo naplaćivanja naknada za slanje opomene zbog kašnjenja u izmirenju obaveza, naknada koje se odnose na vođenje kreditne partije ili interne postupke knjiženja.

³⁵ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o bankama Republike Srpske („Službeni glasnik RS“, br. 45/25).

Centralna banka
BOSNE I HERCEGOVINE
Централна банка
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

STATISTIČKI DODATAK

Tabela A1: Indeks cijena nekretnina (2015=100)

		Sarajevo	Mostar	Zenica	Tuzla	Banja Luka	Bijeljina	Trebinje	UKUPNO
2004.	Q1	58	71	47					60
	Q2	58	70	46					59
	Q3	58	70	47					59
	Q4	59	68	46					60
2005.	Q1	61	66	48					61
	Q2	61	70	47					61
	Q3	63	67	47					62
	Q4	66	70	50					65
2006.	Q1	69	72	53					68
	Q2	74	71	49					71
	Q3	73	70	52					70
	Q4	80	60	55					74
2007.	Q1	87	73	56					83
	Q2	98	76	67					93
	Q3	108	73	72					98
	Q4	117	77	74					105
2008.	Q1	125	85	78	95				112
	Q2	133	82	84	98				119
	Q3	132	83	88	106				120
	Q4	138	87	99	107				126
2009.	Q1	129	104	101	97				120
	Q2	120	101	100	100				114
	Q3	115	105	100	107				112
	Q4	111	104	93	115				109
2010.	Q1	111	100	99	112				108
	Q2	111	110	101	110				110
	Q3	107	104	99	105				106
	Q4	106	106	107	104				106
2011.	Q1	105	107	105	97				105
	Q2	105	103	107	89				103
	Q3	104	98	102	91				102
	Q4	105	104	102	89				103
2012.	Q1	105	112	101	102				106
	Q2	104	101	109	96				103
	Q3	101	104	95	94				100
	Q4	100	101	103	96				100
2013.	Q1	101	108	105	93				102
	Q2	99	109	104	90				100
	Q3	98	105	97	94				99
	Q4	97	109	106	90				99
2014.	Q1	98	104	98	95				99
	Q2	96	102	97	93				97
	Q3	98	94	99	99				98
	Q4	98	96	101	92				98

		Sarajevo	Mostar	Zenica	Tuzla	Banja Luka	Bijeljina	Trebinje	UKUPNO
2015.	Q1	98	101	100	98	93	102	103	98
	Q2	101	99	99	101	109	82	97	101
	Q3	98	103	102	100	101	92	99	100
	Q4	102	97	99	100	101	118	101	101
2016.	Q1	98	94	97	96	96	68	106	97
	Q2	99	97	104	99	102	93	100	100
	Q3	102	114	101	96	106	89	106	104
	Q4	103	113	104	98	106	94	105	105
2017.	Q1	103	110	104	97	100	93	98	102
	Q2	104	96	105	97	98	94	89	100
	Q3	103	104	104	103	98	102	102	102
	Q4	107	93	105	100	96	100	97	102
2018.	Q1	107	103	103	100	100	96	103	104
	Q2	108	110	102	100	98	100	101	105
	Q3	108	104	102	102	98	99	108	105
	Q4	109	106	102	104	100	98	108	106
2019.	Q1	112	105	106	103	104	97	111	108
	Q2	113	110	109	109	97	99	106	109
	Q3	112	109	113	109	97	102	108	108
	Q4	115	108	107	108	100	104	110	111
2020.	Q1	115	109	112	110	95	103	107	111
	Q2	116	122	125	103	101	109	94	113
	Q3	117	113	123	118	100	104	114	114
	Q4	118	106	121	117	96	102	103	113
2021.	Q1	119	112	123	121	103	99	124	116
	Q2	121	117	127	120	109	105	122	118
	Q3	124	113	126	126	112	111	133	121
	Q4	128	107	131	130	113	117	132	125
2022.	Q1	138	114	134	136	139	124	159	136
	Q2	141	123	139	137	145	126	169	140
	Q3	149	127	144	137	151	139	178	147
	Q4	156	129	141	139	157	133	163	150
2023.	Q1	160	119	157	157	157	151	173	153
	Q2	168	125	175	166	164	160	178	162
	Q3	179	130	178	177	165	158	177	170
	Q4	180	133	178	184	164	155	182	172
2024.	Q1	178	136	181	182	164	169	169	171
	Q2	192	143	195	184	163	169	208	181
	Q3	203	160	191	193	170	179	178	191
	Q4	202	164	223	195	170	184	147	191

Izvor: CBBiH

Tabela A2: Indikatori finansijskog zdravlja

	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Adekvatnost kapitala												
Stopa osnovnog kapitala	15,2	14,3	13,8	15,0	14,8	16,5	17,5	18,1	18,7	18,7	18,7	18,7
Stopa regulatornog kapitala	17,8	16,3	14,9	15,8	15,7	17,5	18,0	19,2	19,6	19,6	19,7	19,8
Stopa redovnog osnovnog kapitala	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	16,5	17,5	18,1	18,7	18,7	18,7	18,7
Stopa finansijske poluge	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	10,5	10,2	10,0	9,9	10,1	10,6
NPL umanjeni za rezervisanja prema regulatornom kapitalu	26,4	24,6	24,9	17,6	13,5	11,4	9,6	7,4	7,0	4,7	3,8	3,2
Velike izloženosti u odnosu na kapital	n/a	81,4	83,8	103,3	95,3							
Kvalitet aktive												
Nekvalitetna aktiva prema ukupnoj aktivi	11,3	10,5	10,0	8,3	7,1	6,2	5,2	3,4	3,2	2,5	2,1	1,8
Nekvalitetni krediti prema ukupnim kreditima	15,1	14,2	13,7	11,8	10,0	8,8	7,4	6,1	5,8	4,5	3,8	3,2
Rezervisanja za NPL prema nekvalitetnim kreditima	66,7	69,7	71,2	74,4	76,7	77,4	77,0	78,4	78,4	81,4	81,7	80,3
Koncentracija kredita prema ekonomskoj djelatnosti	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	73,1	72,0	71,3	71,7	71,2	71,1
Profitabilnost												
Povrat na prosječnu aktivu	-0,1	0,8	0,3	1,1	1,4	1,3	1,4	0,7	1,3	1,6	2,0	2,2
Povrat na prosječni kapital	-1,2	4,5	0,9	6,2	9,0	8,5	9,1	5,6	9,6	12,0	15,0	16,0
Neto prihod od kamata prema ukupnom prihodu	62,3	61,6	62,0	60,4	58,3	58,8	56,8	56,0	59,2	56,6	63,3	61,2
Prihod po osnovu trgovanja finansijskim instrumentima prema ukupnom prihodu	0,4	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,0	0,0	-0,1
Nekamatni rashodi prema ukupnom prihodu	101,2	85,7	94,5	80,7	73,3	74,0	71,0	83,0	60,1	55,7	52,6	51,3
Troškovi plata i doprisona prema nekamatnim rashodima	28,1	32,9	29,2	31,5	32,9	33,2	34,1	29,8	43,8	44,1	42,8	42,5
Likvidnost												
Likvidna sredstva prema ukupnim sredstvima	26,2	26,6	26,2	26,9	28,1	29,3	29,2	28,6	30,7	30,5	29,0	28,2
Likvidna sredstva prema kratkoročnim finansijskim obavezama	65,9	65,6	61,9	61,6	59,9	60,4	61,0	51,3	51,3	48,4	47,2	45,8
Koeficijent pokrića likvidnosti (LCR)	n/a	216,9	213,8	218,1	231,9							
Koeficijent neto stabilnih izvora finansiranja (NSFR)	n/a	168,8	163,5	159,9	159,7							
Depoziti prema kreditima	87,2	92,4	96,9	101,7	105,1	109,6	112,7	120,7	130,3	130,8	131,0	130,1
Kratkoročne finansijske prema ukupnim finansijskim obavezama	47,2	48,1	50,3	52,1	55,7	57,2	56,2	65,4	68,8	72,6	71,1	71,8
Devizni rizik												
Indeksirani i krediti u stranim valutama prema ukupnim kreditima	68,8	68,0	67,1	62,6	60,1	56,7	53,9	53,9	50,2	43,3	37,6	31,9
Obaveze u stranim valutama prema ukupnim finansijskim obavezama	63,8	62,7	60,3	57,4	55,1	53,3	50,7	48,1	44,4	42,5	41,2	40,0
Neto otvorena pozicija	5,7	9,0	8,3	1,6	-0,2	2,1	3,4	4,2	4,0	1,0	1,5	3,6
Broj banaka	23	23	23	23	23	23	23	23	22	21	21	21

Izvor: CBBiH

Napomena: Kompilacija FSI za bankarski sektor BiH od četvrtog kvartala 2021. godine bazira se na Vodiču za kompilaciju indikatora finansijskog zdravlja Međunarodnog monetarnog fonda iz 2019. godine. Vrijenosti indikatora su retroaktivno preračunate za sve periode u skladu sa novom metodologijom.

Tabela A3: Pregled ukupne imovine, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u BiH, 31.12.2024.

(u hiljadama KM)

Banka	Ukupna imovina		Krediti		Depoziti		Dobit/Gubitak	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%
1. Privredna banka Sarajevo d.d. Sarajevo	663.017	1,5	405.268	1,6	535.756	1,6	11.537	1,4
2. UNION banka d.d. Sarajevo	1.282.042	3,0	555.773	2,2	1.090.053	3,2	5.779	0,7
3. NLB banka d.d Tuzla	1.959.333	4,6	1.276.255	4,9	1.622.656	4,7	27.574	3,3
4. ASA banka d.d. Sarajevo	3.348.385	7,8	2.040.217	7,9	2.906.810	8,4	55.835	6,6
5. "BOSNA BANK INTERNATIONAL" d.d. Sarajevo	1.651.356	3,8	1.117.351	4,3	1.398.033	4,1	26.609	3,2
6. INTESA SANPAOLO BANKA d.d. Bosna i Hercegovini	2.952.130	6,9	1.928.609	7,5	2.291.244	6,6	26.732	3,2
7. Raiffeisen bank d.d. Sarajevo	5.673.102	13,2	3.079.342	11,9	4.645.342	13,5	143.320	17,1
8. Ziraatbank BH d.d.	1.586.668	3,7	1.042.434	4,0	1.189.527	3,5	36.296	4,3
9. ProCredit bank d.d. Sarajevo	1.052.045	2,5	690.368	2,7	856.949	2,5	8.341	1,0
10. Sparkasse Bank d.d. Sarajevo	2.372.696	5,5	1.592.885	6,2	1.940.026	5,6	38.538	4,6
11. Komercijalno investiciona banka d.d. Velika Kladuša	136.711	0,3	59.466	0,2	103.541	0,3	1.938	0,2
12. Addiko bank d.d. Sarajevo	1.313.951	3,1	604.462	2,3	1.079.048	3,1	24.951	3,0
13. UniCredit bank d.d. Mostar	8.071.797	18,8	4.708.098	18,3	6.442.821	18,7	185.369	22,1
14. UniCredit bank a.d. Banja Luka	1.439.269	3,4	819.212	3,2	1.101.559	3,2	33.266	4,0
15. Addiko bank a.d. Banja Luka	1.076.660	2,5	709.263	2,7	843.041	2,4	21.258	2,5
16. Naša banka a.d. Bijeljina	336.012	0,8	206.822	0,8	268.286	0,8	2.219	0,3
17. Nova banka a.d. Banja Luka	3.040.187	7,1	1.897.294	7,4	2.280.618	6,6	86.042	10,2
18. NLB bank a.d. Banja Luka	2.302.529	5,4	1.291.701	5,0	1.813.692	5,3	56.402	6,7
19. Atos bank a.d. Banja Luka	1.273.491	3,0	812.457	3,1	955.540	2,8	34.063	4,1
20. Banka Poštanska štedionica a.d. Banja Luka	556.256	1,3	310.516	1,2	446.534	1,3	1.449	0,2
21. MF banka a.d. Banja Luka	831.416	1,9	647.899	2,5	644.905	1,9	12.461	1,5
UKUPNO	42.919.053	100	25.795.691	100	34.455.981	100	839.979	100

Tabela A4: Statusne promjene banaka u periodu 2001 - Q2 2024. godina

Broj	Banka	Vrsta promjene	Datum promjene
1	Sparkasse Bank d.d. Bosna i Hercegovina Sarajevo	Sparkasse Bank d.d. Sarajevo promijenila ime u Sparkasse Bank d.d. BiH Sarajevo	Q3 2014
	Sparkasse Bank d.d. Sarajevo	ABS banka d.d. Sarajevo promijenila ime u Sparkasse Bank d.d. Sarajevo	Q3 2009
	ABS banka d.d. Sarajevo	Postala članica Steiermaerkische Bank und Sparkassen AG, Erste Group	Q4 2006
	Šeh-in banka d.d. Zenica	Priopojena ABS banci d.d. Sarajevo	Q2 2002
2	Bosna Bank International (BBI) d.d. Sarajevo		
3	Privredna banka Sarajevo d.d. Sarajevo	BOR banka d.d. Sarajevo promijenila ime u Privredna banka Sarajevo d.d. Sarajevo	Q1 2017
	BOR banka d.d. Sarajevo	BOR banci d.d. Sarajevo priopojena Privredna banka Sarajevo d.d. Sarajevo	Q4 2016
	Prvredna banka Sarajevo d.d. Sarajevo	Privredna banka Sarajevo d.d. Sarajevo priopojena BOR banci d.d. Sarajevo	Q4 2016
4	UniCredit Bank d.d. Mostar		
	UniCredit Zagrebačka banka BiH d.d. Mostar	UniCredit Zagrebačka banka BiH promijenila ime u UniCredit Bank d.d. Mostar	Q1 2008
	Zagrebačka banka BH d.d. Mostar	Spajanje sa Univerzal bankom d.d. Sarajevo u UniCredit Zagrebačku banku BiH	Q3 2004
	Univerzal banka d.d. Sarajevo	Spajanje sa Zagrebačkom bankom BH d.d. Mostar u UniCredit Zagrebačku banku BiH	Q3 2004
	HVB Central Profit banka d.d. Sarajevo	HVB Central profit banka Sarajevo priopojena UniCredit Zagrebačkoj banci BiH	Q1 2008
	HVB banka d.d. Sarajevo	Spajanje sa Central Profit bankom u HVB Central Profit banku d.d. Sarajevo	Q4 2004
	Central Profit banka d.d. Sarajevo	Spajanje sa HVB bankom d.d. Sarajevo u HVB Central Profit banku d.d. Sarajevo	Q4 2004
5	Travnička banka d.d. Travnik	Priopojena Central Profit banci d.d. Sarajevo	Q4 2002
	UniCredit Bank a.d. Banja Luka	Nova Banjalučka banka a.d. Banja Luka promijenila ime	Q2 2008
	Nova Banjalučka banka a.d. Banja Luka	Priopojena HVB grupaciji, nastavila poslovanje kao zasebno pravno lice	Q4 2005
	Banjalučka banka a.d. Banja Luka	Privatizovana i promijenila ime u Nova Banjalučka banka a.d. Banja Luka	Q1 2002
6	Addiko Bank d.d. Sarajevo		
	Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar	Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar promijenila ime i sjedište	Q4 2016
7	Addiko Bank a.d. Banja Luka		
	Hypo Alpe Adria Bank a.d. Banja Luka	Hypo Alpe Adria Bank a.d. Banja Luka promijenila ime	Q4 2016
	Kristal banka a.d. Banja Luka	Kristal banka a.d. Banja Luka promijenila ime	Q3 2003
8	ASA banka d. d.Sarajevo		
	ASA banka Naša i snažna d. d.Sarajevo	Priopojena ASA banci d. d. Sarajevo	Q4 2022
	ASA banka Naša i snažna d. d. Sarajevo	Sberbank BH d. d. Sarajevo u postupku restrukturiranja promijenila vlasništvo	Q2 2022
	Vakufska banka d. d. Sarajevo	Priopojena ASA banci d. d. Sarajevo	Q4 2021
	Investicione komercijalna banka (IKB) d. d. Zenica	IKB d. d. Zenica promijenila sjedište i naziv u ASA banka d. d. Sarajevo	Q4 2016
	MOJA banka d. d. Sarajevo	MOJA banka d. d. Sarajevo priopojena Investicione komercijalnoj banci d. d. Zenica	Q3 2016
	FIMA banka d. d. Sarajevo	Promijenila ime u MOJA banka d. d. Sarajevo	Q4 2010
	VABA banka d. d. Sarajevo	Promijenila ime u FIMA banka d. d. Sarajevo	Q3 2007
	Validus banka d. d. Sarajevo	Promijenila ime u VABA banka d. d. Sarajevo	Q1 2007
	Ljubljanska banka d. d. Sarajevo	Osnovana Validus banka preuzela dio aktive i pasive Ljubljanske banke d. d. Sarajevo	Q3 2006
	ASA banka Naša i snažna d. d. Sarajevo	Sberbank d. d. Sarajevo promijenila ime u ASA banka Naša i snažna d. d. Sarajevo	Q2 2022
	Sberbank d. d. Sarajevo	ASA Finance d. d. Sarajevo postala vlasnik Sberbank d. d. Sarajevo	Q1 2022
	Sberbank d. d. Sarajevo	Volksbank d. d. Sarajevo promijenila ime u Sberbank d. d. Sarajevo	Q1 2013
9	Volksbank d. d. Sarajevo	Sberbank grupacija preuzela Volksbank d. d. Sarajevo	Q1 2012
	Komercionalno investicione banka (KIB) d.d. Velika Kladuša		
	NLB Banka d.d. Sarajevo		
10	NLB Tuzlanska banka d.d. Tuzla	NLB Tuzlanska banka d.d. Tuzla promijenila sjedište i ime u NLB Banka d.d. Sarajevo	Q1 2012
	Tuzlanska banka d.d. Tuzla	Tuzlanska banka d.d. Tuzla promijenila ime u NLB Tuzlanska banka d.d. Tuzla	Q3 2006
	Comercebank bančna skupina NLB d.d. Sarajevo	Priopojena Tuzlanskoj banci d.d. Tuzla	Q3 2006
11	NLB Banka a.d. Banja Luka		
	NLB Razvojna banka a.d. Banja Luka	NLB Razvojna banka a.d. Banja Luka promijenila ime u NLB a.d. Banja Luka	Q4 2015
	LHB banka a.d. Banja Luka	Spajanje sa Razvojnom bankom jugoistočne Evrope u NLB Razvojna banka a.d. BL	Q2 2006
	Razvojna banka jugoistočne Evrope a.d. Banja Luka	Spajanje sa LHB bankom a.d. Banja Luka u NLB Razvojnu banku a.d. Banja Luka	Q2 2006
12	Raiffeisen Bank d.d. BiH, Sarajevo		
	Raiffeisen Bank HPB d.d. Mostar	Priopojena Raiffeisen banci d.d. Sarajevo	Q1 2003
13	ProCredit Bank d.d. Sarajevo	Microenterprise bank d.d. Sarajevo promijenila ime u ProCredit Bank	Q4 2003

Broj	Banka	Vrsta promjene	Datum promjene
14	ZiraatBank BH d.d. Sarajevo	Turkish Ziraat Bank Bosnia d.d. Sarajevo promijenila ime u Ziraat Bank BH	Q1 2013
15	Union banka d.d. Sarajevo		
16	Atos bank a. d. Banja Luka	Sberbank a. d. Banja Luka promijenila ime u Atos bank a. d. Banja Luka	Q2 2022
	Sberbank a. d. Banja Luka	Nova banka a. d. Banja Luka u postupku restrukturiranja postala vlasnik Sberbank a. d. Banja Luka	Q2 2022
	Sberbank a. d. Banja Luka	Volksbank a. d. Banja Luka promijenila ime	Q1 2013
	Volksbank a. d. Banja Luka	Sberbank grupacija preuzezla Volksbank a. d. Banja Luka	Q1 2012
	Zepter Komerc banka a. d. Banja Luka	Postala članica Volksbank International AG, promijenila ime u Volksbank a. d. BL	Q3 2007
17	Intesa Sanpaolo banka d.d. BiH		
	UPI banka d.d. Sarajevo	Promijenila ime u Intesa Sanpaolo banka d.d. BiH	Q3 2008
	LT Gospodarska banka d.d. Sarajevo	Pripojena UPI banci d.d. Sarajevo	Q3 2007
	Gospodarska banka d.d. Sarajevo	Spajanje sa LT Komercijalnom bankom Livno u LT Gospodarsku banku d.d. Sarajevo	Q1 2003
	LT Komercijalna banka d.d. Livno	Spajanje sa Gospodarskom bankom Sarajevo u LT Gospodarsku banku d.d. Sarajevo	Q1 2003
18	Nova banka a.d. Banja Luka	Nova banka a.d. Bijeljina promijenila sjedište	Q3 2007
	Agroprom banka a.d. Banja Luka	Pripojena Novoj banci a.d. Bijeljina	Q1 2003
19	Naša banka a.d. Banja Luka		
	Naša banka a.d. Bijeljina	Promijenila ime u Naša banka a.d. Banja Luka	Q2 2024
	Pavlović International Banka a.d. Slobomir Bijeljina	Promijenila ime u Naša banka a.d. Bijeljina	Q4 2019
	Privredna banka a.d. Doboј	Pripojena Pavlović International banci	Q2 2003
	Privredna banka a.d. Brčko	Pripojena Pavlović International banci	Q4 2002
20	Semberska banka a.d. Bijeljina	Pripojena Pavlović International banci	Q4 2001
	Banka Poštanska štedionica a.d. Banja Luka		
	Komercijalna banka a.d. Banja Luka	Komercijalna banka promijenila ime u Banka Poštanska štedionica a.d. Banja Luka	Q1 2022
21	Komercijalna banka a.d. Banja Luka	Banka Poštanska štedionica a.d. Beograd kupila Komercijalnu banku a.d. Banja Luka	Q4 2021
	IEFK banka a.d. Banja Luka	Promijenila ime u MF banka a.d. Banja Luka	Q3 2010

Banke kojima su oduzete dozvole za rad od 2002. godine:		Datum promjene
1	Camelia banka d.d. Bihać	Q1 2002
2	Privredna banka a.d. Gradiška	Q1 2002
3	Ekvator banka a.d. Banja Luka	Q1 2002
4	International Commercial Bank Bosnia d.d. Sarajevo	Q3 2002
5	Banka za jugoistočnu Evropu Banja Luka	Q4 2002
6	Privredna banka a.d. Srpsko Sarajevo	Q4 2004
7	Gospodarska banka d.d. Mostar	Q4 2004
8	Ljubljanska banka d.d. Sarajevo	Q3 2006
9	Hercegovačka banka d.d. Mostar	Q3 2012
10	Postbank BH Poštanska banka BiH d.d. Sarajevo	Q2 2013
11	Bobar banka a.d. Bijeljina	Q4 2014
12	Banka Srpske a.d. Banja Luka	Q2 2016
13	Vakufska banka d.d. Sarajevo	Q4 2021
14	ASA banka Naša i snažna d.d. Sarajevo	Q4 2022

Izvor: CBBiH

ISSN 1840-4103

A standard linear barcode representing the ISSN 1840-4103. The barcode is composed of vertical black lines of varying widths on a white background.

9 771840 410007